

大般涅槃经

(三十六卷：第二十五卷至第二十七)

北凉天竺三藏昙无讖译 梵

宋沙门慧严慧观同谢灵运再治

南無本師釋迦牟尼佛

说明

本简体注音版《大般涅槃经》（南本）电子书，是根据《乾隆大藏经》大乘涅槃部，第 0110 部，北凉天竺三藏昙无讖译梵、宋沙门慧严慧观同谢灵运再治《大般涅槃经》（36 卷）影印本校正注音的。标点符号及注音仅供参考。

为了便于读诵，本电子书按顺序每三卷合为一册，共十二册。若每天读一册，可十二天读完。

本电子书是免费结缘品。特此说明。

仁慧草堂

二〇一八年十一月

目 录

起诵仪	- 1 -
香赞	- 1 -
开经偈	- 1 -
大般涅槃经卷第二十五	- 2 -
师子吼菩萨品第二十三之一	- 2 -
大般涅槃经卷第二十六	- 33 -
师子吼菩萨品第二十三之二	- 33 -
大般涅槃经卷第二十七	- 76 -
师子吼菩萨品第二十三之三	- 76 -
结诵仪	- 110 -
补阙真言	- 110 -
回向发愿	- 110 -
回向偈	- 111 -
三皈依	- 111 -

● 起诵仪

xiāngzàn

香赞

(一遍)

lú xiāngzhà ruò fǎ jiè méngxūn zhū fó hǎi huì xī yáowén suí chù jié
炉香乍爇.法界蒙薰.诸佛海会悉遥闻.随处结

xiángyún chéng yì fāng yīn zhū fó xiànuánshēn
祥云.诚意方殷.诸佛现全身.

ná mó xiāng yún gài pú sà mó hē sà
南无香云盖菩萨摩诃萨 (合掌三称)

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南无本师释迦牟尼佛 (合掌三称)

kāi jīng jì

开经偈

(一遍)

wú shàng shèn shēn wēi miào fǎ bǎi qiān wàn jié nán zāo yù
无上甚深微妙法 百千万劫难遭遇

wǒ jīn jiàn wén dé shòu chí yuàn jiě rú lái zhēn shí yì
我今见闻得受持 愿解如来真实义

dà bō niè pán jīng juàn dì èr shí wǔ
大般涅槃经卷第二十五

běiliángtiānzhú sānzàngtán wú chèn yì fàn
北凉天竺三藏昙无讖译 梵

sòngshāmén huì yán huì guāntóng xiè líng yùn zài zhì
宋沙门慧严慧观同谢灵运再治

shī zǐ hǒu pú sà pǐn dì èr shí sān zhī yī
师子吼菩萨品第二十三之一

ěr shí fó gào yī qiè dà zhòng zhū shàn nán zǐ rǔ děng
尔时，佛告一切大众：“诸善男子，汝等

ruò yí yǒu fó wú fó yǒu fǎ wú fǎ yǒu sēng wú sēng yǒu kǔ wú kǔ
若疑有佛无佛、有法无法、有僧无僧、有苦无苦、

yǒu jí wú jí yǒu miè wú miè yǒu dào wú dào yǒu shí wú shí yǒu
有集无集、有灭无灭、有道无道、有实无实、有

wǒ wú wǒ yǒu kǔ wú kǔ yǒu jìng wú jìng yǒu cháng wú cháng
我无我、有苦无苦¹、有净无净、有常无常、

yǒu shèng wú shèng yǒu xìng wú xìng yǒu zhòng shēng wú zhòng shēng yǒu
有乘无乘、有性无性、有众生无众生、有

yǒu wú yǒu yǒu zhēn wú zhēn yǒu yīn wú yīn yǒu guǒ wú guǒ yǒu zuò
有无有、有真无真、有因无因、有果无果、有作

wú zuò yǒu yè wú yè yǒu bào wú bào zhě jīn zì rǔ wèn wú dāng
无作、有业无业、有报无报者，今恣汝问，吾当

wèi rǔ fēn bié jiě shuō shàn nán zǐ wǒ shí bú jiàn ruò tiān ruò rén
为汝分别解说。善男子，我实不见若天、若人、

ruò mó ruò fàn ruò shā mén ruò pó luó mén yǒu lái wèn wǒ bù néng
若魔、若梵、若沙门、若婆罗门，有来问我不能

dá zhě
答者。”

ěr shí huì zhōng yǒu yī pú sà míng shī zǐ hǒu jí cóng zuò
尔时，会中有一菩萨，名师子吼，即从座

qǐ liǎn róng zhěng fú qián lǐ fó zú cháng guì chā shǒu bái fó yán
起，敛²容整服，前礼佛足，长跪叉手白佛言：

¹ 大正藏：有乐、无乐；永乐北藏及龙藏：有苦、无苦

² 大正藏：敛

shì zūn wǒ shì yù wèn rú lái dà cí fù chuí tīng xǔ
“世尊！我适欲问，如来大慈，复垂听许。”

ěr shí fó gào zhū dà zhòng yán zhū shàn nán zǐ rǔ děng
尔时，佛告诸大众言：“诸善男子，汝等

jīn dāng yú shì pú sà shēn shēng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn yīng yǐ
今当于是菩萨深生恭敬、尊重、赞叹，应以

zhǒng zhǒng xiāng huā jì yuè yīng luò fān gài yī fú yǐn shí
种种香华、妓乐、璎珞、幡盖、衣服、饮食、

wò jù yī yào fáng shè diàn táng ér gòng yǎng zhī yíng lái sòng qù
卧具、医药、房舍、殿堂而供养之，迎来送去。

suǒ yǐ zhě hé shì pú sà yǐ yú guò qù zhū fó shēn zhòng shàn gēn
所以者何？是菩萨³已于过去诸佛深种善根，

fú dé chéng jiù shì gù jīn yú wǒ qián yù shī zǐ hǒu
福德成就，是故今于我前欲师子吼。

shàn nán zǐ rú shī zǐ wáng zì zhī shēn lì yá chǐ fēng
“善男子，如师子王，自知身力，牙齿⁴锋

máng⁵ sì zú jù dì ān zhù yán xué zhèn wěi chū shēng ruò yǒu néng
芒⁵，四足据地，安住岩穴，振尾出声。若有能

jù rú shì zhū xiàng dāng zhī shì zé néng shī zǐ hǒu zhēn shī zǐ wáng
具如是诸相，当知是则能师子吼。真师子王，

chén zhāo chū xué pín shēn qiàn qū sì xiàng gù wàng fā shēng zhèn
晨朝出穴，频伸⁶欠喏，四向顾望，发声震

hǒu wéi shí yī shì hé děng shí yī yī wèi yù huài shí fēi shī zǐ
吼，为十一事。何等十一？一、为欲坏实非师子

zhà zuò shī zǐ gù èr wèi yù shì zì shēn lì gù sān wèi yù lìng
诈作师子故；二、为欲试自身力故；三、为欲令

zhù chù jìng gù sì wèi zhū zǐ zhī chù suǒ gù wǔ wèi qún bèi wú
住处净故；四、为诸子知处所故；五、为群辈无

bù xīn gù liù wèi mián zhě dé jué wù gù qī wèi yī qiè fàng
怖心故；六、为眠者得觉寤⁷故；七、为一切放

yì zhū shòu bú fàng yì gù bā wèi zhū shòu lái yī fù gù jiǔ
逸诸兽不放逸故；八、为诸兽来依附故；九、

³ 大正藏：人；永乐北藏及龙藏：菩萨

⁴ 大正藏：爪

⁵ 大正藏：铉

⁶ 大正藏：申

⁷ 大正藏：悟

wèi yù tiáo dà xiāngxiàng gù shí wèijiàogào zhū zǐ xī gù shí yī
为欲调大⁸香象故；十、为教告诸子息故；十一、
wèi yù zhuāngyán zì juànshǔ gù yī qiè qínshòuwén shī zǐ hǒu shuǐxìng
为欲庄严自眷属故。一切禽兽闻师子吼，水性
zhī shǔ qián mò shēnyuān lù xíng zhī lèi cáng fú kū xué fēi zhě duò luò
之属潜没深渊，陆行之类藏伏窟穴，飞者堕落，
zhū dà xiāngxiàng bù zǒu shī fèn
诸大香象怖走失粪。

zhūshànnán zǐ rú bǐ yě gān suī zhú shī zǐ zhì yú bǎinián
“诸善男子，如彼野干，虽逐师子至于百年，
zhōng bù néngzuò shī zǐ hǒu yě ruò shī zǐ zǐ shǐ mǎnsānnián zé
终不能作师子吼也。若师子子，始满三年，则
néngxiàohǒu rú shī zǐ wáng
能哮吼，如师子王。

shànnán zǐ rú lái zhèngjué zhì huì yá zhǎo sì rú yì zú
“善男子，如来正觉智慧牙爪、四如意足、
liù bō luó mì mǎn zú zhī shēn shí lì xióngměng dà bēi wéi wěi ān
六波罗蜜满足之身、十力雄猛、大悲为尾，安
zhù sì chán qīng jìng kū zhái wèi zhū zhòngshēng ér shī zǐ hǒu cuī pò
住四禅清净窟宅，为诸众生而师子吼，摧破
mó jūn shì zhòng shí lì kāi fó xíngchù wèi zhū xié jiàn zuò guī yī suǒ
魔军，示众十力，开佛行处，为诸邪见作归依所。
ān fǔ shēng sǐ bù wèi zhī zhòng jué wú wú míngshuìmiánzhòngshēng
安抚生死怖畏之众，觉寤⁹无明睡眠众生，
xíng è fǎ zhě wèizuò huǐ xīn kāi shì xié jiàn yī qiè zhòngshēng lìng zhī
行恶法者为作悔心，开示邪见一切众生，令知
liù shī fēi shī zǐ hǒu gù pò fù lán nà děngjiāomàn xīn gù wèi lìng èr
六师非师子吼故，破富兰那等憍慢心故，为令二
shèngshēng huǐ xīn gù wèijiào wǔ zhù zhū pú sà děngshēng dà lì xīn gù
乘生悔心故，为教五住诸菩萨等生大力心故，
wèi lìng zhèngjiàn sì bù zhī zhòng yú bǐ xié jiàn sì bù tú dǎng bù shēng
为令正见四部之众于彼邪见四部徒党¹⁰不生
bù wèi gù cóngshèngxíng fànxíng tiānxíng kū zhái pín shēn ér chū
怖畏故，从圣行、梵行、天行窟宅频申而出，

⁸ 大正藏：诸

⁹ 大正藏：悟

¹⁰ 大正藏：众

wèi yù lìng bǐ zhūzhòngshēngděng pò jiāomàn gù qiàn qū wèi lìng zhū
为欲令彼诸众生等破憍慢故，欠喏；为令诸
zhòngshēngděngshēngshàn fǎ gù sì xiàng gù wàng wèi lìngzhòngshēng
众生等生善法故，四向顾望；为令众生
dé sì wú ài¹¹ gù sì zú jù dì wèi lìngzhòngshēng jù zú ān zhù shī
得四无碍¹¹故，四足据地；为令众生具足安住尸
bō luó mì gù gù shī zǐ hǒu shī zǐ hǒuzhě míng jué dìngshuō
波罗蜜故，故师子吼。师子吼者，名决定说，
yī qièzhòngshēng xī yǒu fó xìng rú lái chángzhù wú yǒubiàn yì
一切众生悉有佛性，如来常住无有变易。

shànnán zǐ shēngwén yuánjué suī fù suí zhú rú lái shì zūn
“善男子，声闻、缘觉虽复随逐如来世尊

wú liàngbǎiqiān ā sēng qí jié ér yì bù néngzuò shī zǐ hǒu shí zhù
无量百千阿僧祇劫，而亦不能作师子吼。十住
pú sà ruò néng xiū xíng shì sānxíngchù dāng zhī shì zé néng shī zǐ hǒu
菩萨若能修行是三行处，当知是则能师子吼。

zhūshànnán zǐ shī shī zǐ hǒu pú sà¹² jīn yù rú shì dà
“诸善男子，是师子吼菩萨¹²，今欲如是大

shī zǐ hǒu shì gù rǔ děngyīngdāngshēn xīn gòngyǎng gōngjìng zūn
师子吼，是故汝等应当深心供养、恭敬、尊
zhòng zàn tàn
重、赞叹。”

ěr shí shì zūngào shī zǐ hǒu pú sà mó hē sà yán shànnán
尔时，世尊告师子吼菩萨摩诃萨言：“善男

zǐ rǔ ruò yù wèn jīn kě suí yì
子，汝若欲问，今可随意。”

shī zǐ hǒu pú sà mó hē sà bó fó yán shì zūn yún hé wéi fó
师子吼菩萨摩诃萨白佛言：“世尊！云何为佛

xìng yǐ hé yì gù míngwéi fó xìng hé gù fù míngcháng lè wǒ
性？以何义故名为佛性？何故复名常、乐、我、
jìng ruò yī qièzhòngshēngyǒu fó xìngzhě hé gù bú jiàn yī qièzhòng
净？若一切众生有佛性者，何故不见一切众
shēngsuǒyǒu fó xìng shí zhù pú sà zhù hé děng fǎ bù liǎoliǎo jiàn
生所有佛性？十住菩萨住何等法不了了见？

¹¹ 大正藏：碍

¹² 大正藏：菩萨摩诃萨；永乐北藏及龙藏：菩萨

fó zhù hé fǎ ér liǎo liǎo jiàn shí zhù pú sà yǐ hé děng yǎn bù liǎo
佛住何法¹³而了了见？十住菩萨以何等眼不了
liǎo jiàn fó yǐ hé yǎn ér liǎo liǎo jiàn
了见？佛以何眼而了了见？”

fó yán shàn zāi shàn zāi shàn nán zǐ rě yǒu rén néng
佛言：“善哉！善哉！善男子¹⁴，若有人能
wèi fǎ zī qǐ zé wéi jù zú èr zhǒng zhuāng yán yī zhě zhì huì
为法咨启，则为具足二种庄严：一者，智慧；
èr zhě fú dé ruò yǒu pú sà jù zú rú shì èr zhuāng yán zhě zé
二者，福德。若有菩萨具足如是二庄严者，则
zhī fó xìng yì fù jiě zhī míng wéi fó xìng nǎi zhì néng zhī shí zhù pú sà
知佛性，亦复解知名为佛性，乃至能知十住菩萨
yǐ hé yǎn jiàn zhū fó shì zūn yǐ hé yǎn jiàn
以何眼见，诸佛世尊以何眼见。”

shī zǐ hǒu pú sà yán shì zūn yún hé míng wéi zhì huì zhuāng
师子吼菩萨言：“世尊！云何名为智慧庄
yán yún hé míng wéi fú dé zhuāng yán
严？云何名为福德庄严？”

shàn nán zǐ huì zhuāng yán zhě wèi cóng yī dì nǎi zhì shí dì
“善男子，慧庄严者，谓从一地乃至十地
fú dé zhuāng yán zhě wèi tán bō luó mì nǎi zhì bō rě fēi bō rě
¹⁵；福德庄严者，谓檀波罗蜜乃至般若，非般若
bō luó mì fù cì shàn nán zǐ huì zhuāng yán zhě suǒ wèi zhū fó
波罗蜜。复次，善男子，慧庄严者，所谓诸佛
pú sà fú dé zhuāng yán zhě wèi shēng wén yuán jué jiǔ zhù pú
菩萨；福德庄严者，谓声闻、缘觉、九住菩
sà fù cì shàn nán zǐ fú dé zhuāng yán yǒu wéi yǒu lòu
萨。复次，善男子，福德庄严¹⁶，有为、有漏、
yǒu yǒu yǒu guǒ bào yǒu ài fēi cháng shì fán fū fǎ huì zhuāng
有有、有果报、有阇、非常，是凡夫法；慧庄
yán zhě wú wéi wú lòu wú yǒu wú guǒ bào wú ài cháng
严者，无为、无漏、无有、无果报、无阇、常
zhù shàn nán zǐ rǔ jīn jù zú shì èr zhuāng yán shì gù néng wèn
住。善男子，汝今具足是二庄严，是故能问

¹³ 大正藏：何等法；永乐北藏及龙藏：何法

¹⁴ 大正藏：善男子，善哉！善哉；永乐北藏及龙藏：善哉！善哉！善男子

¹⁵ 大正藏：从一地乃至十地，是名慧庄严；永乐北藏及龙藏：从一地乃至十地

¹⁶ 大正藏：福德庄严者；永乐北藏及龙藏：福德庄严

shènsēnmào yì wǒ yì jù zú shì èr zhuāngyán néng dá shì yì
甚深妙义。我亦具足是二庄严，能答是义。”

shī zǐ hǒu pú sà mó hē sà yán shì zūn ruò yǒu pú sà jù zú
师子吼菩萨摩诃萨言：“世尊！若有菩萨具足
rú shì èr zhuāngyánzhě zé bù yīngwèn yī zhǒng èr zhǒng yún hé
如是二庄严者，则不应问一种、二种。云何
shì zūnshuō yánnéng dá yī zhǒng èr zhǒng suǒ yǐ zhě hé yī qiè
世尊说言能答一种、二种？所以者何？一切
zhū fǎ wú yī èr zhǒng yī zhǒng èr zhǒngzhě shì fán fū xiàng
诸法无一、二种，一种、二种者是凡夫相。”

fó yán shànnán zǐ ruò yǒu pú sà wú èr zhǒngzhuāngyán
佛言：“善男子，若有菩萨无二种庄严，
zé bù néng zhī yī zhǒng èr zhǒng ruò yǒu pú sà jù èr zhuāngyán
则不能知一种、二种。若有菩萨具二庄严，
zé néng jiě zhī yī zhǒng èr zhǒng ruò yánzhū fǎ wú yī èr zhě
则能解知一种、二种。若言诸法无一、二者，
shì yì bù rán hé yǐ gù ruò wú yī èr yún hé dé shuō yī qiè
是义不然。何以故？若无一、二，云何得说一切
zhū fǎ wú yī wú èr
诸法无一、无二？”

shànnán zǐ ruò yán yī èr shì fán fū xiàng shì nǎi míng
“善男子，若言一、二是凡夫相，是乃名
wéi shí zhù pú sà fēi fán fū yě hé yǐ gù yī zhě míngwéi niè
为十住菩萨，非凡夫也。何以故？一者，名为涅槃
pán èr zhě míngwéishēng sǐ hé gù yī zhě míngwéi niè pán yǐ
槃；二者，名为生死。何故一者名为涅槃？以
qí cháng gù hé gù èr zhě míngwéishēng sǐ ài wú míng gù cháng
其常故。何故二者名为生死？爱无明故。常
niè pánzhě fēi fán fū xiàng shēng sǐ èr zhě yì fēi fán fū xiàng yǐ
涅槃者，非凡夫相；生死二者亦非凡夫相。以
shì yì gù jù èr zhuāngyánzhě néngwèn néng dá
是义故，具二庄严者，能问能答。

shànnán zǐ rǔ wèn yún hé wéi fó xìng zhě dì tīng
“善男子，汝问‘云何为佛性’者，谛听！
dì tīng wú dāng wèi rǔ fēn bié jiě shuō shànnán zǐ fó xìngzhě
谛听！吾当为汝分别解说。善男子，佛性者，

míngwéi dì yī yì kōng dì yī yì kōng míngwéi zhì huì suǒ yán kōng
名为¹⁷第一义空；第一义空名为智慧。所言空
zhě bú jiàn kōng yǔ bù kōng zhì zhě jiàn kōng jí yǔ bù kōng cháng
者，不见空与不空。智者见空及与不空、常
yǔ wú cháng kǔ zhī yǔ lè wǒ yǔ wú wǒ kōng zhě yī qiè shēng
与无常、苦之与乐、我与无我。空者，一切生
sǐ bù kōng zhě wèi dà niè pán nǎi zhì wú wǒ zhě jí shì shēng
死；不空者，谓大涅槃。乃至无我者，即是生
sǐ wǒ zhě wèi dà niè pán jiàn yī qiè kōng bú jiàn bù kōng bù
死；我者，谓大涅槃。见一切空，不见不空，不
míng zhōng dào nǎi zhì jiàn yī qiè wú wǒ bú jiàn wǒ zhě bù míng zhōng
名中道；乃至见一切无我、不见我者，不名中
dào zhōng dào zhě míngwéi fó xìng yǐ shì yì gù fó xìng cháng
道。中道者，名为佛性。以是义故，佛性常
héng wú yǒu biàn yì wú míng fù gù lìng zhū zhòng shēng bù néng dé jiàn
恒无有变易，无明覆故，令诸众生不能得见。
shēng wén yuán jué jiàn yī qiè kōng bú jiàn bù kōng nǎi zhì jiàn yī qiè
声闻、缘觉见一切空，不见不空，乃至见一切
wú wǒ bú jiàn yú wǒ yǐ shì yì gù bù dé dì yī yì kōng bù
无我，不见于我。以是义故，不得第一义空；不
dé dì yī yì kōng gù bù xíng zhōng dào wú zhōng dào gù bú jiàn fó
得第一义空故，不行中道；无中道故，不见佛
xìng
性。

shàn nán zǐ bú jiàn¹⁸ zhōng dào zhě fán yǒu sān zhǒng yī
“善男子，不见¹⁸中道者凡有三种：一、
dìng lè xíng èr dìng kǔ xíng sān¹⁹ kǔ lè xíng dìng lè xíng zhě
定乐行，二、定苦行，三¹⁹、苦乐行。定乐行者，
suǒ wèi pú sà mó hē sà lián mǐn yī qiè zhū zhòng shēng gù suī fù chǔ zài
所谓菩萨摩诃萨怜悯一切诸众生故，虽复处在
ā bí dì yù rú sān chán lè dìng kǔ xíng zhě wèi zhū fán fū kǔ
阿鼻地狱，如三禅乐；定苦行者，谓诸凡夫；苦
lè xíng zhě wèi shēng wén yuán jué shēng wén yuán jué xíng yú kǔ
乐行者，谓声闻、缘觉。声闻、缘觉行于苦

¹⁷ 大正藏：名；永乐北藏及龙藏：名为

¹⁸ 大正藏：不见；永乐北藏及龙藏：见；校勘：不见

¹⁹ 大正藏：三者；永乐北藏及龙藏：三

lè zuò zhōng dào xiǎng yǐ shì yì gù suī yǒu fó xìng ér bù néng jiàn
乐作中道想，以是义故，虽有佛性而不能见。

shàn nán zǐ rú rǔ suǒ yán yǐ hé yì gù míng fó xìng
“善男子，如汝所言²⁰ ‘以何义故名佛性’

zhě shàn nán zǐ fó xìng zhě jí shì yī qiè zhū fó ā nòu duō luó sān
者，善男子，佛性者，即是一切诸佛阿耨多罗三

miǎo sān pú tí zhōng dào zǒng zǐ
藐三菩提中道种子。

fù cì shàn nán zǐ dào yǒu sān zhǒng wèi xià shàng
“复次，善男子，道有三种：谓下、上、

zhōng xià zhě fàn tiān wú cháng miù jiàn shì cháng shàng zhě shēng
中。下者，梵天无常，谬见是常。上者，生

sǐ wú cháng miù jiàn shì cháng sān bǎo shì cháng héng jì wú cháng
死无常，谬见是常；三宝是常，横计无常。

hé gù míng shàng néng dé zuì shàng ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí
何故名上？能得最上阿耨多罗三藐三菩提

gù zhōng zhě míng dì yī yì kōng wú cháng jiàn wú cháng cháng
故。中者，名第一义空，无常见无常，常

jiàn yú cháng dì yī yì kōng bù míng wéi xià hé yǐ gù yī qiè fán
见于常。第一义空不名为下，何以故？一切凡

fū suǒ bù dé gù bù míng wéi shàng hé yǐ gù jí shì shàng gù
夫所不得故。不名为上，何以故？即是上故。

zhū fó pú sà suǒ xiū zhī dào bú shàng bú xià yǐ shì yì gù míng wéi
诸佛菩萨所修之道不上不下，以是义故，名为

zhōng dào
中道。

fù cì shàn nán zǐ shēng sǐ běn jì fán yǒu èr zhǒng yī
“复次，善男子，生死本际凡有二种：一

zhě wú míng èr zhě yǒu ài shì èr zhōng jiān zé yǒu shēng
者，无明；二者，有爱。是二中间，则有生、

lǎo bìng sǐ zhī kǔ shì míng zhōng dào rú shì zhōng dào néng pò
老、病、死之苦，是名中道。如是中道能破

shēng sǐ gù míng wéi zhōng yǐ shì yì gù zhōng dào zhī fǎ míng wéi
生死，故名为中。以是义故，中道之法名为

fó xìng shì gù fó xìng cháng lè wǒ jìng yǐ zhū zhòng shēng
佛性。是故，佛性常、乐、我、净。以诸众生

²⁰ 大正藏：如汝所问；永乐北藏及龙藏：善男子，如汝所言

bù néngjiàn gù wú cháng wú lè wú wǒ wú jìng fó xìng shí
不能见故，无常、无乐、无我、无净，佛性实
fēi wú cháng wú lè wú wǒ wú jìng
非无常、无乐、无我、无净。

shànnán zǐ pì rú pín rén jiā yǒubǎozàng shì rén bú
“善男子，譬如贫人，家有宝藏，是人不

jiàn yǐ bú jiàn gù wú cháng wú lè wú wǒ wú jìng yǒu
见。以不见故，无常、无乐、无我、无净。有

shàn zhī shí ér yǔ zhī yán rǔ shèzháizhōngyǒu jīn bǎozàng hé gù
善知识而语之言：‘汝舍宅中有金宝藏，何故

rú shì pín qióngkùn kǔ wú cháng wú lè wú wǒ wú jìng
如是贫穷困苦，无常、无乐、无我、无净？’

jí yǐ fāngbiàn lìng bǐ dé jiàn yǐ dé jiàn gù shì rén jí dé cháng
即以方便令彼得见。以得见故，是人即得常、

lè wǒ jìng fó xìng yì ěr zhòngshēng bú jiàn yǐ bú jiàn gù
乐、我、净。佛性亦尔，众生不见；以不见故，

wú cháng wú lè wú wǒ wú jìng yǒushàn zhī shí zhū fó pú
无常、无乐、无我、无净。有善知识、诸佛菩

sà yǐ zhū fāngbiàn zhǒngzhǒngjiàogào²¹ lìng bǐ dé jiàn yǐ dé
萨，以诸方便，种种教诰²¹，令彼得见；以得

jiàn gù zhòngshēng jí dé cháng lè wǒ jìng
见故，众生即得常、乐、我、净。

fù cì shànnán zǐ zhòngshēng qǐ jiàn fán yǒu èr zhǒng
“复次，善男子，众生起见凡有二种：

yī zhě chángjiàn èr zhě duànjiàn rú shì èr jiàn bù míngzhōng
一者，常见；二者，断见。如是二见不名中

dào wú cháng wú duàn nǎi míngzhōngdào wú cháng wú duàn jí shì guān
道，无常无断乃名中道。无常无断即是观

zhào shí èr yuán zhì rú shì guān zhì shì míng fó xìng èr shèng zhī rén
照十二缘智，如是观智是名佛性。二乘之人

sūi guān yīn yuán yóu yì bù dé míngwéi fó xìng fó xìng suī cháng yǐ
虽观因缘，犹亦不得名为佛性。佛性虽常，以

zhūzhòngshēng wú míng fù gù bù néng dé jiàn yòu wèi néng dù²² shí èr
诸众生无明覆故，不能得见。又未能度²²十二

yuán hé yóu rú tù mǎ hé yǐ gù bú jiàn fó xìng gù shànnán
缘河，犹如兔马。何以故？不见佛性故。善男

²¹ 大正藏：以方便力，种种教告；永乐北藏及龙藏：以诸方便，种种教诰

²² 大正藏：渡

zǐ shì guān shí èr yīn yuán zhì huì jí shì ā nòuduō luó sānmiǎosān pú
子，是观十二因缘智慧即是阿耨多罗三藐三菩

tí zhǒng zǐ yǐ shì yì gù shí èr yīn yuán míng wéi fó xìng
提种子。以是义故，十二因缘名为佛性。

shànánán zǐ pì rú hú guā míng wéi rè bìng hé yǐ gù
“善男子，譬如胡瓜²³，名为热病。何以故？

néng wéi rè bìng zuò yīn yuán gù shí èr yīn yuán yì fù rú shì shànánán
能为热病作因缘故。十二因缘亦复如是。善男

zǐ fó xìng zhě yǒu yīn yǒu yīn yīn yǒu guǒ yǒu guǒ guǒ yǒu
子，佛性者，有因、有因因，有果、有果果。有

yīn zhě jí shí èr yīn yuán yīn yīn zhě jí shì zhì huì yǒu guǒ zhě jí shì
因者即十二因缘，因因者即是智慧；有果者即是

ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí guǒ guǒ zhě jí shì wú shàng dà bō niè
阿耨多罗三藐三菩提，果果者即是无上大般涅

pán
槃。

shànánán zǐ pì rú wú míng wéi yīn zhū xíng wéi guǒ xíng yīn
“善男子，譬如无明为因，诸行为果，行因

shí guǒ yǐ shì yì gù bǐ wú míng tǐ yì yīn yì yīn yīn shí yì guǒ
识果，以是义故，彼无明体亦因亦因因，识亦果

yì guǒ guǒ fó xìng yì ěr shànánán zǐ yǐ shì yì gù shí èr yīn
亦果果，佛性亦尔。善男子，以是义故，十二因

yuán bù chū bú miè bù cháng bú duàn fēi yī fēi èr bù lái bú qù
缘不出不灭、不常不断、非一非二、不来不去、

fēi yīn fēi guǒ shànánán zǐ shì yīn fēi guǒ rú fó xìng shì guǒ fēi yīn
非因非果。善男子，是因非果如佛性，是果非因

rú dà niè pán shì yīn shì guǒ rú shí èr yuán suǒ shēng zhī fǎ fēi yīn
如大涅槃，是因是果如十二缘²⁴所生之法，非因

fēi guǒ míng wéi fó xìng fēi yīn guǒ gù cháng héng wú biàn yǐ shì yì
非果名为佛性，非因果故，常恒无变。以是义

gù wǒ jīng zhōng shuō shí èr yīn yuán qí yì shèn shēn wú zhī wú jiàn
故，我经中说十二因缘，其义甚深，无知无见，

bù kě sī wéi nǎi shì zhū fó pú sà jìng jiè fēi zhū shēng wén yuán
不可思惟，乃是诸佛菩萨境界，非诸声闻、缘

jué suǒ jí
觉所及。

²³ 大正藏：菘

²⁴ 大正藏：十二因缘；永乐北藏及龙藏：十二缘

yǐ hé yì gù shèn shēn shèn shēn zhòng shēng yè xíng bù
“以何义故甚深甚深？众生业行不
cháng bú duàn ér dé guǒ bào suī niànniànmiè ér wú suǒ shī suī wú zuò
常不断而得果报，虽念念灭而无所失，虽无作
zhě ér yǒuzuò yè suī wú shòuzhě ér yǒuguǒ bào shòuzhě suī mièguǒ bú
者而有作业，虽无受者而有果报，受者虽灭果不
bàiwáng wú yǒu lù zhī hé hé ér yǒu yī qiè zhòngshēng suī yǔ shí èr
败亡，无有虑知和合而有。一切众生虽与十二
yīn yuán gòng xíng ér bú jiàn zhī bú jiàn zhī gù wú yǒuzhōng shǐ shí
因缘共行而不见知，不见知故，无有终始。十
zhù pú sà wéi jiàn qí zhōng bú jiàn qí shǐ zhū fó shì zūn jiàn shǐ jiàn
住菩萨惟²⁵见其终，不见其始。诸佛世尊见始见
zhōng yǐ shì yì gù zhū fó liǎoliǎo dé jiàn fó xìng
终，以是义故，诸佛了了得见佛性。

shànnán zǐ yī qiè zhòngshēng bù néng jiàn yú shí èr yīn yuán
“善男子，一切众生不能见于十二因缘，
shì gù lún zhuǎn shànnán zǐ rú cán zuò jiǎn zì shēng zì sǐ yī
是故轮转。善男子，如蚕作茧，自生自死；一
qiè zhòngshēng yì fù rú shì bú jiàn fó xìng gù zì zào jié yè liú
切众生亦复如是，不见佛性故，自造结业，流
zhuǎnshēng sǐ yóu rú pāi jū shànnán zǐ shì gù wǒ yú zhū jīng zhōng
转生死，犹如拍毬。善男子，是故我于诸经中
shuō ruò yǒu rén jiàn shí èr yīn yuán jí shì jiàn fǎ jiàn fǎ zhě
说：‘若有人见十二因缘²⁶，即是见法；见法者，
jí shì jiàn fó fó zhě jí shì fó xìng hé yǐ gù yī qiè zhū fó
即是见佛。’佛者，即是佛性。何以故？一切诸佛
yǐ cǐ wéi xìng
以此为性。

shànnán zǐ guān shí èr yuán zhì fán yǒu sì zhǒng yī zhě
“善男子，观十二缘智凡有四种：一者，
xià èr zhě zhōng sān zhě shàng sì zhě shàngshàng xià
下；二者，中；三者，上；四者，上上。下
zhì guānzhě bú jiàn fó xìng yǐ bú jiàn gù dé shēng wén dào zhōng
智观者不见佛性，以不见故，得声闻道；中
zhì guānzhě bú jiàn fó xìng yǐ bú jiàn gù dé yuán jué dào shàng zhì
智观者不见佛性，以不见故，得缘觉道；上智

²⁵ 大正藏：唯

²⁶ 大正藏：十二缘者；永乐北藏及龙藏：十二因缘

guānzhě jiàn bù liǎoliǎo bù liǎoliǎo gù zhù shí zhù dì shàngshàng zhì
观者见不了了，不了了故，住十住地；上上智

zhě jiàn liǎoliǎo gù dé ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí dào yǐ shì
27 者见了了故，得阿耨多罗三藐三菩提道。以是

yì gù shí èr yīn yuán míng wéi fó xìng fó xìng zhě jí dì yī yì kōng
义故，十二因缘名为佛性，佛性者即第一义空，

dì yī yì kōng míng wéi zhōng dào zhōng dào zhě jí míng wéi fó fó zhě
第一义空名为中道，中道者即名为佛，佛者

míng wéi niè pán
名为涅槃。”

shī zǐ hǒu pú sà mó hē sà bó fó yán shì zūn ruò fó yǔ
师子吼菩萨²⁸摩诃萨白佛言：“世尊！若佛与

fó xìng wú chā bié zhě yī qiè zhòng shēng hé yòng xiū dào ? ”
佛性无差别者，一切众生何用修道？”

fó yán shàn nán zǐ rú rǔ suǒ wèn shì yì bù rán fó
佛言：“善男子，如汝所问，是义不然。佛

yǔ fó xìng suī wú chā bié rán zhū zhòng shēng xī wèi jù zú shàn nán zǐ
与佛性虽无差别，然诸众生悉未具足。善男子，

pì rú yǒu rén è xīn hài mǔ hài yǐ shēng huǐ sān yè suī shàn
譬如有人，恶心害母，害已生悔，三²⁹业虽善，

shì rén gù míng dì yù rén yě hé yǐ gù shì rén dìng dāng duò dì yù
是人故名地狱人也。何以故？是人定当堕地狱

gù shì rén suī wú dì yù yīn jiè zhū rù yóu gù dé míng wéi dì
故。是人虽无地狱阴、界、诸入，犹故得名为地

yù rén shàn nán zǐ shì gù wǒ yú zhū jīng zhōng shuō ruò jiàn yǒu rén
狱人。善男子，是故我于诸经中说：“若见有人

xiū xíng shàn zhě míng jiàn tiān rén xiū xíng è zhě míng jiàn dì yù
修行善者，名见天人；修行恶者，名见地狱。”

hé yǐ gù dìng shòu bào gù
何以故？定受报故。

shàn nán zǐ yī qiè zhòng shēng dìng dé ā nòuduō luó sānmiǎo
“善男子，一切众生定得阿耨多罗三藐

sān pú tí gù shì gù wǒ shuō yī qiè zhòng shēng xī yǒu fó xìng yī qiè
三菩提故，是故我说一切众生悉有佛性。一切

²⁷ 大正藏：智观；永乐北藏及龙藏：智

²⁸ 大正藏：尔时，师子吼菩萨；永乐北藏及龙藏：师子吼菩萨

²⁹ 大正藏：二

zhòngshēngzhēn shí wèiyǒusān shí èr xiàng bā shí zhǒnghǎo yǐ shì yì
众 生 真 实 未 有 三 十 二 相 、 八 十 种 好 ， 以 是 义

gù wǒ yú cǐ jīng ér shuō shì jiè
故 ， 我 于 此 经 而 说 是 偈 ：

běnyǒu jīn wú běn wú jīn yǒu
本 有 今 无 本 无 今 有

sān shì yǒu fǎ wú yǒu shì chù
三 世 有 法 无 有 是 处

shànnán zǐ yǒu zhě fán yǒu sān zhǒng yī wèi lái yǒu
“ 善 男 子 ， 有 者 凡 有 三 种 ； 一 、 未 来 有 ；

èr xiàn zài yǒu sān guò qù yǒu yī qiè zhòngshēng wèi lái zhī shì
二 、 现 在 有 ； 三 、 过 去 有 。 一 切 众 生 未 来 之 世

dāng dé³⁰ ā nòuduō luó sān miǎo sān pú tí shì míng fó xìng yī qiè
当 得³⁰ 阿 耨 多 罗 三 藐 三 菩 提 ， 是 名 佛 性 。 一 切

zhòngshēng xiàn zài xī yǒu fán nǎo zhū jié shì gù xiàn zài wú yǒu sān shí
众 生 现 在 悉 有 烦 恼 诸 结 ， 是 故 现 在 无 有 三 十

èr xiàng bā shí zhǒnghǎo yī qiè zhòngshēng guò qù zhī shì yǒu duàn fán
二 相 、 八 十 种 好 。 一 切 众 生 过 去 之 世 有 断 烦

nǎo shì gù xiàn zài dé jiàn fó xìng yǐ shì yì gù wǒ cháng xuān shuō
恼 ， 是 故 现 在 得 见 佛 性 。 以 是 义 故 ， 我 常 宣 说

yī qiè zhòngshēng xī yǒu fó xìng nǎi zhì yī chǎn tí děng yī yǒu fó xìng
一 切 众 生 悉 有 佛 性 ， 乃 至 一 阐 提 等 亦 有 佛 性 。

yī chǎn tí děng wú yǒu shàn fǎ fó xìng yì shàn yǐ wèi lái yǒu gù
一 阐 提 等 无 有 善 法 ， 佛 性 亦 善 ， 以 未 来 有 故 ，

yī chǎn tí děng xī yǒu fó xìng hé yǐ gù yī chǎn tí děng dìng dāng
一 阐 提 等 悉 有 佛 性 。 何 以 故 ？ 一 阐 提 等 定 当

dé chéng ā nòuduō luó sān miǎo sān pú tí³¹
得 成 阿 耨 多 罗 三 藐 三 菩 提³¹ 。

shànnán zǐ pì rú yǒu rén jiā yǒu rǔ lào yǒu rén wèn yán
“ 善 男 子 ， 譬 如 有 人 家 有 乳 酪 ， 有 人 问 言 ：

rǔ yǒu sū yé dá yán wǒ yǒu lào shí fēi sū yǐ qiǎo
‘ 汝 有 酥 耶 ？ ’ 答 言 ： ‘ 我 有 。 ’ 酪 实 非 酥 ， 以 巧

fāng biàn dìng dāng dé gù gù yán yǒu sū zhòngshēng yì ěr xī jiē
方 便 定 当 得 故 ， 故 言 有 酥 。 众 生 亦 尔 ， 悉 皆

yǒu xīn fán yǒu xīn zhě dìng dāng dé chéng ā nòuduō luó sān miǎo sān pú
有 心 ， 凡 有 心 者 ， 定 当 得 成 阿 耨 多 罗 三 藐 三 菩

³⁰ 大正藏：有

³¹ 大正藏：三菩提故；永乐北藏及龙藏：三菩提

tí yǐ shì yì gù wǒ cháng xuān shuō yī qiè zhòng shēng xī yǒu fó xìng
提。以是义故，我常宣说一切众生悉有佛性。

shàn nán zǐ bì jìng yǒu èr zhǒng yī zhě zhuāng yán bì
“善男子，毕竟有二种：一者，庄严毕

jìng èr zhě jiū jìng bì jìng yī zhě shì jiān bì jìng èr zhě
竟；二者，究竟毕竟。一者，世间毕竟；二者，

chū shì bì jìng zhuāng yán bì jìng zhě liù bō luó mì jiū jìng bì jìng
出世毕竟。庄严毕竟者，六波罗蜜；究竟毕竟

zhě yī qiè zhòng shēng suǒ dé yī shèng yī shèng zhě míng wéi fó xìng
者，一切众生所得一乘，一乘者名为佛性。

yǐ shì yì gù wǒ shuō yī qiè zhòng shēng xī yǒu fó xìng
以是义故，我说一切众生悉有佛性。

yī qiè zhòng shēng xī yǒu yī shèng yǐ wú míng fù gù bù
“一切众生悉有一乘，以无明覆故，不

néng dé jiàn shàn nán zǐ rú yù dān yuè³² sān shí sān tiān guǒ bào
能得见。善男子，如郁单越³²、三十三天，果报

fù gù cǐ jiān zhòng shēng bù néng dé jiàn fó xìng yì ěr zhū jié fù
覆故，此间众生不能得见。佛性亦尔，诸结覆

gù zhòng shēng bú jiàn
故，众生不见。

fù cì shàn nán zǐ fó xìng zhě jí shǒu lèng yán sān mèi
“复次，善男子，佛性者，即首楞严三昧，

xìng rú tí hú jí shì yī qiè zhū fó zhī mǔ yǐ shǒu lèng yán sān mèi lì
性如醍醐，即是一切诸佛之母。以首楞严三昧力

gù ér lìng zhū fó cháng lè wǒ jìng yī qiè zhòng shēng xī
故，而令诸佛常、乐、我、净。一切众生悉

yǒu shǒu lèng yán sān mèi yǐ bù xiū xíng gù bù néng³³ dé jiàn shì gù bù
有首楞严三昧，以不修行故不能³³得见，是故不

dé³⁴ chéng ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí
得³⁴成阿耨多罗三藐三菩提。

shàn nán zǐ shǒu lèng yán sān mèi zhě yǒu wǔ zhǒng míng yī zhě
“善男子，首楞严三昧者有五种名：一者，

shǒu lèng yán sān mèi èr zhě bō rě bō luó mì sān zhě jīn gāng
首楞严三昧；二者，般若波罗蜜；三者，金刚

³² 大正藏：曰

³³ 大正藏：不；永乐北藏及龙藏：不能

³⁴ 大正藏：不能；永乐北藏及龙藏：不

sānmèi sì zhě shī zǐ hōusānmèi wǔ zhě fó xìng suí qí suǒ
三昧；四者，师子吼三昧；五者，佛性。随其所
zuò chùchù dé míng
作，处处得名。

shànnán zǐ rú yī sānmèi dé zhǒngzhǒngmíng rú chánmíng
“善男子，如一三昧得种种名，如禅名
sì chán gēnmíngdìnggēn lì míngdìng lì jué míngdìng jué zhèng
四禅、根名定根、力名定力、觉名定觉、正
míngzhèngdìng bā dà rén jué míngwéidìng jué shǒulényángdìng yì fù
名正定、八大人觉名为定觉，首楞严定亦复
rú shì
如是。

shànnán zǐ yī qièzhòngshēng jù zú sāndìng wèishàng
“善男子，一切众生具足三定，谓上、
zhōng xià shàngzhě wèi fó xìng yě yǐ shì gù yán yī qièzhòng
中、下。上者，谓佛性也。以是故，言一切众
shēng xī yǒu fó xìng zhōngzhě yī qièzhòngshēng jù zú chūchán yǒu
生悉有佛性。中者，一切众生具足初禅，有
yīn yuán shí zé néng xiū xí ruò wú yīn yuán zé bù néng xiū yīn yuán
因缘时则能修习，若无因缘则不能修。因缘
èr zhǒng yī wèihuǒ zāi èr wèi pò yù jiè jié yǐ shì gù
二种：一、谓火灾；二、谓破欲界结。以是故，
yán yī qièzhòngshēng xī jù zhōngdìng xià dìngzhě shí dà dì zhōng xīn
言一切众生悉具中定。下定者，十大地中心
shù dìng yě yǐ shì gù yán yī qièzhòngshēng xī jù xià dìng
数定也，以是故言一切众生悉具下定。

yī qièzhòngshēng xī yǒu fó xìng fánǎo fù gù bù néng dé
“一切众生悉有佛性，烦恼覆故不能得
jiàn shí zhù pú sà suī jiàn yī shèng bù zhī rú lái shì chángzhù fǎ
见。十住菩萨虽见一乘，不知如来是常住法。

yǐ shì gù yán shí dì³⁵ pú sà suī jiàn fó xìng ér bù míngliǎo
以是故言十地³⁵菩萨虽见佛性而不明了。

shànnán zǐ shǒulényǎzhě míng yī qiè bì jìng yánzhě
“善男子，首楞严者，名一切毕竟³⁶；严者，
míngjiān yī qiè bì jìng ér dé jiān gù míngshǒulényán yǐ shì gù
名坚。一切毕竟而得坚固，名首楞严。以是故

³⁵ 大正藏：住

³⁶ 大正藏：毕；永乐北藏及龙藏：事；校勘：毕

yánshǒulényángándìngmíngwéi fó xìng
言首楞严定名为佛性。

shànnán zǐ wǒ yú yī shí zhù ní liánchán hé gào ā nán
“善男子，我于一时住尼连禅河，告阿难

yán wǒ jīn yù xǐ rǔ kě qǔ yī jí yǐ zǎodòu wǒ jì rù shuǐ
言：‘我今浴³⁷洗，汝可取衣及以澡豆。’我既入水，
yī qiè fēi niǎo shuǐ lù zhī shǔ xī lái guān wǒ ěr shí fù yǒu wǔ bǎi
一切飞鸟、水陆之属悉来观我。尔时，复有五百
fàn zhì lái zài hé biān yīn dào wǒ suǒ gè xiāng wèi yán yún hé ér
梵志来在河边，因到我所，各相谓言：‘云何而
dé jīn gāng zhī shēn ruò shǐ qú tán bù shuō duàn jiàn wǒ dāng cóng qí
得金刚之身？若使瞿昙不说断见，我当从其
qǐ shòu zhāi fǎ shànnán zǐ wǒ yú ěr shí yǐ tā xīn zhì zhī shì fàn
启受斋法。’善男子，我于尔时以他心智知是梵
zhì xīn zhī suǒ niàn gào fàn zhì yán yún hé wèi wǒ shuō yú duàn jiàn
志心之所念，告梵志言：‘云何谓我说于断见？’

zhū fàn zhì yán qú tán xiān yú chù chù jīng zhōng shuō zhū zhòng shēng
诸³⁸梵志言：‘瞿昙！先于处处经中说诸众生
xī wú yǒu wǒ jì yán wú wǒ yún hé ér yán fēi duàn jiàn yé rě
悉无有³⁹我，既言无我，云何而言非断见耶？若
wú wǒ zhě chí jiè zhě shuí pò jiè zhě shuí fó yán wǒ yì bù
无我者，持戒者谁？破戒者谁？’佛言：‘我亦不
shuō yī qiè zhòng shēng xī wú yǒu wǒ wǒ cháng xuān shuō yī qiè zhòng
说一切众生悉无有⁴⁰我，我常宣说一切众
shēng xī yǒu fó xìng fó xìng zhě qǐ fēi wǒ yé yǐ shì yì gù wǒ
生悉有佛性。佛性者，岂非我耶？以是义故，我
bù shuō duàn yī qiè zhòng shēng bú jiàn fó xìng gù wú cháng wú wǒ
不说断。一切众生不见佛性故，无常、无我、
wú lè wú jìng rú shì zé míng shuō duàn jiàn yě shí zhū fàn zhì
无乐、无净。如是则名说断见也。’时，诸梵志
wén shuō fó xìng jí shì wǒ gù jí fā ā nòng duō luó sān miǎo sān pú tí
闻说佛性即是我故，即发阿耨多罗三藐三菩提
xīn xún shí chū jiā xiū pú tí dào yī qiè fēi niǎo shuǐ lù zhī shǔ
心，寻时出家修菩提道。一切飞鸟、水陆之属，

³⁷ 大正藏：欲

³⁸ 大正藏：彼

³⁹ 大正藏：有无；永乐北藏及龙藏：无有

⁴⁰ 大正藏：有无；永乐北藏及龙藏：无有

yì fā wú shàng pú tí zhī xīn jì fā xīn yǐ xún dé shěshēn
亦发无上菩提之心，既发心已，寻得舍身。

shànnán zǐ shì fó xìngzhě shí fēi wǒ yě wèizhòngshēng
“善男子，是佛性者，实非我也。为众生

gù shuō míng wéi wǒ shànnán zǐ rú lái yǒu yīn yuán gù shuō wú
故，说名为我。善男子，如来有因缘故，说无

wǒ wéi wǒ zhēn shí wú wǒ suī zuò shì shuō wú yǒu xū wàng shàn
我为我，真实无我，虽作是说，无有虚妄。善

nán zǐ yǒu yīn yuán gù shuō wǒ wéi wú wǒ ér shí yǒu wǒ wèi shì
男子，有因缘故，说我为无我，而实有我；为世

jiè gù suī shuō wú wǒ ér wú xū wàng fó xìng wú wǒ rú lái shuō
界故，虽说无我而无虚妄。佛性无我，如来说

wǒ yǐ shì cháng gù rú lái shì wǒ ér shuō wú wǒ dé zì zài gù
我，以是常故；如来是我而说无我，得自在故。”

ěr shí shī zǐ hǒu pú sà yán⁴¹ shì zūn ruò yī qiè zhòngshēng
尔时，师子吼菩萨言：“世尊！若一切众生

xī yǒu fó xìng rú jīn gāng lì shì zhě yǐ hé yì gù yī qiè zhòng
悉有佛性，如金刚力士者，以何义故，一切众

shēng bù néng dé jiàn
生不能得见？”

fó yán shànnán zǐ pì rú sè fǎ suī yǒu qīnghuáng chì bái
佛言：“善男子，譬如色法，虽有青黄赤白

⁴² chángduǎn zhì xiàng mángzhě bú jiàn suī fù bú jiàn yì bù dé
，长短质像，盲者不见。虽复不见，亦不得

yán wú qīnghuáng chì bái chángduǎn zhì xiàng hé yǐ gù máng suī
言无青黄赤白，长短质像。何以故？盲虽

bú jiàn yǒu mù jiàn gù fó xìng yì ěr yī qiè zhòngshēng suī bù néng
不见，有目见故。佛性亦尔，一切众生虽不能

jiàn shí zhù pú sà jiàn shǎo fèn gù rú lái quán jiàn shí zhù pú sà
见，十住菩萨见少分故，如来全见。十住菩萨

suǒ jiàn fó xìng rú yè jiàn sè rú lái suǒ jiàn rú zhòu jiàn sè
所见佛性如夜见色，如来所见如昼见色。

shànnán zǐ rú yǎn fū yì⁴³ jiàn sè bù liǎo yǒu shànliáng
“善男子，如眼肤翳，见色不了。有善良

⁴¹ 大正藏：菩萨摩訶萨白佛言；永乐北藏及龙藏：菩萨言

⁴² 大正藏：白之异；永乐北藏及龙藏：白

⁴³ 大正藏：譬如瞎者；永乐北藏及龙藏：如眼肤翳

yī ér wèi zhì zhī⁴⁴ yǐ yào lì gù dé liǎoliǎojiàn shí zhù pú sà yì
医而为治之⁴⁴，以药力故，得了了见。十住菩萨亦
fù rú shì suī jiàn fó xìng bù néng míng liǎo yǐ shǒu lèng yán sān mèi
复如是，虽见佛性，不能明了；以首楞严三昧
lì gù néng dé míng liǎo
力故，能得明了。

shàn nán zǐ ruò yǒu rén jiàn yī qiè zhū fǎ wú cháng wú wǒ
“善男子，若有人见一切诸法无常、无我、
wú lè wú jìng jiàn fēi yī qiè fǎ wú cháng wú lè wú wǒ⁴⁵
无乐、无净，见非一切法无常、无乐、无我⁴⁵、
wú jìng rú shì zhī rén bú jiàn fó xìng yī qiè zhě míng wéi shēng sǐ
无净，如是之人不见佛性。一切者，名为生死；
fēi yī qiè zhě míng wéi sān bǎo shēng wén yuán jué jiàn yī qiè fǎ wú
非一切者，名为三宝。声闻、缘觉见一切法无
cháng wú wǒ wú lè wú jìng fēi yī qiè fǎ yì jiàn wú cháng
常、无我、无乐、无净，非一切法亦见无常、
wú wǒ wú lè wú jìng yǐ shì yì gù bú jiàn fó xìng shí zhù
无我、无乐、无净。以是义故，不见佛性。十住
pú sà jiàn yī qiè fǎ wú cháng wú wǒ wú lè wú jìng fēi yī
菩萨见一切法无常、无我、无乐、无净，非一
qiè fǎ fēn jiàn cháng lè wǒ jìng yǐ shì yì gù shí fēn zhī
切法分见常、乐、我、净。以是义故，十分之
zhōng dé jiàn yī fēn zhū fó shì zūn jiàn yī qiè fǎ wú cháng wú wǒ
中得见一分。诸佛世尊见一切法无常、无我、
wú lè wú jìng fēi yī qiè fǎ jiàn cháng lè wǒ jìng yǐ
无乐、无净，非一切法见常、乐、我、净。以
shì yì gù jiàn yú fó xìng rú guān zhǎng zhōng ā mó lè guǒ yǐ shì yì
是义故，见于佛性如观掌中阿摩勒果。以是义
gù shǒu lèng yán dìng míng wéi bì jìng
故，首楞严定名为毕竟。

shàn nán zǐ pì rú chū yuè suī bù kě jiàn bù dé yán wú
“善男子，譬如初月，虽不可见，不得言无。
fó xìng yì ěr yī qiè fán fū suī bù dé jiàn yì bù dé yán wú fó xìng
佛性亦尔，一切凡夫虽不得见，亦不得言无佛性
yě
也。

⁴⁴ 大正藏：目

⁴⁵ 大正藏：亦无常、无我、无乐；永乐北藏及龙藏：无常、无乐、无我

shànnán zǐ fó xìngzhě suǒ wèi shí lì sì wú suǒ wèi
“善男子，佛性者，所谓十力、四无所畏、
dà bēi sānniànchù yī qiè zhòngshēng xī yǒusānzhǒng pò fánǎo gù
大悲三念处。一切众生悉有三种，破烦恼故，
rán hòu dé jiàn yī chǎn tí dēng pò yī chǎn tí rán hòu néng dé shí lì
然后得见。一阐提等破一阐提，然后能得十力、
sì wú suǒ wèi dà bēi sānniànchù yǐ shì yì gù wǒ cháng xuān shuō
四无所畏、大悲三念处。以是义故，我常宣说
yī qiè zhòngshēng xī yǒu fó xìng
一切众生悉有佛性。

shànnán zǐ shí èr yīn yuán yī qiè zhòngshēngděnggòngyǒu
“善男子，十二因缘一切众生等共有
zhī yì nèi yì wài hé děng shí èr guò qù fánǎomíngwéi wú míng
之，亦内亦外。何等十二？过去烦恼名为无明；
guò qù yè zhě shì míngwéixíng xiàn zài shì zhōngchū shǐ shòu tāi shì
过去业者是⁴⁶名为行；现在世中初始受胎，是
míngwéi shí rù tāi wǔ fēn sì gēnwèi jù míngwéimíng sè jù
名为识；入胎五分，四根未具，名为名色；具
zú sì gēn wèimíngchù shí shì míng liù rù wèi bié kǔ lè shì míng
足四根，未名触时，是名六入；未别苦乐，是名
wéichù rǎn xí yī ài shì míngwéishòu xí jìn wǔ yù shì míng
为触；染习一爱，是名为受；习近五欲，是名
wéi ài nèi wài tān qiú shì míngwéi qǔ wèi nèi wài shì qǐ shēn kǒu
为爱；内外贪求，是名为取；为内外事起身、口、
yì yè shì míngwéiyǒu xiàn zài shì shí míngwèi lái shēng xiàn zài
意业，是名为有；现在世识，名未来生；现在
míng sè liù rù chù shòu míngwèi lái shì lǎo bìng sǐ yě
名色、六入、触、受，名未来世老、病、死也。
shì míng shí èr yīn yuán
是名十二因缘。

shànnán zǐ yī qiè zhòngshēng suī yǒu rú shì shí èr yīn yuán
“善男子，一切众生虽有如是十二因缘，
huò yǒu wèi jù rú gē luó luó shí sǐ zé wú shí èr cóngshēng nǎi zhì
或有未具，如歌罗罗⁴⁷时死则无十二，从生乃至
lǎo sǐ dé jù shí èr sè jiè zhòngshēng wú sānzhǒngshòu sānzhǒngchù
老死得具十二。色界众生无三种受、三种触、

⁴⁶ 大正藏：则

⁴⁷ 大正藏：逻

sānzhǒng ài wú yǒu lǎo bìng yì dé míng wéi jù zú shí èr wú sè
三种爱，无有老病，亦得名为具足十二。无色

zhòngshēng wú sè nǎi zhì wú yǒu lǎo sǐ yì dé míng wéi jù zú shí èr
众生无色乃至无有老死，亦得名为具足十二。

yǐ dìng dé gù gù míng zhòngshēng píngděng jù yǒu shí èr yīn yuán shàn
以定得故，故名众生平等具有十二因缘。善

nán zǐ fó xìng yì ěr yī qiè zhòngshēng dìng dāng dé chéng ā nòu duō
男子，佛性亦尔，一切众生定当得成阿耨多

luó sān miǎo sān pú tí gù shì gù wǒ shuō yī qiè zhòngshēng xī yǒu fó
罗三藐三菩提故，是故我说一切众生悉有佛

xìng
性。

shànán zǐ xuěshānyǒucǎo míngwéi rěn rǔ niú ruò shí
“善男子，雪山有草，名为忍辱。牛若食

zhě zé chū tí hú gèng yǒu yì cǎo niú ruò shí zhě zé wú tí hú
者，则出醍醐。更有异草，牛若食者，则无醍醐。

suī wú tí hú bù kě shuō yán xuěshān zhī zhōng wú rěn rǔ cǎo fó xìng
虽无醍醐，不可说言雪山之中无忍辱草。佛性

yì ěr xuěshānzhě míngwéi rú lái rěn rǔ cǎozhě míng dà niè
亦尔。雪山者，名为如来；忍辱草者，名大涅槃

pán yì cǎozhě shí èr bù jīng zhòngshēng ruò néng tīng shòu zī
槃；异草者，十二部经。众生若能听受、咨

qǐ dà bō niè pán zé jiàn fó xìng shí èr bù zhōng suī bù wén yǒu bù
启大般涅槃则见佛性，十二部中虽不闻有，不

kě shuō yán wú fó xìng yě
可说言无佛性也。

shànán zǐ fó xìngzhě yì sè fēi sè fēi sè fēi fēi sè
“善男子，佛性者，亦色非色，非色非非色；

yì xiàng fēi xiàng fēi xiàng fēi fēi xiàng yì yī fēi yī fēi yī fēi fēi
亦相非相，非相非非相；亦一非一，非一非非

yī fēi cháng fēi duàn fēi fēi cháng fēi fēi duàn yì yǒu yì wú
一；非常非断，非非常非非断；亦有亦无，

fēi yǒu fēi wú yì jìn fēi jìn fēi jìn fēi fēi jìn yì yīn yì guǒ
非有非无；亦尽非尽，非尽非非尽；亦因亦果，

fēi yīn fēi guǒ yì yì fēi yì fēi yì fēi fēi yì yì zì fēi zì
非因非果；亦义非义，非义非非义；亦字非字，

fēi zì fēi fēi zì
非字非非字。

yún hé wéi sè jīn gāngshēn gù yún hé fēi sè shí bā
“云何为色？金刚身故。云何非色？十八

bú gòng fēi sè fǎ gù yún hé fēi sè fēi fēi sè sè fēi sè wú dìng
不共非色法故。云何非色非非色？色非色无定

xiàng gù
相故。

yún hé wéixiàng sān shí èr xiàng gù yún hé fēi xiàng
“云何为相？三十二相故。云何非相？

yī qiè zhòngshēngxiàng bú xiàn gù yún hé fēi xiàng fēi fēi xiàng xiàng
一切众生相不现故。云何非相非非相？相

fēi xiàng bù jué dìng gù
非相不决定故。

yún hé wéi yī yī qiè zhòngshēng xī yī shèng gù yún hé
“云何为一？一切众生悉一乘故。云何

fēi yī shuō sānshèng gù yún hé fēi yī fēi fēi yī wú shù fǎ gù
非一？说三乘故。云何非一非非一？无数法故。

yún hé fēi cháng cóngyuánjiàn gù yún hé fēi duàn lí
“云何非常？从缘见故。云何非断？离

duànjiàn gù yún hé fēi fēi cháng fēi fēi duàn wú zhōng shǐ gù
断见故。云何非非常非非断？无终始故。

yún hé wéiyǒu yī qiè zhòngshēng xī jiē yǒu gù yún hé wéi
“云何为有？一切众生悉皆有故。云何为

wú cóngshàn fāngbiàn ér dé jiàn gù yún hé fēi yǒu fēi wú xū
无？从善方便而得见故。云何非有非无？虚

kōngxìng gù
空性故。

yún hé míng jìn dé shǒulényángānsānmèi gù yún hé fēi jìn
“云何名尽？得首楞严三昧故。云何非尽？

yǐ qí cháng gù yún hé fēi jìn fēi fēi jìn yī qiè jìn xiàngduàn gù
以其常故。云何非尽非非尽？一切尽相断故。

yún hé wéi yīn yǐ liǎo yīn gù yún hé wéiguǒ guǒ⁴⁸ jué
“云何为因？以了因故。云何为果？果⁴⁸决

dìng gù yún hé fēi yīn fēi guǒ yǐ qí cháng gù
定故。云何非因非果？以其常故。

yún hé míng⁴⁹ yì xī néngshè qǔ yì wú ài gù yún hé fēi
“云何名⁴⁹义？悉能摄取义无碍故。云何非

⁴⁸ 大正藏：以

⁴⁹ 大正藏：为

yì bù kě shuō gù yún hé fēi yì fēi fēi yì bì jìng kōng gù
义？不可说故。云何非义非非义？毕竟空故。

yún hé wéi zì yǒu míng chēng gù yún hé fēi zì míng
“云何为字？有名称故。云何非字？名

wú míng gù yún hé fēi zì fēi fēi zì duàn yī qiè zì gù
无名故。云何非字非非字？断一切字故。

yún hé fēi kǔ fēi lè duàn yī qiè shòu gù yún hé fēi wǒ
“云何非苦非乐？断一切受故。云何非我？

wèi néng jù dé bā zì zài gù yún hé fēi fēi wǒ yǐ qí cháng gù
未能具得八自在故。云何非非我？以其常故。

yún hé fēi wǒ fēi fēi wǒ bú zuò bú shòu gù
云何非我非非我？不作不受故。

yún hé wéi kōng dì yī yì kōng gù yún hé fēi kōng yǐ
“云何为空？第一义空故。云何非空？以

qí cháng gù yún hé fēi kōng fēi fēi kōng néng wéi shàn fǎ zuò zhǒng
其常故。云何非空非非空？能为善法作种

zǐ gù
子故。

shàn nán zǐ ruò yǒu rén néng sī wéi jiě liǎo dà niè pán jīng rú
“善男子，若有人能思惟解了大涅槃经如

shì zhī yì dāng zhī shì rén zé jiàn fó xìng fó xìng zhě bù kě sī yì
是之义，当知是人则见佛性。佛性者，不可思议，

nǎi shì zhū fó rú lái jìng jiè fēi zhū shēng wén yuán jué suǒ zhī
乃是诸佛如来境界，非诸声闻、缘觉所知。

shàn nán zǐ fó xìng zhě fēi yīn jiè rù fēi běn wú
“善男子，佛性者，非阴、界、入，非本无

jīn yǒu fēi yǐ yǒu huán wú cóng shàn yīn yuán zhòng shēng dé jiàn pì
今有，非已有还无，从善因缘众生得见。譬

rú hēi tiě rù huǒ zé chì chū lěng hái hēi ér shì hēi sè fēi nèi fēi
如黑铁，入火则赤，出冷还黑，而是黑色非内非

wài yīn yuán gù yǒu fó xìng yì ěr yī qiè zhòng shēng fán nǎo huǒ miè
外，因缘故有。佛性亦尔，一切众生烦恼火灭

zé dé wén jiàn
则得闻见。

shàn nán zǐ rú zhǒng miè yǐ yá zé dé shēng ér shì yá
“善男子，如种灭已，芽则得生，而是芽

xìng fēi nèi fēi wài nǎi zhì huā guǒ yì fù rú shì cóng yuán gù yǒu
性非内非外；乃至花果亦复如是，从缘故有。

shànnán zǐ shì dà niè pán wēimiào jīng diǎnchéng jiù jù zú wú liànggōng
善男子，是大涅槃微妙经典成就具足无量功
dé fó xìng yì ěr xī shì wú liàng wú biāngōng dé zhī suǒ chéng jiù
德；佛性亦尔，悉是无量无边功德之所成就。”

ěr shí shī zǐ hǒu pú sà mó hē sà yán shì zūn pú sà jù
尔时，师子吼菩萨摩诃萨言：“世尊！菩萨具
zú chéng jiù jǐ fǎ dé jiàn fó xìng ér bù míngliǎo zhū fó shì zūn chéng
足成就几法得见佛性而不明了？诸佛世尊成
jiù jǐ fǎ dé liǎoliǎo jiàn
就几法得了了见？”

shànnán zǐ pú sà jù zú chéng jiù shí fǎ suī jiàn fó xìng
“善男子，菩萨具足成就十法，虽见佛性
ér bù míngliǎo yún hé wéi shí yī zhě shǎo yù èr zhě zhī zú
而不明了。云何为十？一者，少欲；二者，知足；
sānzhě jì jìng sì zhě jīng jìn wǔ zhě zhèngniàn liù zhě
三者，寂静；四者，精进；五者，正念；六者，
zhèngdìng qī zhě zhèng huì bā zhě jiě tuō jiǔ zhě zàn tàn
正定；七者，正慧；八者，解脱；九者，赞叹
jiě tuō shí zhě yǐ dà niè pán jiào huà zhòng shēng
解脱；十者，以大涅槃教化众生。”

shī zǐ hǒu pú sà yán shì zūn shǎo yù zhī zú yǒu hé chā
师子吼菩萨言：“世尊！少欲知足，有何差
bié
别？”

shànnán zǐ shǎo yù zhě bù qiú bù qǔ zhī zú zhě dé
“善男子，少欲者，不求不取；知足者，得
shǎo zhī shí xīn bù huǐhèn shǎo yù zhě shǎoyǒusuǒ yù zhī zú zhě
少之时心不悔恨。少欲者，少有所欲；知足者，
dàn wéi fǎ shì xīn bù chóunǎo
但为法事，心不愁恼。

shànnán zǐ yù yǒu sānzhǒng⁵⁰ yī zhě è yù èr zhě
“善男子，欲有三种⁵⁰：一者，恶欲；二者，
dà yù sānzhě yù yù ě yù zhě ruò yǒu bǐ qiū xīn shēng tān
大欲；三者，欲欲。恶欲者，若有比丘，心生贪
yù yù wéi yī qiè dà zhòngshàngshǒu lìng yī qiè sēng suí zhú wǒ hòu
欲，欲为一切大众上首：‘令一切僧随逐我后；

⁵⁰ 大正藏：欲者有三；永乐北藏及龙藏：欲有三种

lìng zhū sì bù xī jiē gòngyǎng gōngjìng zàn tàn zūnzhòng yú wǒ
令诸四部悉皆供养、恭敬、赞叹、尊重于我；

lìng wǒ xiānwèi sì zhòngshuō fǎ jiē lìng yī qiè xìn shòu wǒ yǔ yì lìng
令我先为四众说法，皆令一切信受我语；亦令

guówáng dà chén zhǎngzhě jiē gōngjìng wǒ lìng wǒ dà dé yī fú
国王、大臣、长者皆恭敬我；令我大得衣服、

yǐn shí wò jù yī yào shàngmiào wū zhái wèishēng sǐ yù
饮食、卧具、医药、上妙屋宅。’为生 死欲，

shì míng è yù yún hé dà yù ruò yǒu bǐ qiū shēng yú yù xīn yún
是名恶欲。云何大欲？若有比丘生于欲心：‘云

hé dāng lìng sì bù zhī zhòng xī jiē zhī wǒ dé chūzhù dì nǎi zhì shí zhù
何当令四部之众，悉皆知我得初住地乃至十住，

dé ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí dé ā luó hàn guǒ nǎi zhì xū tuó
得阿耨多罗三藐三菩提，得阿罗汉果乃至须陀

huánguǒ wǒ dé sì chán nǎi zhì sì wú ài zhì wèi yú lì yǎng
洹果，我得四禅乃至四无碍智？’为于利养，

shì míng dà yù yù yù zhě ruò yǒu bǐ qiū yù shēng fàn tiān mó tiān
是名大欲。欲欲者，若有比丘欲生梵天、魔天、

zì zài tiān zhuàn lún shèng wáng ruò chà lì ruò pó luó mén jiē dé
自在天、转轮圣王、若刹利、若婆罗门皆得

zì zài wèi lì yǎng gù shì míng yù yù ruò bù wéi shì sānzhǒng è
自在，为利养故，是名欲欲。若不为是三种恶

yù zhī suǒ hài zhě shì míngshǎo yù
欲之所害者，是名少欲。

yù zhě míngwéi èr shí wǔ ài wú yǒu rú shì èr shí wǔ ài
“欲者，名为二十五爱，无有如是二十五爱，

shì míngshǎo yù bù qiú wèi lái suǒ yù zhī shì shì míngshǎo yù dé
是名少欲。不求未来所欲之事，是名少欲；得

ér bù zhuó shì míng zhī zú bù qiú gōngjìng shì míngshǎo yù dé
而不著，是名知足。不求恭敬，是名少欲；得

bù jī jù shì míng zhī zú
不积聚，是名知足。

shànán zǐ yǒu shǎo yù bù míng zhī zú yǒu zhī zú bù míng
“善男子，有⁵¹少欲不名知足，有知足不名

shǎo yù yǒu yì shǎo yù yì zhī zú yǒu bù shǎo yù bù zhī zú⁵²
少欲，有亦少欲亦知足，有不少欲不知足⁵²。

⁵¹ 大正藏：亦有；永乐北藏及龙藏：有

⁵² 大正藏：有不知足不少欲；永乐北藏及龙藏：有不少欲不知足

shǎo yù zhě wèi xū tuó huán zhī zú zhě wèi pì zhī fó
“少欲者，谓须陀洹；知足者，谓辟支佛；

shǎo yù zhī zú zhě wèi ā luó hàn bù shǎo yù bù zhī zú zhě suǒ wèi
少欲知足者，谓阿罗汉；不少欲不知足者，所谓
pú sà
菩萨。

shàn nán zǐ shǎo yù zhī zú fù yǒu èr zhǒng yī zhě shàn
“善男子，少欲知足复有二种：一者，善；

èr zhě bú shàn bú shàn zhě suǒ wèi fán fū shàn zhě shèng rén
二者，不善。不善者，所谓凡夫；善者，圣人
pú sà yī qiè shèng rén suī dé dào guǒ bú zì chēng shuō bù chēng
菩萨。一切圣人，虽得道果，不自称说；不称
shuō gù xīn bù nǎo hèn shì míng zhī zú
说故，心不恼恨，是名知足。

shàn nán zǐ pú sà mó hē sà xiū xí dà shèng dà niè pán jīng
“善男子，菩萨摩訶萨修习大乘大涅槃经

yù jiàn fó xìng shì gù xiū xí shǎo yù zhī zú
欲见佛性，是故修习少欲、知足。

yún hé jì jìng jì jìng yǒu èr yī zhě xīn jìng èr zhě
“云何寂静？寂静有二：一者，心静；二者，

shēn jìng shēn jì jìng zhě zhōng bú zào zuò shēn sān zhǒng è xīn jì
身静。身寂静者，终不造作身三种恶；心寂
jìng zhě yì bú zào zuò yì sān zhǒng è shì zé míng wéi shēn xīn jì jìng
静者，亦不造作意三种恶，是则名为身心寂静。

shēn jì jìng zhě bù qīn jìn sì zhòng bú yù sì zhòng suǒ yǒu
“身寂静者，不亲近四众，不预四众所有

shì yè xīn jì jìng zhě zhōng bú xiū xí tān yù huì chī shì zé
事业；心寂静者，终不修习贪欲、恚、痴，是则
míng wéi shēn xīn jì jìng
名为身心寂静。

huò yǒu bǐ qiū shēn suī jì jìng xīn bú jì jìng yǒu xīn jì jìng
“或有比丘，身虽寂静心不寂静，有心寂静

shēn bú jì jìng yǒu shēn xīn jì jìng yòu yǒu shēn xīn jù bú jì jìng
身不寂静，有身心寂静，又有身心俱不寂静。

shēn jì jìng xīn bú jì jìng zhě huò yǒu bǐ qiū zuò chán jìng chù yuǎn lí
身寂静心不寂静者，或有比丘坐禅静处，远离

sì zhòng xīn cháng jī xí tān yù huì chī shì míngshēn jì
四众，心常积习⁵³贪欲、⁵⁴恚、痴，是名身寂

jìng xīn bú jì jìng xīn jì jìngshēn bú jì jìng zhě huò yǒu bǐ qiū qīn jìn
静心不寂静。心寂静身不寂静者，或有比丘亲近

sì zhòng guó wáng dà chén duàn tān huì chī shì míng xīn
四众、国王、大臣，断贪、恚、痴，是名心

jì jìngshēn bú jì jìng shēn xīn jì jìng zhě wèi fó pú sà shēn xīn
寂静身不寂静。身心寂静者，谓佛菩萨；身心

bú jì jìng zhě wèi zhū fán fū hé yǐ gù fán fū zhī rén shēn xīn
不寂静者，谓诸凡夫。何以故？凡夫之人，身心

sū jìng bù néng shēnguān wú cháng wú lè wú wǒ wú jìng yǐ
虽静，不能深观无常、无乐、无我、无净。以

shì yì gù fán fū zhī rén bù néng jì jìngshēn kǒu yì yè yī chǎn
是义故，凡夫之人不能寂静身、口、意业。一阐

tí bèi fàn sì zhòng jìn zuò wǔ nì zuì rú shì zhī rén yì bù dé míng
提辈、犯四重禁、作五逆罪，如是之人亦不得名

shēn xīn jì jìng
身心寂静。

yún hé jīng jìn ruò yǒu bǐ qiū yù lìngshēn kǒu yì yè qīng
“云何精进？若有比丘欲令身、口、意业清

jìng yuǎn lí yī qiè zhū bú shàn yè xiū xí yī qiè zhū shàn yè zhě
净，远离一切诸不善业，修习一切诸善业者，

shì míng jīng jìn shì qín jìn zhě xì niàn liù chù suǒ wèi fó fǎ sēng
是名精进。是勤进者系念六处，所谓佛、法、僧、

jiè shī tiān shì míngzhèngniàn jù zhèngniànzhě suǒ dé sān
戒、施、天，是名正念；具正念者，所得三

mèi shì míngzhèngdìng jù zhèngdìngzhě guānjiàn zhū fǎ yóu rú xū kōng
昧是名正定；具正定者，观见诸法犹如虚空，

shì míngzhèng huì jù zhèng huì zhě yuǎn lí yī qiè fán nǎo zhū jié
是名正慧；具正慧者，远离一切烦恼诸结，

shì míng jiě tuō dé jiě tuō zhě wéi zhū zhòng shēng chēng měi jiě tuō
是名解脱；得解脱者，为诸众生称美解脱，

yán shì jiě tuō cháng héng bú biàn shì míng zàn tàn jiě tuō jí shì wú
言是解脱常恒不变，是名赞叹解脱。即是⁵⁵无

⁵³ 大正藏：集

⁵⁴ 大正藏：瞋

⁵⁵ 大正藏：解脱即是；永乐北藏及龙藏：即是

shàng dà bō niè pán niè pánzhě jí shì fán nǎozhū jié huǒmiè yòu
上大般涅槃。涅槃者，即是烦恼诸结火灭。又，
niè pánzhě míngwéi wūzhái hé yǐ gù néngzhē fán nǎo è fēng yǔ
涅槃者，名为屋宅。何以故？能遮烦恼恶风雨
gù yòu niè pánzhě míngwéi guī yī hé yǐ gù néngguò yī
故。又，涅槃者，名为归依。何以故？能过一
qiè zhū bù wèi gù yòu niè pánzhě míngwéi zhōuzhǔ hé yǐ gù
切诸怖畏故。又，涅槃者，名为洲渚。何以故？
sì dà bào hé bù néngpiāo gù hé děngwéi sì yī zhě yù bào
四大暴河不能漂故。何等为四？一者，欲暴；
èr zhě yǒubào sānzhě jiàn bào sì zhě⁵⁶ wú míngbào shì
二者，有暴；三者，见暴；四者⁵⁶，无明暴。是
gù niè pán míngwéi zhōuzhǔ yòu niè pánzhě míng bì jìng guī
故，涅槃名为洲渚。又，涅槃者，名毕竟归。
hé yǐ gù néng dé yī qiè bì jìng lè gù ruò yǒu pú sà mó hē sà
何以故？能得一切毕竟乐故。若有菩萨摩诃萨
chéng jiù jù zú rú shì shí fǎ suī jiàn fó xìng ér bù míngliǎo
成就具足如是十法，虽见佛性而不明了。

fù cì shànán zǐ chū jiā zhī rényǒu sì zhǒng bìng shì
“复次，善男子，出家之人有四种病，是
gù bù dé sì shā mén guǒ hé děng sì bìng wèi sì è yù yī
故不得四沙门果。何等四病？谓四恶欲：一、
wèi yī yù èr wèi shí yù sān wèi wò jù yù sì wèi yǒu
为衣欲；二、为食欲；三、为卧具欲；四、为有
yù shì míng sì è yù shì chū jiā bìng yǒu sì liáng yào néng liáo shì bìng
欲。是名四恶欲。是出家病有四良药能疗是病，
wèi fèn sǎo yī néng zhì bǐ qiū wèi yī è yù qǐ shí néng pò wèi shí
谓：粪扫衣能治比丘为衣恶欲，乞食能破为食
è yù shù xià néng pò wò jù è yù shēn xīn jì jìng néng pò bǐ qiū
恶欲，树下能破卧具恶欲，身心寂静能破比丘
wèi yǒu è yù yǐ shì sì yào chú shì sì bìng shì míng shèng xíng rú
为有恶欲。以是四药除是四病，是名圣行，如
shì shèng xíng zé dé míngwéi shǎo yù zhī zú
是圣行则得名为少欲、知足。

jì jìng zhě yǒu sì zhǒng lè hé děngwéi sì yī⁵⁷ chū jiā
“寂静者有四种乐。何等为四？一⁵⁷、出家

⁵⁶ 大正藏：四；永乐北藏及龙藏：四者

⁵⁷ 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

lè èr jì jìng lè sān yǒngmiè lè sì bì jìng lè dé
乐；二、寂静乐；三、永灭乐；四、毕竟乐。得
shì sì lè míngwéi jì jìng jù sì jīng jìn gù míngjīng jìn jù sì
是四乐，名为寂静；具四精进，故名精进；具四
niànchù gù míngzhèngniàn jù sì chán gù gù míngzhèngdìng jiàn
念处，故名正念；具四禅故，故名正定；见
sì shèng shí gù gù míngzhèng huì yǒngduàn yī qiè fán nǎo jié gù
四圣实故，故名正慧；永断一切烦恼结故，
gù míng jiě tuō hē zé yī qiè fán nǎo guò gù shì míng zàn tàn jiě tuō
故名解脱；呵责⁵⁸一切烦恼过故，是⁵⁹名赞叹解脱。
shàn nán zǐ pú sà mó hē sà ān zhù jù zú rú shì shí fǎ suī jiàn fó
善男子，菩萨摩诃萨安住具足如是十法，虽见佛
xìng ér bù míng liǎo
性而不明了。

fù cì shàn nán zǐ pú sà mó hē sà wén shì jīng yǐ qīn
“复次，善男子，菩萨摩诃萨闻是经已，亲
jìn xiū xí yuǎn lí yī qiè shì jiān zhī shì shì míng shǎo yù jì chū
近修习，远离一切世间之事，是名少欲。既出
jiā yǐ bù shēng huǐ xīn shì míng zhī zú jì zhī zú yǐ jìn kòng
家已，不生悔心，是名知足。既知足已，近空
xiánchù yuǎn lí kuì nào shì míng jì jìng bù zhī zú zhě bú yào
闲处，远离愤闹，是名寂静。不知足者，不乐
kòngxián fū zhī zú zhě cháng yào kōng jì yú kōng jì chù cháng zuò
空闲。夫知足者，常乐空寂，于空寂处常作
shì niàn yī qiè shì jiān xī wèi wǒ dé shā mén dào guǒ rán wǒ jīn zhě
是念：‘一切世间悉谓我得沙门道果，然我今者
shí wèi néng dé wǒ jīn yún hé kuáng huò yú rén zuò shì niàn yǐ
实未能得，我今云何诳惑于人？’作是念已，
jīng qín xiū xí shā mén dào guǒ shì míng jīng jìn qīn jìn xiū xí dà niè
精勤修习沙门道果，是名精进。亲近修习大涅
pán zhě shì míng zhèng niàn suí shùn tiān xíng shì míng zhèng dìng ān
槃者，是名正念。随顺天行，是名正定。安
zhù shì dìng zhèng jiàn zhèng zhī shì míng zhèng huì zhèng jiàn zhī zhě néng
住是定，正见正知，是名正慧。正见知者能
dé yuǎn lí fán nǎo jié fù shì míng jiě tuō shí zhù pú sà wèi zhòng
得远离烦恼结缚，是名解脱。十住菩萨为众

⁵⁸ 大正藏：说

⁵⁹ 大正藏：故

shēng gù chēngměi niè pán shì zé míngwéizàn tàn jiě tuō shànnán zǐ
生故称美涅槃，是则名为赞叹解脱。善男子，
pú sà mó hē sà ān zhù jù zú rú shì shí fǎ suī jiàn fó xìng ér bù míng
菩萨摩诃萨安住具足如是十法虽见佛性而不明
liǎo
了。

fù cì shànnán zǐ fū shǎo yù zhě ruò yǒu bǐ qiū zhù kōng
“复次，善男子，夫少欲者，若有比丘住空

jì chù duān zuò bú wò huò zhù shù xià huò zài zhǒng jiān huò zài lù
寂处端坐不卧，或住树下，或在冢间，或在露
chù suí yǒu cǎo dì ér zuò qí shàng qǐ shí ér shí suí dé wéi zú
处，随有草地而坐其上，乞食而食，随得为足，
huò yī zuò shí bú guò yī shí wéi xù sān yī fèn yī cuì yī
或一坐食，不过一食，唯畜三衣、粪衣、毳衣，
shì míng shǎo yù jì xíng shì shì xīn bù shēng huǐ shì míng zhī zú
是名少欲。既行是事，心不生悔，是名知足。

xiū kōng sān mèi shì míng jì jìng dé sì guǒ yǐ yú ā nòuduō luó sān
修空三昧，是名寂静；得四果已，于阿耨多罗三
miǎo sān pú tí xīn bù xiū xī shì míng jīng jìn xì xīn sī wéi rú lái
藐三菩提心不休息，是名精进；系心思惟如来

cháng héng wú yǒu biàn yì shì míng zhèng niàn xiū bā jiě tuō shì míng
常恒无有变易，是名正念；修八解脱，是名
zhèng dìng dé sì wú ài shì míng zhèng huì yuǎn lí qī lòu shì
正定；得四无碍，是名正慧；远离七漏，是

míng jiě tuō chēng měi niè pán wú yǒu shí xiàng míng tàn jiě tuō shí
名解脱；称美涅槃无有十相，名赞叹解脱。十
xiàng zhě wèi shēng lǎo bìng sǐ sè shēng xiāng wèi
相者，谓生、老、病、死、色、声、香、味、

chù wú cháng yuǎn lí shí xiàng míng dà niè pán shànnán zǐ
触、无常。远离十相⁶⁰，名大涅槃。善男子，
míng⁶¹ pú sà mó hē sà ān zhù jù zú rú shì shí fǎ suī jiàn fó xìng ér
名⁶¹菩萨摩诃萨安住具足如是十法，虽见佛性而
bù míng liǎo
不明了。

fù cì shànnán zǐ wèi duō yù gù qīn jìn guó wáng
“复次，善男子，为多欲故，亲近国王、

⁶⁰ 大正藏：十相者；永乐北藏及龙藏：十相

⁶¹ 大正藏：是名；永乐北藏及龙藏：名

dà chén zhǎngzhě chà lì pó luó mén pí shèshǒutuó zì chēng
大臣、长者、刹利、婆罗门、毗舍首陀，自称：

wǒ dé xū tuó huánguǒ zhì ā luó hàn guǒ wèi lì yǎng gù xíng zhù
‘我得须陀洹果至阿罗汉果。’为利养故，行住

zuò wò nǎi zhì dà xiǎo biàn lì ruò jiàn tán yuè yóu xíng gōng jìng jiē yǐn yǔ
坐卧乃至大小便利，若见檀越，犹行恭敬接引语

yán pò è yù zhě míng wéi shǎo yù suī wèi néng huài zhū jié fán nǎo
言。破恶欲者，名为少欲。虽未能坏诸结烦恼，

ér néng tóng yú rú lái xíng chù shì míng zhī zú shàn nán zǐ rú shì
而能同于如来行处，是名知足。善男子，如是

èr fǎ nǎi shì niàn dìng jìn yīn yuán yě cháng wéi shī zōng tóng xué suǒ zàn
二法乃是念定近因缘也，常为师宗同学所赞，

wǒ yì cháng yú chù chù jīng zhōng chēng měi zàn tàn rú shì èr fǎ ruò
我亦常于处处经中称美赞叹如是二法。若

néng jù zú shì èr fǎ zhě zé dé jìn yú dà niè pán mén jí wǔ zhǒng
能具足是二法者，则得近于大涅槃门及五种

lè shì míng jì jìng jiān chí jiè zhě míng wéi jīng jìn yǒu cán kuì zhě
乐，是名寂静；坚持戒者，名为精进；有惭愧者，

míng wéi zhèng niàn bú jiàn xīn xiàng míng wéi zhèng dìng bù qiú zhū fǎ
名为正念；不见心相，名为正定；不求诸法

xìng xiàng yīn yuán shì míng zhèng huì wú yǒu xiàng gù fán nǎo zé duàn
性相因缘，是名正慧；无有相故，烦恼则断，

shì míng jiě tuō chēng měi rú shì dà niè pán jīng míng zàn jiě tuō shàn
是名解脱；称美如是大涅槃经，名赞解脱。善

nán zǐ shì míng pú sà mó hē sà ān zhù shí fǎ suī jiàn fó xìng ér bù
男子，是名菩萨摩诃萨安住十法，虽见佛性而不

míng liǎo
明了。

shàn nán zǐ rú rǔ suǒ yán shí zhù pú sà yǐ hé yǎn gù
“善男子，如汝所言⁶²：‘十住菩萨以何眼故

suī jiàn fó xìng ér bù liǎo liǎo zhū fó shì zūn yǐ hé yǎn gù jiàn yú fó
虽见佛性而不了了？诸佛世尊以何眼故见于佛

xìng ér dé míng liǎo shàn nán zǐ huì yǎn jiàn gù bù dé míng liǎo
性而得明⁶³了？’善男子，慧眼见故，不得明了；

fó yǎn jiàn gù gù dé míng liǎo wèi pú tí xíng gù zé bù liǎo liǎo
佛眼见故，故得明了。为菩提行故，则不了了；

⁶² 大正藏：问

⁶³ 大正藏：了

ruò wú xíng gù zé dé liǎoliǎo zhù shí zhù gù suī jiàn bù liǎo bú
若无行故，则得了了。住十住故，虽见不了；不
zhù bú qù gù zé dé liǎoliǎo pú sà mó hē sà zhì huì yīn gù jiàn
住不去，故则得了了⁶⁴。菩萨摩诃萨智慧因故，见
bù liǎoliǎo zhū fó shì zūn duàn yīn guǒ gù jiàn zé liǎoliǎo yī qiè jué
不了了；诸佛世尊断因果故，见则了了。一切觉
zhě míngwéi fó xìng shí zhù pú sà bù dé míngwéi yī qiè jué gù shì
者，名为佛性；十住菩萨不得名为一切觉故，是
gù suī jiàn ér bù míngliǎo
故虽见而不明了。

shànnán zǐ jiànyǒu èr zhǒng yī zhě yǎnjiàn èr zhě
“善男子，见有二种：一者，眼见；二者，
wénjiàn zhū fó shì zūnyǎnjiàn fó xìng rú yú zhǎngzhōngguān ā mó lè
闻见。诸佛世尊眼见佛性，如于掌中观阿摩勒；
shí zhù pú sà wénjiàn fó xìng gù bù liǎoliǎo shí zhù pú sà suī néng
十住菩萨闻见佛性，故不了了。十住菩萨虽⁶⁵能
zì zhī dìng dé ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí ér bù néng zhī yī qiè
自知定得阿耨多罗三藐三菩提，而不能知一切
zhòngshēng xī yǒu fó xìng shànnán zǐ fù yǒuyǎnjiàn zhū fó rú lái
众生悉有佛性。善男子，复有眼见，诸佛如来、
shí zhù pú sà yǎnjiàn fó xìng fù yǒuwénjiàn yī qiè zhòngshēng nǎi zhì
十住菩萨眼见佛性。复有闻见，一切众生乃至
jiǔ dì wénjiàn fó xìng pú sà ruò wén yī qiè zhòngshēng xī yǒu fó xìng
九地闻见佛性。菩萨若闻一切众生悉有佛性，
xīn bù shēng xìn bù míngwénjiàn⁶⁶
心不生信，不名闻见⁶⁶。

大般涅槃经卷第二十五

⁶⁴ 大正藏：故得了了；永乐北藏及龙藏：故则得了了

⁶⁵ 大正藏：唯

⁶⁶ “善男子，复有眼见”至“不名闻见”处经文大正藏列在第二十六卷首。

dà bō niè pán jīng juàn dì èr shí liù
大般涅槃经卷第二十六

běiliángtiānzhú sānzàngtán wú chèn yì fàn
北凉天竺三藏昙无讖译 梵

sòngshāmén huì yán huì guāntóng xiè líng yùn zài zhì
宋沙门慧严慧观同谢灵运再治

shī zǐ hǒu pú sà pǐn dì èr shí sān zhī èr⁶⁷
师子吼菩萨品第二十三之二⁶⁷

shànnán zǐ ruò yǒushànnán zǐ shàn nǚ rén yù jiàn rú
“善男子，若有善男子、善女人，欲见如
lái yīngdāng xiū xí shí èr bù jīng shòu chí dú sòng shū xiě jiě shuō
来，应当修习十二部经，受持读诵，书写解说。”

shī zǐ hǒu pú sà mó hē sà yán shì zūn yī qiè zhòngshēng bù
师子吼菩萨摩诃萨言：“世尊！一切众生不
néng dé zhī rú lái xīn xiàng dāng yún hé guān ér dé zhī yé
能得知如来心相，当云何观而得知耶？”

shànnán zǐ yī qiè zhòngshēng shí bù néng zhī rú lái xīn xiàng
“善男子，一切众生实不能知如来心相。
ruò yù guānchá ér dé zhī zhě yǒu èr yīn yuán yī yǎnjiàn èr
若欲观察而得知者，有二因缘：一⁶⁸、眼见；二
wénjiàn ruò jiàn rú lái suǒ yǒushēn yè dāng zhī shì zé wéi rú lái
⁶⁹、闻见。若见如来所有身业，当知是则为如来
yě shì míngyǎnjiàn ruò guān rú lái suǒ yǒukǒu yè dāng zhī shì zé
也，是名眼见；若观如来所有口业，当知是则
wéi rú lái yě shì míngwénjiàn
为如来也，是名闻见。

ruò jiàn sè mào yī qiè zhòngshēng wú yǔ děngzhě dāng zhī shì
“若见色貌一切众生无与等者，当知是
zé wéi rú lái yě shì míngyǎnjiàn ruò wén yīn shēng wēimiào zuì shèng
则为如来也，是名眼见；若闻音声微妙最胜，

⁶⁷ 大正藏：师子吼菩萨品之二

⁶⁸ 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

⁶⁹ 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

bù tóngzhòngshēngsuǒ yǒu yīn shēng dāng zhī shì zé wéi rú lái yě shì
不同众生所有音声，当知是则为如来也，是
míngwénjiàn
名闻见。

ruò jiàn rú lái suǒ zuò shéntōng wéi wéi zhòngshēng wéi wéi
“若见如来所作神通，为为⁷⁰众生？为为

lì yǎng ruò wéi zhòngshēng bú wéi lì yǎng dāng zhī shì zé wéi rú
⁷¹利养？若为众生不为利养，当知是则为如

lái yě shì míngyǎnjiàn ruò guān rú lái yǐ tā xīn zhì guānzhòngshēng
来也，是名眼见；若观如来以他心智观众生

shí wéi lì yǎngshuō wéi zhòngshēngshuō ruò wéi zhòngshēng bú wéi
时，为利养说？为众生说？若为众生不为

lì yǎng dāng zhī shì zé wéi rú lái yě shì míngwénjiàn
利养，当知是则为如来也，是名闻见。

yún hé rú lái ér shòu shì shēn hé gù shòu shēn wéi shéi
“云何如来而受是身？何故受身？为谁

shòu shēn shì míngyǎnjiàn ruò guān rú lái yún hé shuō fǎ hé gù
受身？是名眼见。若观如来云何说法？何故

shuō fǎ wéi shéi shuō fǎ shì míngwénjiàn
说法？为谁说法？是名闻见。

yǐ shēn è yè jiā zhī bù chēn dāng zhī shì zé wéi rú lái yě
“以身恶业加之不瞋，当知是则为如来也，

shì míngyǎnjiàn yǐ kǒu è yè jiā zhī bù chēn dāng zhī shì zé wéi rú
是名眼见；以口恶业加之不瞋，当知是则为如

lái yě shì míngwénjiàn
来也，是名闻见。

ruò jiàn pú sà chūshēng zhī shí yú shí fāngmiàn gè xíng qī bù
“若见菩萨初生之时，于十方面各行七步，

mó ní bá tuó fù nà bá tuó guǐ shén dà jiàng zhí chí fān gài zhèn
摩尼跋陀、富那跋陀、鬼神大將执持幡盖，震

dòng wú liàng wú biān shì jiè jīn guāng huǎng yào mí mǎn xū kōng nán tuó
动无量无边世界，金光晃曜弥满虚空，难陀

lóng wáng jí pó nán tuó yǐ shéntōng lì yù pú sà shēn zhū tiān xíng xiàng
龙王及婆⁷²难陀以神通力浴菩萨身，诸天形像

⁷⁰ 大正藏：为；永乐北藏及龙藏：为为

⁷¹ 大正藏：为；永乐北藏及龙藏：为为

⁷² 大正藏：跋

chéngyíng lǐ bài ā sī tuóxiān hé zhǎngōngjìng shèngniánshě yù rú
承迎礼拜，阿私陀仙合掌恭敬，盛年舍欲如
qì fì tuò bù wéi shì lè zhī suǒ mí huò chū jiā xiū dào yú xián jì
弃涕唾，不为世乐之所迷惑，出家修道乐于闲寂，
wèi pò xié jiàn liù nián kǔ xíng yú zhū zhòng shēng píngděng wú èr xīn
为破邪见六年苦行，于诸众生平等无二，心
cháng zài dìngchū wú sǎnluàn xiànghǎoyán lì zhuāng shì qí shēn suǒ yóu
常在定初无散乱，相好严丽庄饰其身，所游
73 zhī chù qiū xū jiē píng yī fú lí shēn sì cùn bú duò xíng shí zhí shì
之处丘墟皆平，衣服离身四寸不堕，行时直视
bú gù zuǒ yòu suǒ shí zhī wù wú wán guò zuò qǐ zhī chù cǎo bú
不顾左右，所食之物物无完过，坐起之处草不
dòngluàn wèitiáozhòngshēng gù wǎngshuō fǎ xīn wú jiāomàn shì míng
动乱，为调众生故往说法心无憍慢，是名
yǎnjiàn ruò wén pú sà xíng qī bù yǐ chàng rú shì yán wǒ jīn cǐ shēn
眼见。若闻菩萨行七步已唱如是言：‘我今此身
zuì shì hòubiān ā sī tuóxiān hé zhǎng ér yán dà wáng dāng zhī
最是后边。’阿私陀仙合掌而言：‘大王当知，
xī dá tài zǐ dìngdāng dé chéng ā nòuduō luó sān miǎo sān pú tí
悉达太子定当得成阿耨多罗三藐三菩提，
zhōng bú zài jiā zuò zhuàn lún wáng hé yǐ gù xiàng míng liǎo gù
终不在家作转轮王。何以故？相明了故。
zhuàn lún shèng wáng xiàng bù míng liǎo xī dá tài zǐ shēn xiàng bǐng zhuó
转轮圣王相不明了，悉达太子身相炳著，
shì gù bì dé ā nòuduō luó sān miǎo sān pú tí jiàn lǎo bìng sǐ
是故必得阿耨多罗三藐三菩提。’见老、病、死
fù zuò shì yán yī qiè zhòngshēngshèn kě lián mǐn cháng yǔ rú shì
复作是言：‘一切众生甚可怜悯，常与如是
shēng lǎo bìng sǐ gòng xiāng suí zhú ér bù néng guān cháng xíng
生、老、病、死共相随逐而不能观，常行
yú kǔ wǒ dāng duàn zhī cóng ā luó luó wǔ tōng xiān rén shòu wú
于苦，我当断之。’从阿罗罗⁷⁴五通仙人受无
xiǎng dìng jì chéng jiù yǐ hòu shuō qí guò cóng yù tuó xiān shòu fēi
想定，既成就已，后说其过⁷⁵。从郁陀仙受非

73 大正藏：游

74 大正藏：逴

75 大正藏：非

yǒuxiǎng fēi wú xiǎngdìng jì chéng jiù yǐ shuō fēi niè pán shì shēng
有想非无想定，既成就已，说非涅槃，是生
sǐ fǎ liù nián kǔ xíng wú suǒ kè huò jí zuò shì yán xiū shì kǔ
死法。六年苦行无所克⁷⁶获，即作是言：‘修是苦
xíng kōng wú suǒ dé ruò shì shí zhě wǒ yīng dé zhī yǐ xū wàng
行，空无所得。若是实者，我应得之。以虚妄
gù wǒ wú suǒ dé shì míng xié shù fēi zhèng dào yě jì chéng
故，我无所得。是名邪术，非正道也。’既成
dào yǐ fàn tiān quàn qǐng wéi yuàn rú lái dāng wéi zhòng shēng guǎng kāi
道已，梵天劝请：‘惟愿如来当为众生广开
gān lù shuō wú shàng fǎ fó yán fàn wáng yī qiè zhòng shēng
甘露，说无上法。’佛言：‘梵王，一切众生
cháng wéi fán nǎo zhī suǒ zhàng fù bù néng shòu wǒ zhèng fǎ zhī yán
常为烦恼之所障覆，不能受我正法之言。’
fàn wáng fù yán shì zūn yī qiè zhòng shēng fán yǒu sān zhǒng lì gēn
梵王复言：‘世尊！一切众生凡有三种：利根
77 zhōng gēn dùn gēn lì gēn néng shòu wéi yuàn wéi shuō fó
、中根、钝根。利根能受，惟愿为说。’佛
yán fàn wáng dì tīng dì tīng wǒ jīn dāng wéi yī qiè zhòng shēng
言：‘梵王，谛听！谛听！我今当为一切众生
kāi gān lù mén jí yú bō luó nài guó zhuàn zhèng fǎ lún xuān shuō
开甘露门。’即于波罗捺国转正法轮，宣说
zhōng dào yī qiè zhòng shēng bú pò zhū jié fēi bù néng pò fēi pò fēi
中道。一切众生不破诸结非不能破，非破非
bú pò gù míng zhōng dào bú dù zhòng shēng fēi bù néng dù shì míng
不破，故名中道；不度众生非不能度，是名
zhōng dào fēi yī qiè chéng yì fēi bù chéng shì míng zhōng dào fán
中道；非一切成亦非不成，是名中道；凡
yǒu suǒ shuō bú zì yán shī bù yán dì zǐ shì míng zhōng dào shuō
有所说，不自言师，不言弟子，是名中道；说
bú wéi lì fēi bù dé guǒ shì míng zhōng dào zhèng yǔ shí yǔ
不为利，非不得果，是名中道。正语、实语、
shí yǔ zhēn yǔ yán bù xū fā wēi miào dì yī rú shì děng fǎ
时语、真语，言不虚发，微妙第一，如是等法
shì míng wén jiàn
是名闻见。

⁷⁶ 大正藏：克

⁷⁷ 大正藏：所谓利根；永乐北藏及龙藏：利根

shànnán zǐ rú lái xīn xiàng shí bù kě jiàn ruò yǒu shànnán
“善男子，如来心相实不可见。若有善男

zǐ shàn nǚ rén yù jiàn rú lái yīng dāng yī shì èr zhǒng yīn yuán
子、善女人欲见如来，应当依是二种因缘。”

ěr shí shī zǐ hǒu pú sà bó fó yán shì zūn rú xiān suǒ
尔时，师子吼菩萨⁷⁸白佛言：“世尊！如先所

shuō ān luó guǒ yù sì zhǒng rén děng yǒu rén xíng xì xīn bú zhèng shí
说，菴罗果喻四种人等：有人行细心不正实，

yǒu rén xīn xì xíng bú zhèng shí yǒu rén xīn xì xíng yì zhèng shí yǒu rén
有人心细行不正实，有人心细行亦正实，有人

xīn bú xì xíng yì bú zhèng shí shì chū èr zhǒng yún hé kě zhī rú
心不细行亦不⁷⁹正实。是初二种云何可知？如

fó suǒ shuō wéi yī shì èr bù kě dé zhī
佛所说，惟⁸⁰依是二，不可得知。”

fó yán shàn zāi shàn zāi shànnán zǐ ān luó guǒ yù èr
佛言：“善哉！善哉！善男子，菴罗果喻二

zhǒng rén děng shí nán kě zhī yǐ nán zhī gù wǒ jīng zhōng shuō
种人等，实难可知。以难知故，我经中说，

dāng yǔ gòng zhù zhù ruò bù zhī dāng yǔ jiǔ chǔ jiǔ chǔ bù zhī
当与共住；住若不知，当与久处；久处不知，

dāng yǐ zhì huì zhì huì bù zhī dāng shēn guān chá yǐ guān chá gù
当以智慧；智慧不知，当深观察，以观察故，

zé zhī chí jiè jí yǐ pò jiè shànnán zǐ jù shì sì shì gòng zhù
则知持戒及以破戒。善男子，具是四事：共住、

jiǔ chǔ zhì huì guān chá rán hòu dé zhī chí jiè pò jiè
久处、智慧、观察，然后得知持戒、破戒。

shànnán zǐ jiè yǒu èr zhǒng chí zhě yì èr yī jiū
“善男子，戒有二种，持者亦二：一、究

jìng èr bù jiū jìng yǒu rén yǐ yīn yuán gù shòu chí jìn jiè zhì
竟；二、不究竟。有人以因缘故，受持禁戒。智

zhě dāng guān shì rén chí jiè wéi wèi lì yǎng wéi jiū jìng chí
者当观：是人持戒，为为利养？为究竟持？

shànnán zǐ rú lái jiè zhě wú yǒu yīn yuán shì gù dé míng
“善男子，如来戒者，无有因缘，是故得名

⁷⁸ 大正藏：菩萨摩訶萨；永乐北藏及龙藏：菩萨

⁷⁹ 大正藏：不；永乐北藏及龙藏：亦不

⁸⁰ 大正藏：唯

wéi jiū jìng jiè yǐ shì yì gù pú sà suī wéizhū è zhòngshēng zhī suǒ
为究竟戒。以是义故，菩萨虽为诸恶众生之所
shāng hài bù shēng huì ài shì gù rú lái dé míng chéng jiù bì jìng chí
伤害，不生恚阂⁸¹。是故如来得名成就毕竟持
jiè jiū jìng chí jiè
戒、究竟持戒。

shànnán zǐ wǒ xī yī shí yǔ shè lì fú jí wǔ bǎi dì zǐ
“善男子，我昔一时，与舍利弗及五百弟子
jù gòng zhǐ zhù mó qié tuó guó zhān pó dà chéng shí yǒu liè shī zhuī
俱，共止住摩伽陀国瞻婆大城。时有猎师，追
zhú yī gē shì gē huáng bù zhì shè lì fú yǐng yóu gù zhàn lì
逐一鸽，是鸽惶怖，至舍利弗影，犹故战栗，
rú bā jiāo shù zhì wǒ yǐng zhōng shēn xīn ān wěn kǒng bù dé chú
如芭蕉树；至我影中，身心安隐，恐怖得除。
shì gù dāng zhī rú lái shì zūn bì jìng chí jiè nǎi zhì shēnyǐng yóu yǒu
是故当知，如来世尊毕竟持戒，乃至身影犹有
shì lì
是力。

shànnán zǐ bù jiū jìng jiè shàng bù néng dé shēng wén yuán
“善男子，不究竟戒尚不能得声闻、缘
jué hé kuàng dé ā nòuduō luó sān miǎo sān pú tí
觉，何况得⁸²阿耨多罗三藐三菩提？

fù yǒu èr zhǒng yī wèi lì yǎng èr wèi zhèng fǎ
“复有二种：一、为利养；二、为正法。
wèi lì yǎng gù shòu chí jìn jiè dāng zhī shì jiè bú jiàn fó xìng jí yǐ rú
为利养故受持禁戒，当知是戒不见佛性及以如
lái suī wén fó xìng jí rú lái míng yóu bù dé míng wéi wén jiàn yě
来，虽闻佛性及如来名，犹不得名为闻见也。
ruò wèi zhèng fǎ shòu chí jìn jiè dāng zhī shì jiè néng jiàn fó xìng jí yǐ
若为正法受持禁戒，当知是戒能见佛性及以
rú lái shì míng yǎn jiàn yì míng wén jiàn
如来，是名眼见，亦名闻见。

fù yǒu èr zhǒng yī gēn shēn nán bá èr gēn qiǎn
“复有二种：一⁸³，根深难拔；二⁸⁴，根浅

⁸¹ 大正藏：碍

⁸² 大正藏：能得；永乐北藏及龙藏：得

⁸³ 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

⁸⁴ 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

yì dòng ruò néng xiū xí kōng wú xiàng yuàn shì mínggēnshēnnán
易动。若能修习空、无相、愿，是名根深难
bá ruò bù xiū xí shì sānsānmèi suī fù xiū xí wéi èr shí wǔ yǒu
拔；若不修习是三三昧，虽复修习为二十五有，
shì mínggēnqiǎn yì dòng
是名根浅易动。

fù yǒu èr zhǒng yī wèi zì shēn èr wèizhòngshēng
“复有二种：一、为自身；二、为众生。

wèizhòngshēngzhě néngjiàn fó xìng jí yǐ rú lái
为众生者，能见佛性及以如来。

chí jiè zhī rén fù yǒu èr zhǒng yī xìng zì néng chí èr
“持戒之人复有二种：一⁸⁵、性自能持；二

⁸⁶ xū tā jiào chì ruò shòu jiè yǐ jīng wú liàng shì chū bú lòu shī
、须他教勅。若受戒已，经无量世初不漏失，
huò zhí è guó yù è zhī shí è shí è shì wén xié è fǎ xié
或值恶国遇恶知识、恶时、恶世、闻邪恶法、邪

jiàn tóng zhǐ ěr shí suī wú shòu jiè zhī fǎ xiū chí rú běn wú suǒ huǐ
见同止，尔时虽无受戒之法，修持如本，无所毁

fàn shì míng xìng zì néng chí ruò yīn shī sēng bó sì jié mó rán hòu dé
犯，是名性自能持。若因⁸⁷师僧白四羯磨然后得

jiè suī dé jiè yǐ yào píng hé shàng zhū shī tóng xué shàn yǒu
戒，虽得戒已，要凭和尚⁸⁸、诸师、同学、善友

huì yù nǎi zhī jìn zhǐ tīng fǎ shuō fǎ bèi zhū wēi yí shì míng xū tā
诲喻⁸⁹乃知进止，听法说法备诸威仪，是名须他

jiào chì shàn nán zǐ xìng néng chí zhě yǎn jiàn fó xìng jí yǐ rú lái
教勅。善男子，性能持者，眼见佛性及以如来，

yì míng wén jiàn
亦名闻见。

fù yǒu èr zhǒng yī shēng wén jiè èr pú sà jiè
“复有二种⁹⁰：一、声闻戒；二、菩萨戒。

cóng chū fā xīn nǎi zhì dé chéng ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí shì
从初发心乃至得成阿耨多罗三藐三菩提，是

⁸⁵ 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

⁸⁶ 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

⁸⁷ 大正藏：遇

⁸⁸ 大正藏：上

⁸⁹ 大正藏：喻

⁹⁰ 大正藏：戒复有二；永乐北藏及龙藏：复有二种

míng pú sà jiè ruò guān bái gǔ nǎi zhì zhèng dé ā luó hàn guǒ shì míng
名 菩 萨 戒；若 观 白 骨 乃 至 证 得 阿 罗 汉 果，是 名
shēng wén jiè ruò yǒu shòu chí shēng wén jiè zhě dāng zhī shì rén bú jiàn
声 闻 戒。若 有 受 持 声 闻 戒 者，当 知 是 人 不 见
fó xìng jí yǐ rú lái ruò yǒu shòu chí pú sà jiè zhě dāng zhī shì rén dé
佛 性 及 以 如 来；若 有 受 持 菩 萨 戒 者，当 知 是 人 得
ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí néng jiàn fó xìng rú lái niè pán
阿 耨 多 罗 三 藐 三 菩 提，能 见 佛 性、如 来、涅 槃。”

shī zǐ hǒu pú sà yán shì zūn hé yīn yuán gù shòu chí jìn
师 子 吼 菩 萨 言：“世 尊！何 因 缘 故 受 持 禁
jiè 戒？”

fó yán shàn nán zǐ wèi xīn bù huǐ gù hé gù bù huǐ
佛 言：“善 男 子，为 心 不 悔 故。何 故 不 悔？
wèi shòu lè gù hé gù shòu lè wèi yuǎn lí gù hé gù yuǎn lí
为 受 乐 故。何 故 受 乐？为 远 离 故。何 故 远 离？
wèi ān wěn gù hé gù ān wěn wèi chán dìng gù hé gù chán dìng
为 安 隐 故。何 故 安 隐？为 禅 定 故。何 故 禅 定？
wèi shí zhī jiàn gù hé gù wéi shí zhī jiàn wèi jiàn shēng sǐ zhū guò huàn
为 实 知 见 故。何 故 为 实 知 见？为 见 生 死 诸 过 患
gù hé gù wéi jiàn shēng sǐ guò huàn wèi xīn bù tān zhuó gù hé gù
故。何 故 为 见 生 死 过 患？为 心 不 贪 著 故。何 故
wéi xīn bù tān zhuó wèi dé jiě tuō gù hé gù wéi dé jiě tuō wèi
为 心 不 贪 著？为 得 解 脱 故。何 故 为 得 解 脱？为
dé wú shàng dà niè pán gù hé gù wéi dé dà bō niè pán wèi dé
得 无 上 大 涅 槃 故。何 故 为 得 大 般 涅 槃？为 得
cháng lè wǒ jìng fǎ gù hé gù wéi dé cháng lè wǒ
常、乐、我、净 法 故。何 故 为 得 常、乐、我、
jìng wèi dé bù shēng bú miè gù hé gù wéi dé bù shēng bú miè wèi
净？为 得 不 生 不 灭 故。何 故 为 得 不 生 不 灭？为
jiàn fó xìng gù shì gù pú sà xìng zì néng chí jiū jìng jìng jiè
见 佛 性 故。是 故，菩 萨 性 自 能 持 究 竟 净 戒。

shàn nán zǐ chí jiè bǐ qiū suī bù fā yuàn qiú bù huǐ xīn bù
“善 男 子，持 戒 比 丘 虽 不 发 愿 求 不 悔 心，不
huǐ zhī xīn zì rán ér dé hé yǐ gù fǎ xìng ěr gù suī bù qiú lè
悔 之 心 自 然 而 得。何 以 故？法 性 尔 故。虽 不 求 乐，

yuǎn lí ān wěn cháng dìng zhī jiàn jiàn shēng sǐ guò xīn bù tān zhuó
远离安隐禅定⁹¹知见，见生死过，心不贪著。

jiě tuō niè pán cháng lè wǒ jìng bù shēng bú miè jiàn yú fó xìng
解脱、涅槃、常乐我净、不生不灭，见于佛性

ér zì rán dé hé yǐ gù fǎ xìng ěr gù
而自然得。何以故？法性尔故。”

shī zǐ hǒu pú sà yán shì zūn ruò yīn chí jiè dé bù huǐ guǒ
师子吼菩萨言：“世尊！若因持戒得不悔果、

yīn yú jiě tuō dé niè pán guǒ zhě jiè zé wú yīn niè pán wú guǒ jiè
因于解脱得涅槃果者，戒则无因，涅槃无果。戒

ruò wú yīn zé míng wéi cháng niè pán yǒu yīn zé shì wú cháng
若无因，则名为常；涅槃有因，则是无常。

ruò ěr zhě niè pán zé wéi běn wú jīn yǒu ruò běn wú jīn yǒu shì wéi
若尔者，涅槃则为本无今有。若本无今有，是为

wú cháng yóu rú rán dēng niè pán ruò ěr yún hé dé míng wǒ lè
无常，犹如然灯。涅槃若尔，云何得名我、乐、

jìng yé
净耶？”

fó yán shàn zāi shàn zāi shàn nán zǐ rǔ yǐ céng
佛言：“善哉！善哉！善男子⁹²，汝已⁹³曾

yú wú liàng fó suǒ zhòng zhū shàn gēn néng wèn rú lái rú shì shēn yì
于无量佛所种诸善根，能问如来如是深义。

shàn nán zǐ bù shī běn niàn nǎi rú shì wèn⁹⁴
善男子，不失本念乃如是问⁹⁴。

wǒ yì wǎng xī guò wú liàng jié bō luó nài chéng yǒu fó chū
“我忆往昔过无量劫，波罗捺城有佛出

shì hào yuē shàn dé ěr shí bǐ fó sān yì suì zhōng yǎn shuō rú shì
世，号曰善得。尔时，彼佛三亿岁中演说如是

dà niè pán jīng wǒ shí yǔ rǔ jù zài bǐ huì wǒ yǐ shì shì zī wèn bǐ
大涅槃经。我时与汝俱在彼会，我以是事咨问彼

fó ěr shí rú lái wéi zhòng shēng gù sān mèi zhèng shòu wèi dá
佛。尔时，如来为众生故，三昧正受，未答

cǐ yì shàn zāi dà shì nǎi néng yì niàn rú shì běn shì dì tīng
此义。善哉！大士，乃能忆念如是本事。谛听！

⁹¹ 大正藏：真实；永乐北藏及龙藏：禅定

⁹² 大正藏：善男子，善哉！善哉；永乐北藏及龙藏：善哉！善哉！善男子，

⁹³ 大正藏：以

⁹⁴ 大正藏：问也；永乐北藏及龙藏：问

dì tīng dāngwèi rǔ shuō
谛听！ 当为汝说。

jiè yì yǒu yīn yīn tīngzhèng fǎ tīngzhèng fǎ zhě shì yì
“戒亦有因，因⁹⁵听正法；听正法者，是亦
yǒu yīn yīn jìn shànyǒu jìn shànyǒuzhě shì yì yǒu yīn yīn yǒu
有因，因⁹⁶近善友；近善友者，是亦有因，因有
xìn xīn yǒu xìn xīn zhě shì yì yǒu yīn yīn yǒu èr zhǒng yī zhě
⁹⁷信心；有信心者，是亦有因，因有二种：一者，
tīng fǎ èr zhě sī wéi yì shànnán zǐ xìn xīn zhě yīn yú
听法；二者⁹⁸，思惟义。善男子，信心者，因于
tīng fǎ tīng fǎ zhě yīn yú xìn xīn rú shì èr fǎ yì yīn yì yīn
听法；听法者，因于信心。如是二法，亦因亦因
yīn yì guǒ yì guǒguǒ shànnán zǐ pì rú ní qián lì jù jǔ píng
因，亦果亦果果。善男子，譬如尼乾立拒举瓶，
hù wéi yīn guǒ bù dé xiāng lí shànnán zǐ rú wú míngyuánxíng
互为因果，不得相离。善男子，如无明缘行，
xíngyuán wú míng shì wú míng xíng yì yīn yì yīn yīn yì guǒ yì guǒ
行缘无明，是无明、行亦因亦因因，亦果亦果
guǒ nǎi zhì shēngyuánlǎo sǐ lǎo sǐ yuánshēng shì shēng lǎo sǐ
果；乃至生缘老死，老死缘生，是生、老死
yì yīn yì yīn yīn yì guǒ yì guǒguǒ shànnán zǐ shēngnéngshēng
亦因亦因因，亦果亦果果。善男子，生能生
fǎ bù néng zì shēng bú zì shēng gù yóushēngshēngshēng shēng
法，不能自生；不自生故，由生生生。生
shēng bú zì shēng lài shēng gù shēng shì gù èr shēng yì yīn yì
生不自生，赖生故生。是故，二生亦因亦
yīn yīn yì guǒ yì guǒguǒ shànnán zǐ xìn xīn tīng fǎ yì fù rú shì
因因，亦果亦果果。善男子，信心听法亦复如是。

shànnán zǐ shì guǒ fēi yīn dà niè pán yě hé gù míng
“善男子，是果非因，大涅槃也⁹⁹。何故名
guǒ shì shàngguǒ gù shāménguǒ gù pó luó mén guǒ gù duànshēng
果？是上果故，沙门果故，婆罗门果故，断生

⁹⁵ 大正藏：谓

⁹⁶ 大正藏：谓

⁹⁷ 大正藏：所谓；永乐北藏及龙藏：因有

⁹⁸ 大正藏：二；永乐北藏及龙藏：二者

⁹⁹ 大正藏：谓大涅槃；永乐北藏及龙藏：大涅槃也

sǐ gù pò fánǎo gù shì gù míngguǒ wéi zhū fánǎo zhī suǒ hē zé
死故，破烦恼故，是故名果。为诸烦恼之所呵责，
shì gù niè pán míngguǒ fánǎo zhě míng wéi guò guò
是故涅槃名果。烦恼者，名为过过。

shàn nán zǐ niè pán wú yīn ér tǐ shì guǒ hé yǐ gù
“善男子，涅槃无因，而体是果。何以故？

wú shēng miè gù wú suǒ zuò gù fēi yǒu wéi gù shì wú wéi gù cháng
无生灭故，无所作故，非有为故，是无为故，常
bú biàn gù wú chù suǒ gù wú shǐ zhōng gù shàn nán zǐ ruò niè
不变故，无处所故，无始终故。善男子，若涅
pán yǒu yīn zé bù dé chēng wéi niè pán yě pán zhě yán yīn bō niè
槃有因则不得称为涅槃也。盘者，言因；般涅，
yán wú wú yǒu yīn gù gù chēng niè pán
言无；无有因故，故称涅槃。”

shī zǐ hǒu pú sà yán rú fó suǒ shuō niè pán wú yīn
师子吼菩萨言：“如佛所说：‘涅槃无因。’

shì yì bù rán ruò yán wú zhě zé hé liù yì yī 100 bì jìng wú
是义不然。若言无者，则合六义。一¹⁰⁰、毕竟无
gù gù míng wéi wú rú yī qiè fǎ wú wǒ wú wǒ suǒ èr 102
故，故名¹⁰¹为无，如一切法无我、无我所。二¹⁰²、

yǒu shí wú gù gù míng wéi wú rú shì rén yán hé chí wú shuǐ
有时无故，故名¹⁰³为无，如世人言‘河池无水’、
wú yǒu rì yuè sān zhě shǎo gù gù míng wéi wú rú shì rén
‘无有日月’。三者少故，故名¹⁰⁴为无，如世人

yán shí zhōng shǎo xián míng wéi wú xián gān jiāng shǎo tián míng wéi wú
言‘食中少咸名为无咸’、‘甘浆少甜名为无
tián sì 105 wú shòu gù gù míng wéi wú rú zhān tuó luó bù
甜’。四¹⁰⁵、无受故，故名¹⁰⁶为无，如旃陀罗不

néng shòu chí pó luó mén fǎ shì gù míng wéi wú pó luó mén wǔ 107
能受持婆罗门法，是故名为无婆罗门。五¹⁰⁷、

100 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

101 大正藏：名之；永乐北藏及龙藏：故名

102 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

103 大正藏：名之；永乐北藏及龙藏：故名

104 大正藏：名之；永乐北藏及龙藏：故名

105 大正藏：四者；永乐北藏及龙藏：四

106 大正藏：名之；永乐北藏及龙藏：故名

107 大正藏：五者；永乐北藏及龙藏：五

shòu è fǎ gù gù míng wéi wú rú shì jiān yán shòu è fǎ zhě
 受恶法故，故名¹⁰⁸为无，如世间¹⁰⁹言‘受恶法者
 bù míng shā mén jí pó luó mén shì gù míng wéi wú yǒu shā mén jí pó luó
 不名沙门及婆罗门，是故名为无有沙门及婆罗
 mén liù bú duì gù gù míng wéi wú pì rú wú bái míng
 门’。六¹¹⁰、不对故，故名¹¹¹为无，譬如无白名
 zhī wéi hēi wú yǒu míng gù míng wéi wú míng shì zūn niè pán yì ěr
 之为黑、无有明故名为¹¹²无明。世尊！涅槃亦尔，
 yǒu shí wú yīn gù míng niè pán
 有时无因，故名涅槃。”

fó yán shàn nán zǐ rǔ jīn suǒ shuō rú shì liù yì hé gù
 佛言：“善男子，汝今所说如是六义，何故
 bù yǐn bì jìng wú zhě yǐ yù niè pán nǎi qǔ yǒu shí wú yé shàn nán
 不引毕竟无者以喻涅槃，乃取有时无耶？善男
 zǐ niè pán zhī tǐ bì jìng wú yīn yóu rú wú wǒ jí wú wǒ suǒ shàn
 子，涅槃之体毕竟无因，犹如无我及无我所。善
 nán zǐ shì fǎ niè pán zhōng bù xiāng duì shì gù liù shì bù
 男子，世法、涅槃，终不相对。是故，六事不
 dé wéi yù
 得为喻。

shàn nán zǐ yī qiè zhū fǎ xī wú yǒu wǒ ér cǐ niè pán zhēn
 “善男子，一切诸法悉无有我，而此涅槃真
 shí yǒu wǒ yǐ shì yì gù niè pán wú yīn ér tǐ shì guǒ shì yīn fēi
 实有我。以是义故，涅槃无因而体是果。是因非
 guǒ míng wéi fó xìng fēi yīn shēng gù shì yīn fēi guǒ fēi shā mén
 果，名为佛性；非因生故，是因非果；非沙门
 guǒ gù míng fēi guǒ hé gù míng yīn yǐ liǎo yīn gù shàn nán zǐ
 果，故名非果。何故名因？以了因故。善男子，
 yīn yǒu èr zhǒng yī shēng yīn èr liǎo yīn néng shēng fǎ
 因有二种：一¹¹³、生因；二¹¹⁴、了因。能生法
 zhě shì míng shēng yīn dēng néng liǎo wù gù míng liǎo yīn fán nǎo
 者，是名生因；灯能了物，故名了因。烦恼

¹⁰⁸ 大正藏：名之；永乐北藏及龙藏：故名

¹⁰⁹ 大正藏：人

¹¹⁰ 大正藏：六者；永乐北藏及龙藏：六

¹¹¹ 大正藏：名之；永乐北藏及龙藏：故名

¹¹² 大正藏：之

¹¹³ 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

¹¹⁴ 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

zhū jié shì míngshēng yīn zhòngshēng fù mǔ shì míngliǎo yīn rú
诸结，是名生因；众生父母，是名了因。如
gǔ zǐ děng shì míngshēng yīn dì shuǐ fèn děng shì míngliǎo
谷子等，是名生因；地、水、粪等，是名了
yīn fù yǒushēng yīn wèi liù bō luó mì ā nòuduō luó sānmiǎosān
因。复有生因，谓六波罗蜜、阿耨多罗三藐三
pú tí fù yǒuliǎo yīn wèi fó xìng ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí
菩提；复有了因，谓佛性、阿耨多罗三藐三菩提。
fù yǒuliǎo yīn wèi liù bō luó mì fó xìng fù yǒushēng yīn wèishǒu
复有了因，谓六波罗蜜佛性；复有生因，谓首
léngyánsānmèi ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí fù yǒuliǎo yīn wèi
楞严三昧、阿耨多罗三藐三菩提。复有了因，谓
bā zhèngdào ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí fù yǒushēng yīn
八正道、阿耨多罗三藐三菩提；复有生因，
wèi xìn xīn liù bō luó mì
谓¹¹⁵信心六波罗蜜。”

shī zǐ hǒu yán shì zūn rú fó suǒshuō jiàn yú rú lái
师子吼¹¹⁶言：“世尊！如佛所说：‘见于如来
jí yǐ fó xìng shì yì yún hé shì zūn rú lái zhī shēn wú yǒuxiàng
及以佛性。’是义云何？世尊！如来之身无有相
mào fēi cháng fēi duǎn fēi bái fēi hēi wú yǒufāngsuǒ bú zài sān
貌，非长非短，非白非黑，无有方所，不在三
jiè fēi yǒuwéixiàng fēi yǎn shí shí yún hé kě jiàn fó xìng yì ěr
界，非有为相，非眼识识，云何可见？佛性亦尔。”

fó yán shànnán zǐ fó shēn èr zhǒng yī cháng
佛言：“善男子，佛身二种：一¹¹⁷、常；
èr¹¹⁸、无常。无常者，为欲度脱一切众生方
biàn shì xiàn shì míngyǎnjiàn chángzhě rú lái shì zūn jiě tuō zhī shēn
便示现，是名眼见；常者，如来世尊解脱之身，
yì míngyǎnjiàn yì míngwénjiàn fó xìng yì èr zhǒng yī¹¹⁹、¹²⁰
亦名眼见，亦名闻见。佛性亦二种：一、

¹¹⁵ 大正藏：所谓；永乐北藏及龙藏：谓

¹¹⁶ 大正藏：师子吼菩萨；永乐北藏及龙藏：师子吼

¹¹⁷ 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

¹¹⁸ 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

¹¹⁹ 大正藏：二；永乐北藏及龙藏：二种

¹²⁰ 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

kě jiàn èr bù kě jiàn kě jiàn zhě shí zhù pú sà zhū fó shì
 可见；二、不可见。可见者，十住菩萨、诸佛世
 zūn bù kě jiàn zhě yī qiè zhòng shēng yǎn jiàn zhě wèi shí zhù pú
 尊；不可见者，一切众生。眼见者，谓十住菩
 sà zhū fó rú lái yǎn jiàn zhòng shēng suǒ yǒu fó xìng wén jiàn zhě yī
 萨、诸佛如来眼见众生所有佛性；闻见者，一
 qiè zhòng shēng jiǔ zhù pú sà wén yǒu fó xìng
 切众生、九住菩萨闻有佛性。

rú lái zhī shēn fù yǒu èr zhǒng yī¹²¹ shì sè èr¹²²
 “如来之身复有二种：一¹²¹、是色；二¹²²、
 fēi sè sè zhě rú lái jiě tuō fēi sè zhě rú lái yǒng duàn zhū
 非色。色者，如来解脱；非色者，如来永断诸
 sè xiàng gù fó xìng èr zhǒng yī¹²³ shì sè èr¹²⁴ fēi sè
 色相故。佛性二种：一¹²³、是色；二¹²⁴、非色。
 sè zhě ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí fēi sè zhě fán fū nǎi zhì
 色者，阿耨多罗三藐三菩提；非色者，凡夫乃至
 shí zhù pú sà shí zhù pú sà jiàn bù liǎo liǎo gù míng fēi sè
 十住菩萨，十住菩萨见不了了，故名非色。

shàn nán zǐ fó xìng zhě fù yǒu èr zhǒng yī¹²⁵ shì sè
 “善男子，佛性者，复有二种：一¹²⁵、是色；
 èr¹²⁶ fēi sè sè zhě wèi fó pú sà fēi sè zhě yī qiè zhòng
 二¹²⁶、非色。色者，谓佛菩萨；非色者，一切众
 shēng sè zhě míng wéi yǎn jiàn fēi sè zhě míng wéi wén jiàn fó
 生。色者，名为眼见；非色者，名为闻见。佛
 xìng zhě fēi nèi fēi wài suī fēi nèi wài rán fēi shī huài gù míng zhòng
 性者，非内非外，虽非内外，然非失坏，故名众
 shēng xī yǒu fó xìng
 生悉有佛性。”

shī zǐ hǒu pú sà yán shì zūn rú fó suǒ shuō yī qiè zhòng
 师子吼菩萨言：“世尊！如佛所说，一切众
 shēng xī yǒu fó xìng rú rǔ zhōng yǒu lào jīn gāng lì shì zhū fó fó
 生悉有佛性，如乳中有酪。金刚力士、诸佛佛

121 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一
 122 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二
 123 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一
 124 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二
 125 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一
 126 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

xìng rú qīng tí hú yún hé rú lái shuō yán fó xìng fēi nèi fēi wài
性如醍醐，云何如来说言佛性非内非外？”

fó yán shànnán zǐ wǒ yì bù shuō rǔ zhōng yǒu lào lào cóng
佛言：“善男子，我亦不说乳中有酪。酪从
rǔ shēng gù yányǒu lào
乳生，故言有酪。”

shì zūn yī qiè shēng fǎ gè yǒu shí jié
“世尊！一切生法各有时节。”

shànnán zǐ rǔ shí wú lào yì wú shēng sū shú sū
“善男子，乳时无酪，亦无生酥、熟酥、
tí hú yī qiè zhòng shēng yì wèi shì rǔ shì gù wǒ yán rǔ zhōng
醍醐，一切众生亦谓是乳。是故，我言乳中
wú lào rú qí yǒu zhě hé gù bù dé èr zhǒng míng zì rú rén èr
无酪。如其有者，何故不得二种名字，如人二
néng yán jīn tiě shī lào shí wú rǔ shēng sū shú sū jí yǐ tí
能，言金铁师？酪时无乳、生¹²⁷酥、熟酥及以醍
hú zhòng shēng yì wèi shì lào fēi rǔ fēi shēng shú sū jí yǐ tí hú
醐，众生亦谓是酪非乳，非生、熟酥及以醍醐，
nǎi zhì tí hú yì fù rú shì shànnán zǐ yīn yǒu èr zhǒng yī¹²⁸
乃至醍醐亦复如是。善男子，因有二种：一¹²⁸、
zhèng yīn èr¹²⁹ yuán yīn zhèng yīn zhě rú rǔ shēng lào yuán
正因；二¹²⁹、缘因。正因者，如乳生酪；缘
yīn zhě rú láo nuǎndēng cóng rǔ shēng gù gù yán rǔ zhōng
因者，如醪¹³⁰、暖等。从乳生故，故言乳中
ér yǒu lào xìng
而有酪性。”

shī zǐ hǒu yán shì zūn ruò rǔ wú lào xìng jiǎo zhōng yì
师子吼¹³¹言：“世尊！若乳无酪性，角中亦
wú hé gù bù cóng jiǎo zhōng shēng yé
无，何故不从角中生耶？”

shànnán zǐ jiǎo yì shēng lào hé yǐ gù wǒ yì shuō yán
“善男子，角亦生酪。何以故？我亦说言

¹²⁷ 大正藏：生；永乐北藏及龙藏：非；校勘：生

¹²⁸ 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

¹²⁹ 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

¹³⁰ 大正藏：醪

¹³¹ 大正藏：师子吼菩萨；永乐北藏及龙藏：师子吼

yuán yīn yǒu èr zhǒng¹³² yī láo¹³³ èr nuǎn jiǎoxìngnuǎn gù
缘因有二种¹³²：一、醪¹³³；二、暖。角性暖故，
yì néngshēnglào
亦能生酪。”

shī zǐ hǒuyán shì zūn ruò jiǎonéngshēnglào qiú lào zhī rén
师子吼言：“世尊！若角能生酪，求酪之人
hé gù qiú rǔ ér bù qǔ jiǎo
何故求乳而不取角？”

fó yán shànnán zǐ shì gù wǒ shuōzhèng yīn yuán yīn
佛言：“善男子，是故，我说正因、缘因。”

shī zǐ hǒu¹³⁴ yán ruò shǐ rǔ zhōngběn wú làoxìng jīn fāngyǒuzhě
师子吼¹³⁴言：“若使乳中本无酪性今方有者，
rǔ zhōngběn wú ān mó luó shù hé gù bù shēng èr jù wú gù
乳中本无菴摩罗树，何故不生？二俱无故。”

shànnán zǐ rǔ yì néngshēng ān mó luó shù ruò yǐ rǔ guàn
“善男子，乳亦能生菴摩罗树。若以乳灌，
yī yè zhī zhōngzēngzhǎng wǔ chǐ yǐ shì yì gù wǒ shuō èr yīn shàn
一夜之中增长五尺。以是义故，我说二因。善
nán zǐ ruò yī qiè fǎ yī yīn shēngzhě kě dé nànyán rǔ zhōng
男子，若一切法一因生者，可得难言：‘乳中
hé gù bù néngchūshēng ān mó luó shù shànnán zǐ yóu rú sì dà
何故不能出生菴摩罗树？’善男子，犹如四大
wèi yī qiè sè ér zuò yīn yuán rán sè gè yì chābié bù tóng yǐ shì
为一切色而作因缘，然色各异，差别不同。以是
yì gù rǔ zhōng bù shēng ān mó luó shù
义故，乳中不生菴摩罗树。”

shì zūn rú fó suǒshuō yǒu èr zhǒng yīn zhèng yīn yuán
“世尊！如佛所说：有二种因：正因、缘
yīn zhòngshēng fó xìngwéi shì hé yīn
因。众生佛性为是何因？”

shànnán zǐ zhòngshēng fó xìng yì èr zhǒng yīn yī¹³⁵
“善男子，众生佛性亦二种因：一¹³⁵，

¹³² 大正藏：二

¹³³ 大正藏：醪

¹³⁴ 大正藏：师子吼菩萨；永乐北藏及龙藏：师子吼

¹³⁵ 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

zhèng yīn èr¹³⁶ yuán yīn zhèng yīn zhě wèi zhūzhòngshēng yuán
正因，二¹³⁶，缘因。正因者，谓诸众生；缘
yīn zhě wèi liù bō luó mì
因者，谓六波罗蜜。”

shī zǐ hǒuyán shì zūn wǒ jīn dìng zhī rǔ yǒu làoxìng hé
师子吼言：“世尊！我今定知乳有酪性。何

yǐ gù wǒ jiàn shì jiān qiú lào zhī rén wéi qǔ yú rǔ zhōng bù qǔ shuǐ
以故？我见世间求酪之人唯取于乳，终不取水，
shì gù dāng zhī rǔ yǒu làoxìng
是故当知乳有酪性。”

shànnán zǐ rú rǔ suǒwèn shì yì bù rán hé yǐ gù
“善男子，如汝所问，是义不然。何以故？

yī qiè zhòngshēng¹³⁷ yù jiàn miànxiàng jí biàn qǔ dāo
一切众生¹³⁷，欲见面像，即便取刀。”

shī zǐ hǒuyán shì zūn yǐ shì yì gù rǔ yǒu làoxìng ruò
师子吼言：“世尊！以是义故，乳有酪性。若

dāo¹³⁸ wú miànxiàng hé gù qǔ dāo
刀¹³⁸无面像，何故取刀？”

fó yán shànnán zǐ ruò cǐ dāozhōngdìngyǒumiànxiàng hé
佛言：“善男子，若此刀中定有面像，何

gù diāndǎo shù zé jiàn cháng héng zé jiàn kuò ruò shì zì miàn
故颠倒，竖则见长，横则见阔？若是自面，
hé gù jiàn cháng ruò shì tā miàn hé dé chēng yán shì jǐ miànxiàng
何故见长？若是他面，何得称言是己面像？
ruò yīn jǐ miànjiàn tā miànzhě hé gù bú jiàn lú mǎ miànxiàng
若因己面见他面者，何故不见驴、马面像？”

shì zūn¹³⁹ yǎnguāng dào bǐ gù jiàn miàn cháng
“世尊¹³⁹！眼光到彼，故见面长。”

shànnán zǐ¹⁴⁰ ér cǐ yǎnguāng shí bú dào bǐ hé yǐ gù
“善男子¹⁴⁰，而此眼光实不到彼。何以故？

jìn yuǎn yī shí jù dé jiàn gù bú jiàn zhōngjiān suǒyǒu wù gù shànnán
近远一时俱得见故，不见中间所有物故。善男

¹³⁶ 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

¹³⁷ 大正藏：譬如有人；永乐北藏及龙藏：一切众生

¹³⁸ 大正藏：刀；永乐北藏及龙藏：若刀

¹³⁹ 大正藏：师子吼言：“世尊；永乐北藏及龙藏：“世尊

¹⁴⁰ 大正藏：佛言：“善男子；永乐北藏及龙藏：“善男子

zǐ guāngruò dào bǐ ér dé jiàn zhě yī qiè zhòngshēng xī jiàn yú huǒ
子，光若到彼而得见者，一切众生悉见于火，
hé gù bù shāo rú rén yuǎnjiàn bái wù bù yīngshēng yí hè yé
何故不烧？如人远见白物，不应生疑：‘鹤¹⁴¹耶？
fān yé rén yé shù yé ruò guāng dào zhě yún hé dé jiàn shuǐ
幡耶？人耶？树耶？’若光到者，云何得见水
jīng zhōng wù yuān zhōng yú shí ruò bú dào jiàn hé gù dé jiàn shuǐ jīng
精中物、渊中鱼石？若不到见，何故得见水精
zhōng wù ér bù dé jiàn bì wài zhī sè shì gù ruò yán yǎnguāng dào
中物，而不得见壁外之色？是故，若言眼光到
bǐ ér jiàn cháng zhě shì yì bù rán
彼而见长者，是义不然。

shànán zǐ rú rǔ suǒyán rǔ yǒu lào zhě hé gù mài rǔ zhī
“善男子，如汝所言乳有酪者，何故卖乳之
rén dàn qǔ rǔ jià bù zé lào zhí mài cǎo mǎ zhě dàn qǔ mǎ jià
人但取乳价，不责酪直？卖驢马者，但取马价，
bù zé jū zhí shànán zǐ shì rén wú zǐ¹⁴² shì gù pìn fù¹⁴³
不责驹直？善男子，世人无子¹⁴²，是故聘妇¹⁴³。
fù ruò huáirèn bù dé yán nǚ ruò yán shì nǚ yǒu ér xìng gù gù
妇若怀妊，不得言女。若言是女，有儿性故，故
yīng pìn¹⁴⁴ zhě shì yì bù rán hé yǐ gù ruò yǒu ér xìng yì yīng
应聘¹⁴⁴者，是义不然。何以故？若有儿性，亦应
yǒu sūn ruò yǒu sūn zhě zé shì xiōng dì hé yǐ gù yī fù shēng
有孙；若有孙者，则是兄弟。何以故？一腹生
gù shì gù wǒ yán nǚ wú ér xìng ruò qí rǔ zhōng yǒu lào xìng zhě
故。是故，我言女无儿性。若其乳中有酪性者，
hé gù yī shí bú jiàn wǔ wèi ruò shù zǐ zhōng yǒu ní jū tuó wǔ zhàng
何故一时不见五味？若树子中有尼拘陀五丈
zhì zhě hé gù yī shí bú jiàn yá¹⁴⁵ jīng zhī yè huā guǒ
质者，何故一时不见牙¹⁴⁵、茎、枝、叶、华、果
xíng sè zhī yì shànán zǐ rǔ sè shí yì wèi yì guǒ yì nǎi
形色之异？善男子，乳色时异、味异、果异，乃

¹⁴¹ 大正藏：鹤

¹⁴² 大正藏：世间之人无子息故；永乐北藏及龙藏：世人无子

¹⁴³ 大正藏：故求娉妇；永乐北藏及龙藏：是故聘妇

¹⁴⁴ 大正藏：娉

¹⁴⁵ 大正藏：芽

zhì tí hú yì fù rú shì yún hé kě shuō rǔ yǒu lào xìng
至醍醐亦复如是，云何可说乳有酪性？

shàn nán zǐ pì rú yǒu rén míng dāng fú sū jīn yǐ huàn
“善男子，譬如有人明当服酥，今已患

chòu ruò yán rǔ zhōng dìng yǒu lào xìng yì fù rú shì shàn nán zǐ pì
臭；若言乳中定有酪性亦复如是。善男子，譬

rú yǒu rén yǒu bǐ zhǐ mò hé hé chéng zì ér shì zhǐ zhōng běn
如有人，有笔、纸、墨和合成字，而是纸中本

wú yǒu zì yǐ běn wú gù jiǎ yuán ér chéng ruò běn yǒu zhě hé
无有字。以本无故，假缘而成。若本有者，何

xū zhòng yuán pì rú qīng huáng hé chéng lǜ sè dāng zhī shì
须众缘？譬如青、黄，合成绿色，当知是

èr běn wú lǜ xìng ruò běn yǒu zhě hé xū hé chéng shàn nán zǐ
二本无绿色。若本有者，何须合成？善男子，

pì rú zhòng shēng yīn shí dé mìng ér cǐ shí zhōng shí wú yǒu mìng ruò
譬如众生因食得命，而此食中实无有命。若

běn yǒu mìng wèi shí zhī shí shí yīng shì mìng shàn nán zǐ yī qiè
本有命，未食之时，食应是命。善男子，一切

zhū fǎ běn wú yǒu xìng yǐ shì yì gù wǒ shuō shì ě
诸法本无有性。以是义故，我说是偈：

běn wú jīn yǒu běn yǒu jīn wú
本无今有 本有今无

sān shì yǒu fǎ wú yǒu shì chù
三世有法 无有是处

shàn nán zǐ yī qiè zhū fǎ yīn yuán gù shēng yīn yuán gù
“善男子，一切诸法，因缘故生，因缘故

miè shàn nán zǐ ruò zhū zhòng shēng nèi yǒu fó xìng zhě yī qiè zhòng
灭。善男子，若诸¹⁴⁶众生内有佛性者，一切众

shēng yīng yǒu fó shēn rú wǒ jīn yě zhòng shēng fó xìng bú pò bú huài
生应有佛身如我今也。众生佛性不破不坏、

bù qiān bù zhuō bú xì bú fù rú zhòng shēng zhōng suǒ yǒu xū kōng
不牵不捉、不系不缚，如众生中所有虚空，

yī qiè zhòng shēng xī yǒu xū kōng wú guà ài gù gè bú zì jiàn yǒu
一切众生悉有虚空，无罣碍¹⁴⁷故，各不自见有

cǐ xū kōng ruò shǐ zhòng shēng wú xū kōng zhě zé wú qù lái xíng
此虚空。若使众生无虚空者，则无去、来、行、

¹⁴⁶ 大正藏：若；永乐北藏及龙藏：若诸

¹⁴⁷ 大正藏：碍

zhù zuò wò bù shēng bù zhǎng yǐ shì yì gù wǒ jīngzhōng
住、坐、卧，不生不长。以是义故，我经中
shuō yī qiè zhòngshēng yǒu xū kōng jiè xū kōng jiè zhě shì míng xū kōng
说一切众生有虚空界。虚空界者，是名虚空。
zhòngshēng fó xìng yì fù rú shì shí zhù pú sà shǎo néng jiàn zhī rú
众生佛性亦复如是，十住菩萨少能见之，如
jīn gāng zhū shàn nán zǐ zhòngshēng fó xìng zhū fó jìng jiè fēi shì
金刚珠。善男子，众生佛性诸佛境界，非是
shēng wén yuán jué suǒ zhī yī qiè zhòngshēng bú jiàn fó xìng shì gù
声闻、缘觉所知。一切众生不见佛性，是故
cháng wéi fán nǎo xì fù liú zhuǎn shēng sǐ jiàn fó xìng gù zhū jié
常为烦恼系缚，流转生死。见佛性故，诸结
fán nǎo suǒ bù néng xì jiě tuō shēng sǐ dé dà niè pán
烦恼所不能系，解脱生死，得大涅槃。”

shī zǐ hǒu pú sà yán shì zūn yī qiè zhòngshēng yǒu fó xìng
师子吼菩萨言：“世尊！一切众生有佛性，
xìng rú rǔ zhōng lào xìng ruò rǔ wú lào xìng yún hé fó shuō yǒu èr zhǒng
性如乳中酪性，若乳无酪性，云何佛说有二种
yīn yī zhě zhèng yīn èr zhě yuán yīn yuán yīn zhě yī
因：一者，正因；二者，缘因？缘因者，一、
láo¹⁴⁸ èr nuǎn xū kōng wú xìng gù wú yuán yīn
醪¹⁴⁸；二、暖。虚空无性，故无缘因。”

fó yán shàn nán zǐ ruò shǐ rǔ zhōng dìng yǒu lào¹⁴⁹ xìng zhě
佛言：“善男子，若使乳中定有酪¹⁴⁹性者，
hé xū yuán yīn
何须缘因？”

shī zǐ hǒu pú sà yán shì zūn yǐ yǒu xìng gù gù xū yuán
师子吼菩萨言：“世尊！以有性故，故须缘
yīn hé yǐ gù yù míng jiàn gù yuán yīn zhě jí shì liǎo yīn shì
因。何以故？欲明见故。缘因者，即是了因。世
zūn pì rú àn zhōng xiān yǒu zhū wù wèi yù jiàn gù yǐ dēng zhào liǎo
尊！譬如暗中先有诸物，为欲见故，以灯照了。
ruò běn wú zhě dēng hé suǒ zhào rú ní zhōng yǒu píng gù xū rén
若本无者，灯何所照？如泥中有瓶故，须人、
shuǐ lún shéng zhàng dēng ér wéi liǎo yīn rú ní jū tuó zǐ xū
水、轮、绳、杖等而为了因。如尼拘陀子，须

¹⁴⁸ 大正藏：醪

¹⁴⁹ 大正藏：酪；永乐北藏及龙藏：酥；校勘：酪

dì shuǐ fèn ér zuòliǎo yīn rǔ zhōng láo nuǎn yì fù rú shì
地、水、粪而作了因。乳中醪¹⁵⁰、暖亦复如是，
xū zuòliǎo yīn shì gù suī xiānyǒuxìng yào jiǎ liǎo yīn rán hòu dé jiàn
须作了因。是故，虽先有性，要假了因然后得见。
yǐ shì yì gù dìng zhī rǔ zhōng xiānyǒu lào xìng
以是义故，定知乳中先有酪性。”

shànnán zǐ ruò shǐ rǔ zhōng dìng yǒu lào xìng zhě jí shì liǎo
“善男子，若使乳中定有酪性者，即是了
yīn ruò shì liǎo yīn fù hé xū liǎo shànnán zǐ ruò shì liǎo yīn
因。若是了因，复何须了？善男子，若是了因，
xìng shì liǎo zhě cháng yīng zì liǎo ruò zì bù liǎo hé néng liǎo tā
性是了者，常应自了。若自不了，何能了他？
ruò yán liǎo yīn yǒu èr zhǒng xìng yī zhě zì liǎo èr zhě liǎo
若言：‘了因有二种性：一者，自了；二者，了
tā shì yì bù rán hé yǐ gù liǎo yīn yī fǎ yún hé yǒu èr
他。’是义不然。何以故？了因一法，云何有二？
ruò yǒu èr zhě rǔ yì yīng èr ruò shǐ rǔ zhōng wú èr xiàng zhě yún
若有二者，乳亦应二。若使乳中无二相者，云
hé liǎo yīn ér dú yǒu èr
何了因而独有二？”

shī zǐ hǒuyán shì zūn rú shì rén yán wǒ gòng bā rén
师子吼言：“世尊！如世人言，我共八人；
liǎo yīn yì ěr zì liǎo liǎo tā
了因亦尔，自了了他。”

fó yán shànnán zǐ liǎo yīn ruò ěr zé fēi liǎo yīn hé
佛言：“善男子，了因若尔，则非了因。何
yǐ gù shǔ zhě néng shǔ zì sè tā sè gù dé yán bā ér cǐ sè
以故？数者能数自色、他色，故得言八。而此色
xìng zì wú liǎo xiàng wú liǎo xiàng gù yào xū zhì xìng nǎi shǔ zì tā
性自无了相，无了相故，要须智性乃数自他，
shì gù liǎo yīn bù néng zì liǎo yì bù liǎo tā
是故了因不能自了，亦不了他。

shànnán zǐ yī qiè zhòng shēng yǒu fó xìng zhě hé gù xiū xí
“善男子，一切众生有佛性者，何故修习
wú liàng gōng dé ruò yán xiū xí shì liǎo yīn zhě yǐ tóng lào huài ruò
无量功德？若言修习是了因者，已同酪坏。若

¹⁵⁰ 大正藏：醪

yán yīn zhōngdìngyǒuguǒzhě jiè dìng zhì huì zé wú zēngzhǎng wǒ
言因中定有果者，戒、定、智慧则无增长。我
jiàn shì rén běn wú jìn jiè chán dìng zhì huì cóng shī shòu yǐ jiàn
见世人本无禁戒、禅定、智慧，从师受已，渐
jiàn zēng yì ruò yán shī jiào shì liǎo yīn zhě dāng shī jiào shí shòu zhě
渐增益。若言师教是了因者，当师教时，受者
wèi yǒu jiè dìng zhì huì ruò shì liǎo zhě yīng liǎo wèi yǒu yún hé
未有戒、定、智慧。若是了者，应了未有，云何
nǎi liǎo jiè dìng zhì huì lìng dé zēngzhǎng ? ”
乃了戒、定、智慧令得增长？”

shī zǐ hǒu pú sà yán shì zūn ruò liǎo yīn wú zhě yún hé dé
师子吼菩萨言：“世尊！若了因无者，云何得

míng yǒu rǔ yǒu lào
名有乳有酪？”

shàn nán zǐ shì jiān dá nán fán yǒu sān zhǒng yī zhě zhuǎn
“善男子，世间答难凡有三种：一者，转

dá rú shàng¹⁵¹ suǒ shuō hé gù chí¹⁵² jiè yǐ bù huǐ gù nǎi
答。如上¹⁵¹所说：‘何故持¹⁵²戒？以不悔故，乃
zhì wèi dé dà niè pán gù èr zhě mò rán dá rú yǒu fàn zhì lái wèn
至为得大涅槃故。’二者，默然答。如有梵志来问

wǒ yán wǒ shì cháng yé wǒ shí mò rán sān zhě yí dá
我言：‘我是常耶？’我时默然。三者，疑答。

rú cǐ jīng zhōng ruò liǎo yīn yǒu èr rǔ zhōng hé gù bù dé yǒu èr ?
如此经中，若了因有二，乳中何故不得有二？

shàn nán zǐ wǒ jīn zhuǎn dá rú shì rén yán yǒu rǔ yǒu lào¹⁵³ zhě
善男子，我今转答：如世人言有乳有酪¹⁵³者，
yǐ dìng dé gù shì gù dé míng yǒu rǔ yǒu lào fó xìng yì ěr yǒu zhòng
以定得故，是故得名有乳有酪；佛性亦尔，有众

shēng yǒu fó xìng yǐ dāng jiàn gù
生有佛性，以当见故。”

shī zǐ hǒu yán shì zūn rú fó suǒ shuō shì yì bù rán
师子吼言：“世尊！如佛所说，是义不然。

guò qù yǐ miè wèi lái wèi dào yún hé míng yǒu ruò yán dāng yǒu míng
过去已灭，未来未到，云何名有？若言当有名

¹⁵¹ 大正藏：先

¹⁵² 大正藏：名

¹⁵³ 大正藏：酪；永乐北藏及龙藏：有酪

wéiyǒuzhě shì yì bù rán rú shì jiān rén jiàn wú ér xī biànyán wú
为有者，是义不然。如世间人，见无儿息便言无
ér yī qiè zhòngshēng wú fó xìngzhě yún hé shuōyán yī qiè zhòngshēng
儿。一切众生无佛性者，云何说言一切众生
xī yǒu fó xìng
悉有佛性？”

fó yán shànnán zǐ guò qù míngyǒu pì rú zhòng jú yá
佛言：“善男子，过去名有，譬如种橘，牙
shēng zǐ miè yá yì gāntián nǎi zhì shēngguǒ wèi yì rú shì
¹⁵⁴生子灭，牙¹⁵⁵亦甘甜；乃至生果，味亦如是，
shú yǐ nǎi cù shànnán zǐ ér shì cù wèi zǐ yá nǎi zhì shēng
熟已乃醋。善男子，而是醋味，子、牙¹⁵⁶乃至生
guǒ xī wú suí běnshú shí xíng sè xiàngmào zé shēng cù wèi ér shì
果悉无，随本熟时形色、相貌则生醋味，而是
cù wèiběn wú jīn yǒu suī běn wú jīn yǒu fēi bù yīn běn rú shì běn
醋味本无今有，虽本无今有，非不因本。如是本
zǐ suī fù guò qù gù dé míngyǒu yǐ shì yì gù guò qù míngyǒu
子虽复过去，故得名有。以是义故，过去名有。

yún hé fù míngwèi lái wéiyǒu pì rú yǒurén zhòng zhí hú
“云何复名未来为有？譬如有人，种植胡
má yǒurén wèn yán hé gù zhòng cǐ dá yán yǒuyóu
麻，有人问言：‘何故种此？’ 答言：‘有油。’
shí wèi yǒuyóu hú má shú yǐ qǔ zǐ áo zhēng dǎo yā nǎi dé
实未有油，胡麻熟已，取子熬蒸，捣压乃得，
dāng zhī shì rén fēi xū wàng yě yǐ shì yì gù míngwèi lái yǒu
当知是人非虚妄也。以是义故，名未来有。

yún hé fù míngguò qù yǒu yé shànnán zǐ pì rú yǒurén
“云何复名过去有耶？善男子，譬如有人，
sī bǐngmà wáng jīng lì nián suì wáng nǎi wén zhī wén yǐ jí wèn
私屏骂王，经历年岁，王乃闻之。闻已即问：
hé gù jiàn mà dá yán dà wáng wǒ bú mà yě hé yǐ
‘何故见骂？’ 答言：‘大王！我不骂也。何以
gù mà zhě yǐ miè wáng yán mà zhě wǒ shēn èr jù cún
故？骂者已灭。’ 王言：‘骂者，我身，二俱存

¹⁵⁴ 大正藏：芽

¹⁵⁵ 大正藏：芽

¹⁵⁶ 大正藏：芽

zài yún hé yánmiè yǐ shì yīn yuánsàng shī shēnmìng shànnán zǐ
在。云何言灭？’ 以是因缘丧失身命。善男子，
shì èr shí wú ér guǒ bú miè shì míngguò qù yǒu
是二实无，而果不灭，是名过去有。

yún hé fù míngwèi lái yǒu yé pì rú yǒurén wǎngtáo shī
“云何复名未来有耶？譬如有人，往陶师
suǒ wèn yǒupíngfǒu dá yán yǒupíng ér shì táo shī
所，问：‘有瓶不？’ 答言：‘有瓶。’ 而是陶师
shí wèiyǒupíng yǐ yǒu ní gù gù yányǒupíng dāng zhī shì rén fēi wàng
实未有瓶，以有泥故，故言有瓶，当知是人非妄
yǔ yě
语也。”

rǔ zhōngyǒulào zhòngshēng fó xìng yì fù rú shì yù jiàn
“乳中有酪、众生佛性亦复如是，欲见
fó xìng yīngdāngguānchá shí jié xíng sè shì gù wǒ shuō yī qiè zhòng
佛性，应当观察时节、形色。是故我说一切众
shēng xī yǒu fó xìng shí bù xū wàng
生悉有佛性，实不虚妄。”

shī zǐ hǒuyán yī qiè zhòngshēng wú fó xìngzhě yún hé ér dé
师子吼言：“一切众生无佛性者，云何而得
ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí yǐ zhèng yīn gù gù lìng zhòngshēng
阿耨多罗三藐三菩提？以正因故，故令众生
dé ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí hé děngzhèng yīn suǒ wèi fó
得阿耨多罗三藐三菩提。何等正因？所谓佛
xìng shì zūn ruò ní jū tuó zǐ wú ní jū tuó shù zhě hé gù míngwéi
性。世尊！若尼拘陀子无尼拘陀树者，何故名为
ní jū tuó zǐ ér bù míngwéi qū tuó luó zǐ shì zūn rú qú tán xìng
尼拘陀子，而不名为佉陀罗子？世尊！如瞿昙姓
bù dé chēngwéi ā dī yē xìng ā dī yē xìng yì fù bù dé chēng
不得称为阿低¹⁵⁷耶姓，阿低¹⁵⁸耶姓亦复不得称
qú tán xìng ní jū tuó zǐ yì fù rú shì bù dé chēngwéi qū tuó luó¹⁵⁹
瞿昙姓。尼拘陀子亦复如是不得称为佉陀罗¹⁵⁹
zǐ qū tuó luó zǐ bù dé chēngwéi ní jū tuó zǐ yóu rú shì zūn bù
子，佉陀罗¹⁶⁰子不得称为尼拘陀子。犹如世尊不

157 大正藏：坻

158 大正藏：坻

159 大正藏：陀罗尼；永乐北藏及龙藏：陀罗

160 大正藏：陀罗尼；永乐北藏及龙藏：陀罗

dé shě lí qú tánzhǒngxìng zhòngshēng fó xìng yì fù rú shì yǐ shì
得舍离瞿昙种姓，众生佛性亦复如是。以是
yì gù dāng zhī zhòngshēng xī yǒu fó xìng
义故，当知众生悉有佛性。”

fó yán shànnán zǐ ruò yán zǐ zhōngyǒu ní jū tuózhě shì
佛言：“善男子，若言子中有尼拘陀者，是

yì bù rán rú qí yǒuzhě hé gù bú jiàn shànnán zǐ rú shì jiān
义不然。如其有者，何故不见？善男子，如世间

wù yǒu yīn yuán gù bù kě dé jiàn yún hé yīn yuán wèiyuǎn bù kě
物，有因缘故不可得见。云何因缘？谓远不可

jiàn rú kōngzhōngniǎo jì jìn bù kě jiàn rú rén yǎn jié huài gù
见，如空中鸟迹；近不可见，如人眼睫；坏故

bú jiàn rú gēn bài zhě luànxiǎng gù bú jiàn rú xīn bù zhuān yī
不见，如根败者；乱想故不见，如心不专一；

xì gù bú jiàn rú xiǎowēichén zhàng gù bú jiàn rú yúnbiǎoxīng
细故不见，如小微尘；障故不见，如云表星；

duō gù bú jiàn rú dào jù zhōngmá xiāng sì gù bú jiàn rú dòu zài
多故不见，如稻聚中麻；相似故不见，如豆在

dòu jù ní jū tuó shù bù tóng rú shì bā zhǒng yīn yuán rú qí yǒuzhě
豆聚。尼拘陀树不同如是八种因缘，如其有者，

hé gù bú jiàn ruò yán xì zhàng¹⁶¹ gù bú jiàn zhě shì yì bù rán hé
何故不见？若言细障¹⁶¹故不见者，是义不然。何

yǐ gù shùxiàng cū gù ruò yán xì xìng yún hé zēngzhǎng ruò yán
以故？树相粗故。若言性细，云何增长？若言

zhàng gù bù kě jiàn zhě cháng yīng bú jiàn běn wú cū xiàng jīn zé
障故不可见者，常应不见。本无粗相，今则

jiàn cū dāng zhī shì cū běn wú qí xìng¹⁶² běn wú jiàn xìng jīn zé kě
见粗，当知是粗本无其¹⁶²性。本无见性，今则可

jiàn dāng zhī shì jiàn yì běn wú xìng zǐ yì rú shì běn wú yǒu shù
见，当知是见亦本无性。子亦如是，本无有树，

jīn zé yǒu zhī dāng yǒu hé dá? ”

shī zǐ hǒuyán rú fó suǒshuō yǒu èr zhǒng yīn yī zhě
师子吼言：“如佛所说：有二种因：一者，

zhèng yīn èr zhě liǎo yīn ní jū tuó zǐ yǐ dì shuǐ fèn zuò liǎo
正因；二者，了因。尼拘陀子以地、水、粪作了

¹⁶¹ 大正藏：细；永乐北藏及龙藏：细障

¹⁶² 大正藏：见

yīn gù lìng xì dé cū
因故，令细得粗。”

fó yán shànnán zǐ ruòběnyǒuzhě hé xū liǎo yīn ruò
佛言：“善男子，若本有者，何须了因？若
běn wú xìng liǎo hé suǒ liǎo ruò ní jū tuózhōngběn wú cū xiàng yǐ
本无性，了何所了？若尼拘陀中本无粗相，以
liǎo yīn gù nǎi shēng cū zhě hé gù bù shēng qū tuó luó shù èr jù wú
了因故乃生粗者，何故不生佉陀罗树？二俱无
gù shànnán zǐ ruò xì bù kě jiàn zhě cū yīng kě jiàn pì rú
故。善男子，若细不可见¹⁶³者，粗应可见。譬如
yī chén zé bù kě jiàn duō chén hé hé zé yīng kě jiàn rú shì zǐ zhōng
一尘则不可见，多尘和合则应可见，如是子中
cū yīng kě jiàn hé yǐ gù shì zhōng yǐ yǒu yá¹⁶⁴ jīng huā guǒ
粗应可见。何以故？是中已有牙¹⁶⁴、茎、华、果。

yī yī guǒzhōngyǒu wú liàng zǐ yī yī zǐ zhōngyǒu wú liàng shù shì gù
一一果中有无量子，一一子中有无量树，是故
míng cū yǒu shì cū gù gù yīng kě jiàn shànnán zǐ ruò ní jū tuó
名粗。有是粗故，故应可见。善男子，若尼拘陀
zǐ yǒu ní jū tuó xìng ér shēng shù zhě yǎn jiàn shì zǐ wéi huǒ suǒ shāo
子有尼拘陀性而生树者，眼见是子为火所烧，
rú shì shāo xìng yì yīng běnyǒu ruò běnyǒuzhě shù bù yīng shēng ruò
如是烧性亦应本有。若本有者，树不应生。若
yī qiè fǎ běnyǒu shēng miè hé gù xiān shēng hòu miè bù yī shí yé
一切法本有生灭，何故先生后灭，不一时耶？
yǐ shì yì gù dāng zhī wú xìng
以是义故，当知无性。”

shī zǐ hǒu pú sà yán shì zūn ruò ní jū tuó zǐ běn wú shù xìng
师子吼菩萨言：“世尊！若尼拘陀子本无树性
ér shēng shù zhě shì zǐ hé gù bù chū yú yóu èr jù wú gù
而生树者，是子何故不出于油？二俱无故。”

shànnán zǐ rú shì zǐ zhōng yì néng chū yóu suī běn wú xìng
“善男子，如是子中亦能出油，虽本无性，
yīn yuán gù yǒu
因缘故有。”

shī zǐ hǒu yán hé gù bù míng hú má yóu yé
师子吼言：“何故不名胡麻油耶？”

¹⁶³ 大正藏：见；永乐北藏及龙藏：可见

¹⁶⁴ 大正藏：芽

shànnán zǐ fēi hú má gù shànnán zǐ rú huǒyuánshēng
“善男子，非胡麻故。善男子，如火缘生

huǒ shuǐyuánshēngshuǐ suī jù cóngyuán bù néngxiāngyǒu ní jū
火，水缘生水，虽俱从缘，不能相有。尼拘

tuó zǐ jí hú má yóu yì fù rú shì suī jù cóngyuán gè bù xiāngshēng
陀子及胡麻油亦复如是，虽俱从缘，各不相生。

ní jū tuó zǐ xìngnéng zhì lěng hú má yóu zhě xìngnéng zhì fēng shàn
尼拘陀子性能治冷，胡麻油者，性能治风。善

nán zǐ pì rú gānzè yīn yuán gù shēng shí mì hēi mì suī jù
男子，譬如甘蔗，因缘故生石蜜、黑蜜，虽俱

yī yuán sè mào¹⁶⁵ gè yì shí mì zhì rè hēi mì zhì lěng
一缘，色貌¹⁶⁵各异，石蜜治热，黑蜜治冷。”

shī zǐ hǒu pú sà yán shì zūn rú qí rǔ zhōng wú yǒu lào xìng
师子吼菩萨言：“世尊！如其乳中无有酪性，

má wú yóu xìng ní jū tuó zǐ wú yǒu shù xìng ní wú píng xìng yī qiè
麻无油性，尼拘陀子无有树性，泥无瓶性，一切

zhòngshēng wú fó xìng zhě rú fó shàng¹⁶⁶ shuō yī qiè zhòngshēng xī
众生无佛性者，如佛上¹⁶⁶说‘一切众生悉

yǒu fó xìng shì gù yīng dé ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí zhě shì
有佛性，是故应得阿耨多罗三藐三菩提’者，是

yì bù rán hé yǐ gù rén tiān wú xìng yǐ wú xìng gù rén kě zuò
义不然。何以故？人天无性，以无性故，人可作

tiān tiān kě zuò rén yǐ yè yuán gù bù yǐ xìng gù pú sà mó hē
天，天可作人。以业缘故，不以性故，菩萨摩訶

sà yǐ yè yuán¹⁶⁷ gù dé ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí ruò zhū
萨以业缘¹⁶⁷故，得阿耨多罗三藐三菩提。若诸

zhòngshēng yǒu fó xìng zhě hé yīn yuán gù yī chǎn tí děng duàn huài
众生有佛性者，何因缘故，一阐提等断坏

shàngēnduò yú¹⁶⁸ dì yù ruò pú tí xīn shì fó xìng zhě yī chǎn
¹⁶⁸善根堕于¹⁶⁹地狱？若菩提心是佛性者，一阐

tí děng bù yīng néng duàn ruò kě duàn zhě yún hé dé yán fó xìng shì
提等不应能断。若可断者，云何得言佛性是

¹⁶⁵ 大正藏：相

¹⁶⁶ 大正藏：先

¹⁶⁷ 大正藏：因缘；永乐北藏及龙藏：缘

¹⁶⁸ 大正藏：诸

¹⁶⁹ 大正藏：于

cháng ruò fēi chángzhě bù míng fó xìng ruò zhūzhòngshēngyǒu fó
常？若非常者，不名佛性。若诸众生有佛
xìngzhě hé gù míngwéichū fā xīn yé yún hé ér yán shì pí bá zhì
性者，何故名为初发心耶？云何而言是毗跋致、
ā pí bá zhì pí bá zhì zhě dāng zhī shì rén wú yǒu fó xìng
阿毗跋致？毗跋致者，当知是人无有佛性。

shì zūn pú sà mó hē sà yī xīn qù xiàng ā nòuduō luó sān
“世尊！菩萨摩诃萨一心趣向阿耨多罗三

miǎosān pú tí dà cí dà bēi jiànshēng lǎo sǐ fán nǎoguòhuàn
藐三菩提，大慈大悲，见生、老、死烦恼过患，
guān dà niè pán wú shēng lǎo sǐ fán nǎozhūguò xìn yú sānbǎo jí
观大涅槃无生、老、死烦恼诸过，信于三宝及
yè guǒ bào shòu chí jìn jiè rú shì děng fǎ míngwéi fó xìng ruò lí
业果报，受持禁戒，如是等法名为佛性。若离
shì fǎ yǒu fó xìngzhě hé xū shì fǎ ér zuò yīn yuán
是法有佛性者，何须是法而作因缘？

shì zūn rú rǔ bù jiǎ yuán bì dāng chénglào shēng sū bù
“世尊！如乳不假缘必当成酪；生酥不

ěr yào dé yīn yuán suǒ wèi rén gōng shuǐ píng zuàn shéng
尔，要得¹⁷⁰ 因缘，所谓人功、水瓶、钻¹⁷¹ 绳。
zhòngshēng yì ěr yǒu fó xìngzhě yīng lí yīn yuán dé ā nòuduō luó sān
众生亦尔，有佛性者，应离因缘得阿耨多罗三
miǎosān pú tí ruò dìng yǒuzhě xíng rén hé gù jiàn sān è kǔ shēng
藐三菩提。若定有者，行人何故见三恶苦、生
lǎo bìng sǐ ér shēng tuì xīn yì bù xū xiū liù bō luó mì jí yīng dé
老病死而生退心？亦不须修六波罗蜜，即应得
chéng ā nòuduō luó sān miǎosān pú tí rú rǔ fēi yuán ér dé chénglào
成阿耨多罗三藐三菩提。如乳非缘而得成酪，
rán fēi bù yīn liù bō luó mì ér dé chéng yú ā nòuduō luó sān miǎosān
然非不因六波罗蜜而得成于阿耨多罗三藐三
pú tí yǐ shì yì gù dāng zhī zhòngshēng xī wú fó xìng
菩提。以是义故，当知众生悉无佛性。

rú fó shàng shuō sēng bǎo shì cháng rú qí chángzhě zé
“如佛上¹⁷² 说僧宝是常，如其常者则

¹⁷⁰ 大正藏：待

¹⁷¹ 大正藏：攢

¹⁷² 大正藏：先

fēi wú cháng fēi wú chángzhě yún hé ér dé ā nòuduō luó sānmiǎo
非无常，非无常者，云何而得阿耨多罗三藐
sān pú tí sēngruò chángzhě yún hé fù yán yī qièzhòngshēng xī yǒu
三菩提？僧若常者，云何复言一切众生悉有
fó xìng shì zūn ruò shǐ zhòngshēngcóngběn yǐ lái wú pú tí xīn yì
佛性？世尊！若使众生从本已来无菩提心，亦
wú ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí xīn hòufāngyǒuzhě zhòngshēng
无阿耨多罗三藐三菩提心，后方有者，众生
fó xìng yì yīng rú shì běn wú hòuyǒu yǐ shì yì gù yī qièzhòngshēng
佛性亦应如是本无后有。以是义故，一切众生
yīng wú fó xìng
应无佛性。”

fó yán shàn zāi shàn zāi shànán zǐ rǔ yǐ jiǔ zhī fó
佛言：“善哉！善哉！善男子，汝已久知佛
xìng zhī yì wèizhòngshēng gù zuò rú shì wèn yī qièzhòngshēng shí
性之义，为众生故，作如是问。一切众生实
yǒu fó xìng rǔ yán zhòngshēngruò yǒu fó xìng bù yīngyányǒuchū fā
有佛性。汝言‘众生若有佛性，不应言有初发
xīn zhě shànán zǐ xīn fēi fó xìng hé yǐ gù xīn shì wú
心。’者，善男子，心非佛性。何以故？心是无
cháng fó xìngcháng gù rǔ yán hé gù yǒu tuì xīn zhě shí
常，佛性常故。汝言‘何故有退心？’者，实
wú tuì xīn xīn ruò yǒu tuì zhōng bù néng dé ā nòuduō luó sānmiǎosān
无退心。心若有退，终不能得阿耨多罗三藐三
pú tí yǐ chí dé gù míng zhī wéi tuì cǐ pú tí xīn shí fēi fó xìng
菩提，以迟得故，名之为退。此菩提心实非佛性，
hé yǐ gù yī chǎn tí dēngduàn yú shàngēnduò dì yù gù ruò pú
何以故？一阐提等断于善根堕地狱故。若菩
tí xīn shì fó xìngzhě yī chǎn tí bèi zé bù dé míng yī chǎn tí yě
提心是佛性者，一阐提辈则不得名一阐提也，
pú tí zhī xīn yì bù dé míngwéi wú cháng yě shì gù dìng zhī pú tí
菩提之心亦不得名为无常也。是故，定知菩提
zhī xīn shí fēi fó xìng
之心实非佛性。

shànán zǐ rǔ yán zhòngshēngruò yǒu fó xìng bù yīng jiǎ
“善男子，汝言‘众生若有佛性，不应假
yuán rú rǔ chénglào zhě shì yì bù rán hé yǐ gù ruò yán
缘，如乳成酪。’者，是义不然。何以故？若言

wǔ yuán chéng yú shēng sū dāng zhī fó xìng yì fù rú shì pì rú zhòng
五缘成于生酥，当知佛性亦复如是。譬如众
shí yǒu jīn yǒu yín yǒu tóng yǒu tiě jù bǐng sì dà yī míng
石，有金、有银、有铜、有铁，俱禀四大，一名
yī shí ér qí suǒ chū gè gè bù tóng yào jiǎ zhòng yīn yuán zhòng¹⁷³
一实，而其所出各各不同，要假众因缘众
shēng fú dé lú yě rén gōng rán hòu chū shēng shì gù dāng zhī
生福德、炉冶、人功然后出生。是故当知，
běn wú jīn xìng zhòng shēng fó xìng bù míng wéi fó yǐ zhū gōng dé yīn
本无金性。众生佛性不名为佛，以诸功德因
yuán hé hé dé jiàn fó xìng rán hòu dé fó
缘和合得见佛性，然后得佛。

rǔ yán zhòng shēng xī yǒu fó xìng hé gù bú jiàn zhě
“汝言‘众生悉有佛性，何故不见？’者，
shì yì bù rán hé yǐ gù yǐ zhū yīn yuán wèi hé hé gù shàn nán zǐ
是义不然。何以故？以诸因缘未和合故。善男子，
yǐ shì yì gù wǒ shuō èr yīn zhèng yīn yuán yīn zhèng yīn zhě
以是义故，我说二因：正因、缘因。正因者，
míng wéi fó xìng yuán yīn zhě fā pú tí xīn yǐ èr yīn yuán dé ā
名为佛性；缘因者，发菩提心。以二因缘得阿
nòu duō luó sān miǎo sān pú tí rú shí chū jīn
耨多罗三藐三菩提，如石出金。

shàn nán zǐ rǔ yán sēng cháng yī qiè zhòng shēng wú fó
“善男子，汝言‘僧常，一切众生无佛
xìng zhě shàn nán zǐ sēng míng hé hé hé hé yǒu èr zhǒng¹⁷⁴
性。’者，善男子，僧名和合。和合有二种：
yī zhě shì hé hé èr zhě dì yī yì hé hé shì hé hé zhě
一者，世和合；二者，第一义和合。世和合者，
míng shēng wén sēng yì hé hé zhě míng pú sà sēng shì sēng wú cháng
名声闻僧；义和合者，名菩萨僧。世僧无常，
fó xìng shì cháng rú fó xìng cháng yì sēng yì ěr fù cì yǒu sēng
佛性是常。如佛性常，义僧亦尔。复次，有僧
wèi fǎ hé hé fǎ hé hé zhě wèi shí èr bù jīng shí èr bù jīng cháng
谓法和合，法和合者，谓十二部经，十二部经常，
shì gù wǒ shuō fǎ sēng shì cháng shàn nán zǐ sēng míng hé hé hé
是故我说法僧是常。善男子，僧名和合；和

¹⁷³ 大正藏：缘；永乐北藏及龙藏：因缘

¹⁷⁴ 大正藏：二；永乐北藏及龙藏：二种

hé zhě míng shí èr yīn yuán shí èr yīn yuánzhōng yì yǒu fó xìng shí
合者，名十二因缘；十二因缘中亦有佛性，十
èr yīn yuáncháng fó xìng yì ěr shì gù wǒ shuō sēng yǒu fó xìng yòu
二因缘常，佛性亦尔，是故我说僧有佛性。又
fù sēngzhě zhū fó hé hé shì gù wǒ shuō sēng yǒu fó xìng
复僧者，诸佛和合，是故我说僧有佛性。

shànnán zǐ rǔ yán zhòngshēng ruò yǒu fó xìng yún hé yǒu
“善男子，汝言‘众生若有佛性，云何有
tuì yǒu bú tuì zhě dì tīng dì tīng wǒ dāng wèi rǔ fēn bié
退、有不退？’者，谛听！谛听！我当为汝分别
jiě shuō shànnán zǐ pú sà mó hē sà yǒu shí sān fǎ zé biàn tuì
解说。善男子，菩萨摩訶萨有十三法，则便退
zhuǎn hé děng shí sān yī zhě xīn bú xìn èr zhě bú zuò xīn
转。何等十三？一者，心不信；二者，不作心；
sānzhě yí xīn sì zhě lìn xī shēn cái wǔ zhě yú niè pánzhōng
三者，疑心；四者，吝惜身财；五者，于涅槃中
shēng dà bù wèi yún hé nǎi lìng zhòngshēng yǒng miè liù zhě xīn
生大怖畏：‘云何乃令众生永灭？’六者，心
bù kānrěn qī zhě xīn bù tiáoróu bā zhě chóunǎo jiǔ zhě
不堪忍；七者，心不调柔；八者，愁恼；九者，
bú lè shí zhě fàng yì shí yī zhě zì qīng jǐ shēn shí èr zhě
不乐；十者，放逸；十一者，自轻己身；十二者，
zì jiàn fánǎo wú néng huàizhě shí sānzhě bú yào jìn qù pú tí zhī
自见烦恼，无能坏者；十三者，不乐进趣菩提之
fǎ shànnán zǐ shì míng shí sān fǎ lìng zhū pú sà tuì zhuǎn pú tí
法。善男子，是名十三法，令诸菩萨退转菩提。

fù yǒu liù fǎ huài pú tí xīn hé děng wéi liù yī zhě lìn
“复有六法坏菩提心。何等为六？一者，吝
fǎ èr zhě yú zhū zhòngshēng qǐ bú shàn xīn sānzhě qīn jìn è
法；二者，于诸众生起不善心；三者，亲近恶
yǒu sì zhě bù qín jīng jìn wǔ zhě zì dà jiāomàn liù zhě
友；四者，不勤精进；五者，自大傲慢；六者，
yíng wù shì yè rú shì liù fǎ zé néng pò huài pú tí zhī xīn
营务世业。如是六法，则能破坏菩提之心。

shànnán zǐ yǒurén dé wén zhū fó shì zūn shì rén tiān shī yú
“善男子，有人得闻诸佛世尊是人天师，于
zhòngshēngzhōng zuì shàng wú bǐ shèng yú shēngwén pì zhī fó děng
众生中最上无比，胜于声闻、辟支佛等，

fǎ yǎnmíngliǎo jiàn fǎ wú ài¹⁷⁵ néng dù zhòngshēng yú dà kǔ hǎi
法眼明了，见法无碍¹⁷⁵，能度众生于大苦海。

wén yǐ jí fù fā dà shì yuàn rú qí shì jiānyǒu rú shì rén wǒ yì
闻已即复发大誓愿：‘如其世间有如是人，我亦

dāng dé yǐ shì yīn yuán fā ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí xīn
当得。’以是因缘发阿耨多罗三藐三菩提心。

huò fù wéi tā zhī suǒjiào huì fā pú tí xīn huòwén pú sà ā sēng qí
或复为他之所教诲，发菩提心。或闻菩萨阿僧祇

jié xiū xíng kǔ xíng rán hòu nǎi dé ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí wén
劫修行苦行，然后乃得阿耨多罗三藐三菩提，闻

yǐ sī wéi wǒ jīn bù kān rú shì kǔ xíng yún hé néng dé shì
已思惟：‘我今不堪如是苦行，云何能得？’是

gù yǒu tuì
故有退。

shànán zǐ fù yǒu wǔ fǎ tuì pú tí xīn hé děngwéi wǔ
“善男子，复有五法退菩提心。何等为五？”

yī zhě yào zài wàidàochū jiā èr zhě bù xiū dà cí zhī xīn sān
一者，乐在外道出家；二者，不修大慈之心；三

zhě hào qiú fǎ shī guò zuì¹⁷⁶ sì zhě cháng yào chū zài shēng sǐ
者，好求法师过罪¹⁷⁶；四者，常乐处在生死；

wǔ zhě bù xǐ shòu chí dú sòng shū xiě jiě shuō shí èr bù jīng
五者，不喜受持、读诵、书写、解说十二部经，

shì míng wǔ fǎ tuì pú tí xīn
是名五法退菩提心。

fù yǒu èr fǎ tuì pú tí xīn hé děngwéi èr yī zhě tān
“复有二法退菩提心。何等为二？一者，贪

yào wǔ yù èr zhě bù néng gōng jìng zūn zhòng sān bǎo yǐ rú shì děng
乐五欲；二者，不能恭敬尊重三宝。以如是等

zhòng yīn yuán gù tuì pú tí xīn
众因缘故，退菩提心。

yún hé fù míng bú tuì zhī xīn yǒu rén wén fó néng dù zhòng
“云何复名不退之心？有人闻佛能度众

shēngshēng lǎo bìng sǐ bù cóng shī zī zì rán xiū xí dé ā
生生、老、病、死，不从师咨，自然修习得阿

nòuduō luó sānmiǎosān pú tí ruò pú tí dào shì kě dé zhě wǒ dāng
耨多罗三藐三菩提，‘若菩提道是可得者，我当

¹⁷⁵ 大正藏：碍

¹⁷⁶ 大正藏：恶

xiū xí bì lìng dé zhī yǐ shì yīn yuán fā pú tí xīn suǒ zuò gōng
修习，必令得之。’以是因缘发菩提心，所作功
dé ruò duō ruò shǎo xī yǐ huí xiàng ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí
德若多若少，悉以回向阿耨多罗三藐三菩提，
zuò shì shì yuàn yuàn wǒ cháng dé qīn jìn zhū fó jí fó dì zǐ cháng
作是誓愿：‘愿我常得亲近诸佛及佛弟子，常
wén shēn fǎ wǔ qíng wán jù ruò yù kǔ nàn bù shī shì xīn
闻深法，五情完具。若遇苦难，不失是心。’

fù yuàn zhū fó jí fó dì zǐ cháng yú wǒ suǒ shēng
“复愿：‘诸佛及佛¹⁷⁷弟子常于我所生
huān xǐ xīn jù wǔ shàn gēn ruò zhū zhòng shēng yǎn fá wǒ shēn zhǎn
欢喜心，具五善根。若诸众生斫伐我身，斩
jié shǒu zú tóu mù zhī jié dāng yú shì rén shēng dà cí xīn shēn zì
截手足头目肢¹⁷⁸节，当于是人生大慈心，深自
xǐ qìng rú shì zhū rén wèi wǒ zēng zhǎng pú tí yīn yuán ruò wú shì
喜庆：“如是诸人为我增长菩提因缘，若无是
zhě wǒ dāng hé yuán ér dé chéng jiù ā nòu duō luó sān miǎo sān pú
者，我当何缘而得成就阿耨多罗三藐三菩
tí
提？””

fù fā shì yuàn mò lìng wǒ dé wú gēn èr gēn nǚ rén
“复发是愿：‘莫令我得无根、二根、女人
zhī shēn bú xì shǔ rén bù zāo è zhǔ bù shǔ è wáng bù shēng
之身，不系属人，不遭恶主，不属恶王，不生
è guó ruò dé hǎo shēn zhǒng xìng zhēn zhèng duō ráo cái bǎo bù
恶国。若得好身，种姓真正，多饶财宝，不
shēng jiāo màn
生憍慢。’

lìng wǒ cháng wén shí èr bù jīng shòu chí dú sòng shū
“‘令我常闻十二部经，受持、读诵、书
xiě jiě shuō ruò wèi zhòng shēng yǒu suǒ yǎn shuō yuàn lìng shòu zhě jìng
写、解说。若为众生有所演说，愿令受者敬
xìn wú yí cháng yú wǒ suǒ bù shēng è xīn
信无疑，常于我所不生恶心。’

nìng dāng shǎo wén duō jiě yì wèi bù yuàn duō wén yú
“‘宁当少闻，多解义味；不愿多闻，于

¹⁷⁷ 大正藏：诸

¹⁷⁸ 大正藏：支

yì bù liǎo
义不了。’

yuànzhuò xīn shī bù shī yú xīn shēn kǒu yì yè bù
“愿作心师，不师于心，身、口、意业不
yǔ è jiāo néng shī yī qiè zhòngshēng ān lè shēn jiè xīn
与恶交，能施一切众生安乐，身、戒、心、
huì bú dòng rú shān
慧不动如山。’

wèi yù shòu chí wú shàngzhèng fǎ yú shēnmìng cái bù shēng
“为欲受持无上正法，于身命财不生
qiān lìn
慳吝。’

bú jìng zhī wù bù wéi fú yè zhèngmìng zì huó xīn wú xié
“不净之物不为福业，正命自活，心无邪
chǎn shòu ēn chángniàn xiǎo ēn dà bào
谄，受恩常念，小恩大报。’

shàn zhī shì zhōngsuǒyǒu shì yì shàn jiě zhòngshēngfāng sú
“善知世中所有事艺，善解众生方俗
zhī yán dú sòng shū xiě shí èr bù jīng bù shēng xiè dài lǎn duò zhī
之言，读诵、书写十二部经，不生懈怠懒堕之
xīn
心。’

ruò zhūzhòngshēng bú yào tīngwén fāngbiàn yǐn jiē lìng bǐ
“若诸众生不乐听闻，方便引接，令彼
yào wén
乐闻。’

yánchángróuruǎn kǒu bù xuān è
“言常柔软，口不宣恶。’
bù hé hé zhòngnéng lìng hé hé yǒuyōu bù zhě lìng lí yōu
“不和合众能令和合，有忧怖者令离忧

bù jī jǐn zhī shì lìng dé fēng zú
怖，饥谨之世令得丰足。’
yì bìng zhī shì zuò dà yī wáng bìngyào suǒ xū cái bǎo
“疫¹⁷⁹病之世作大医王，病药所须，财宝

zì zài lìng jí bìngzhě xī dé chú yù
自在，令疾病者悉得除愈。’

¹⁷⁹ 大正藏：疾

dāobīng zhī jié yǒu dà lì shì duàn qí cán hài lìng wú yí
“‘刀兵之劫有大力势，断其残害，令无遗

yú
余。’

néng duàn zhòng shēng zhǒng zhǒng bù wèi suǒ wèi sǐ wèi bì
“‘能断众生种种怖畏，所谓死畏、闭

xì dǎ zhì shuǐ huǒ wáng zéi pín qióng pò jiè è míng
系、打掷、水火、王贼、贫穷、破戒、恶名、

è dào rú shì děng wèi xī dāng duàn zhī
恶道，如是等畏悉当断之。’

fù mǔ shī zhǎng shēn shēng gōng jìng yuàn zēng zhī zhōng
“‘父母、师长深生恭敬，怨憎之中

shēng dà cí xīn cháng xiū liù niàn kōng sān mèi mén shí èr yīn yuán
生大慈心，常修六念、空三昧门、十二因缘、

shēng miè děng guān chū xī rù xī tiān xíng fàn xíng jí yǐ shèng xíng
生灭等观、出息入息、天行、梵行及以圣行、

jīn gāng sān mèi shǒu lēng yán dìng
金刚三昧、首楞严定。’

wú sān bǎo chù lìng wǒ zì dé jì jìng zhī xīn
“‘无三宝处，令我自得寂静之心。’

ruò qí shēn xīn shòu dà kǔ shí mò shī wú shàng pú tí zhī
“‘若其身心受大苦时，莫失无上菩提之

xīn mò yǐ shēng wén pì zhī fó xīn ér shēng zhī zú
心，莫以声闻、辟支佛心而生知足。’

wú sān bǎo chù cháng zài wài dào fǎ zhōng chū jiā wèi pò
“‘无三宝处，常在外道法中出家，为破

xié jiàn bù xí qí dào
邪见，不习其道。’

dé fǎ zì zài dé xīn zì zài yú yǒu wéi fǎ liǎo liǎo jiàn
“‘得法自在，得心自在，于有为法，了了见

guò
过。’

lìng wǒ bù wèi èr shèng dào guǒ rú xī mìng zhě bù wèi shě
“‘令我怖畏二乘道果，如惜命者怖畏舍

shēn
身。’

wèi zhòng shēng gù yào chǔ sān è rú zhū zhòng shēng yào dāo
“‘为众生故乐处三恶，如诸众生乐处

lì tiān
利天。’

wèi yī yī rén yú wú liàng jié shòu dì yù kǔ xīn bù shēng
“‘为一一人于无量劫受地狱苦，心不生

huǐ
悔。’

jiàn tā dé lì bù shēng jí xīn chángshēnghuān xǐ
“‘见他得利，不生嫉¹⁸⁰心，常生欢喜，

rú zì dé lè
如自得乐。’

ruò zhí sānbǎo dāng yǐ yī fú yǐn shí wò jù fáng
“‘若值三宝，当以衣服、饮食、卧具、房

shè yī yào dēngmíng huāxiāng jì yuè fān gài qī bǎogòng
舍、医药、灯明、华香、妓乐、幡盖、七宝供

yǎng
养。’

ruò shòu fó jiè jiān gù hù chí zhōng bù shēng yú huǐ fàn
“‘若受佛戒，坚固护持，终不生于毁犯

zhī xiǎng
之想。’

ruò wén pú sà nán xíng kǔ xíng qí xīn huān xǐ bù shēng huǐ
“‘若闻菩萨难行苦行，其心欢喜，不生悔

hèn
恨。’

zì zhì wǎng shì sù mìng zhī shì zhōng bú zào zuò tān chēn
“‘自识往世宿命之事，终不造作贪、瞋、

chī yè
痴业。’

bú wèi guǒ bào ér xí yīn yuán yú xiàn zài lè bù shēng
“‘不为果报而习¹⁸¹因缘，于现在乐不生

tān zhuó
贪著。’

shàn nán zǐ ruò yǒu néng fā rú shì yuàn zhě shì míng pú sà
“‘善男子，若有能发如是愿者，是名菩萨

zhōng bú tuì shī pú tí zhī xīn yì míng shī zhǔ néng jiàn rú lái míng liǎo
终不退失菩提之心，亦名施主，能见如来明了

¹⁸⁰ 大正藏：妬

¹⁸¹ 大正藏：集

fó xìng néngtiáozhòngshēng dù tuōshēng sǐ shànnéng hù chí wú shàng
佛性，能调众生度脱生死，善能护持无上

zhèng fǎ néng dé jù zú liù bō luó mì shànnán zǐ yǐ shì yì gù
正法，能得具足六波罗蜜。善男子，以是义故，

bú tuì zhī xīn bù míng fó xìng
不退之心不名佛性。

shànnán zǐ rǔ bù kě yǐ yǒu tuì xīn gù yánzhūzhòngshēng
“善男子，汝不可以有退心故，言诸众生

wú yǒu fó xìng pì rú èr rén jù wén tā fāng yǒu qī bǎoshān shān
无有佛性。譬如二人，俱闻他方有七宝山，山

yǒu qīngquán qí wèigānměi yǒu néng dào zhě yǒng duàn pín qióng
有清泉，其味甘美，有能到者，永断贫穷；

fú qí shuǐ zhě zēng shòu wàn suì wéi lù xuányuǎn xiǎn zǔ duō nán
服其水者，增寿万岁。唯路悬远，岭阻多难。

shí bǐ èr rén jù yù gòng wǎng yī rén zhuāng yán zhǒng zhǒng xíng jù
时彼二人，俱欲共往，一人庄严种种行具，

yī zé kōng wǎng wú suǒ jī chí xiāng yǔ qián jìn lù féng¹⁸² yī rén duō
一则空往无所赍持，相与前进。路逢¹⁸²一人多

jī bǎo huò qī zhēn jù zú èr rén biàn qián wèn yán rén zhě bǐ
赍宝货，七珍具足，二人便前问言：‘仁者！彼

tǔ shí yǒu qī bǎoshān yé qí rén dá yán shí yǒu bù xū wǒ
土实有七宝山耶？’其人答言：‘实有不虚，我

yǐ huò bǎo yǐn fú qí shuǐ wéi huàn lù xiǎn duō yǒu dào zéi shā
已获宝，饮服其水，唯患路险，多有盗贼，沙

砾棘刺，乏于水草，往者千万，达者甚少。’

wén shì shì yǐ yī rén jí huǐ xún zuò shì yán lù jì xuányuǎn
闻是事已，一人即悔，寻作是言：‘路既悬远，

jiānnán fēi yī wǎngzhě wú liàng dázhě wú jǐ ér wǒ yún hé dāng
艰难非一，往者无量，达者无几，而我云何当

néng dào bǐ wǒ jīn chǎn yè cū zì gōng zú ruò shè sī lù huò shī
能到彼？我今产业粗自供足，若涉斯路或失

shēnmìng shēnmìng bù quán chángshòu ān zài yī rén fù yán
身命，身命不全，长寿安在？’一人复言：

yǒu rén néng guò wǒ yì néng guò ruò dé guǒ dá zé dé rú yuàn
‘有人能过，我亦能过。若得果达，则得如愿

¹⁸² 大正藏：值

cǎi¹⁸³ qǔ zhēnbǎo yǐn fú gānshuǐ rú qí bù dá yǐ sǐ wéi qī
采¹⁸³ 取珍宝，饮服甘水。如其不达，以死为期。’

shì shí èr rén yī zé huǐ tuì yī zé qián jìn dào bǐ shānsuǒ duō
是时二人，一则悔退，一则前进。到彼山所，多

huò cáibǎo rú yuàn fú shuǐ duō jǐ suǒyǒu huán qí suǒ zhǐ fèng
获财宝，如愿服水，多赆所有，还其所止，奉

yǎng fù mǔ gòng jǐ zōngqīn shí huǐ huánzhě jiàn shì shì yǐ xīn
养父母，供给宗亲。时悔还者，见是事已，心

fù¹⁸⁴ shēng rè bǐ qù yǐ huán wǒ hé wéi zhù jí biànzhuāng
复¹⁸⁴ 生热：‘彼去已还，我何为住？’即便庄

yán shè lù¹⁸⁵ ér qù
严，涉路¹⁸⁵ 而去。

qī bǎoshānzhě yù dà nièpán gānwèi¹⁸⁶ zhī shuǐ yù yú
“七宝山者，喻大涅槃；甘味¹⁸⁶ 之水，喻于

fó xìng qí èr rénzhě yù èr pú sà chū fā xīnzhě xiǎn è dào zhě
佛性；其二人者，喻二菩萨初发心者；险恶道者，

yù yú shēng sǐ suǒ féng rénzhě yù fó shì zūn yǒudào zéi zhě
喻于生死；所逢人者，喻佛世尊；有盗贼者，

yù yú sì mó shā lì jí cì yù zhū fán nǎo wú shuǐ cǎozhě
喻于四魔；沙砾、棘刺，喻诸烦恼；无水草者，

yù bù xiū xí pú tí zhī dào yī rén huánzhě yù tuì zhuǎn pú sà
喻不修习菩提之道；一人还者，喻退转菩萨；

yī rén¹⁸⁷ wǎngzhě yù bú tuì zhuǎn¹⁸⁸ pú sà shàn nán zǐ zhòngshēng
一人¹⁸⁷ 往者，喻不退转¹⁸⁸ 菩萨。善男子，众生

fó xìng cháng zhù bú biàn yóu bǐ xiǎn dào bù kě shuō yán rén huǐ
佛性常住不变，犹彼险道，不可说言：‘人悔

huán gù lìng dào wú cháng fó xìng yì ěr
还故，令道无常。’佛性亦尔。

shàn nán zǐ pú tí dào zhōng zhōng wú tuì zhě shàn nán zǐ
“善男子，菩提道中终无退者。善男子，

rú xiàng huǐ zhě jiàn qí xiān bàn huò bǎo ér huán shì lì zì zài gòng
如向悔者，见其先伴获宝而还，势力自在，供

183 大正藏：采

184 大正藏：中

185 大正藏：道

186 大正藏：美

187 大正藏：其直；永乐北藏及龙藏：一人

188 大正藏：退；永乐北藏及龙藏：退转

yǎng fù mǔ jǐ zú zōng qīn duōshòu ān lè jiàn shì shì yǐ xīn
养父母，给足宗亲，多受安乐。见是事已，心
zhōngshēng rè jí fù zhuāngyán fù dào huán qù bù xī shēnmìng
中生热，即复庄严复道还去，不惜身命，
kānrěn zhòng nàn suì biàndào bǐ qī bǎoshānzhōng tuì zhuǎn pú sà yì
堪忍众难，遂便到彼七宝山中。退转菩萨亦
fù rú shì shànán zǐ yī qiè zhòngshēngdìngdāng dé chéng ā nòu
复如是。善男子，一切众生定当得成阿耨
duō luó sān miǎo sān pú tí yǐ shì yì gù wǒ jīng zhōng shuō yī qiè
多罗三藐三菩提。以是义故，我经中说一切
zhòngshēng nǎi zhì wǔ nì fàn sì zhòng jìn jí yī chǎn tí xī yǒu
众生，乃至五逆、犯四重禁及一阐提，悉有
fó xìng
佛性。”

shī zǐ hǒuyán shì zūn yún hé pú sà yǒu tuì bú tuì
师子吼言：“世尊！云何菩萨有退、不退？”

shànán zǐ ruò yǒu pú sà xiū xí rú lái sān shí èr xiàng yè
“善男子，若有菩萨修习如来三十二相业
yīn yuánzhě dé míng bú tuì dé míng pú sà mó hē sà míng bú
因缘者，得名不退，得名菩萨摩诃萨¹⁸⁹，名不
dòng zhuǎn míng wéi lián mǐn yī qiè zhòngshēng míng shèng yī qiè shēng
动转，名为怜悯一切众生，名胜一切声
wén yuánjué míng ā pí bá zhì
闻、缘觉，名阿毗跋致。

shànán zǐ ruò pú sà mó hē sà chí jiè bú dòng shī
“善男子，若菩萨摩诃萨，持戒不动，施
xīn bù yí ān zhù shí yǔ rú xū mí shān yǐ shì yè yuán dé zú xià
心不移，安住实语如须弥山，以是业缘得足下
píng rú lián dǐ xiàng
平如奁底相。

ruò pú sà mó hē sà yú qí fù mǔ hé shàng shī
“若菩萨摩诃萨，于其父母¹⁹⁰、和尚¹⁹¹、师
zhǎng nǎi zhì chùshēng yǐ rú fǎ cái gòng yǎng gòng jǐ yǐ shì yè
长、乃至畜生，以如法财供养供给，以是业

¹⁸⁹ 大正藏：摩诃萨也；永乐北藏及龙藏：摩诃萨

¹⁹⁰ 大正藏：父母所；永乐北藏及龙藏：其父母

¹⁹¹ 大正藏：上

yuán dé chéng zú xià qiān fú lún xiàng

缘得成足下千辐轮相。

ruò pú sà mó hē sà bù shā bú dào yú fù mǔ shī zhǎng
“若菩萨摩诃萨，不杀不盗，于父母、师长

chángshēnghuān xǐ yǐ shì yè yuán dé chéng sān xiàng yī¹⁹² shǒu
常生欢喜，以是业缘得成三相：一¹⁹²、手

zhǐ xiān cháng èr¹⁹³ zú gēn cháng sān¹⁹⁴ qí shēn fāng zhí rú
指纤长；二¹⁹³、足跟长；三¹⁹⁴、其身方直。如

shì sān xiàng tóng yī yè yuán
是三相，同一业缘。

ruò pú sà mó hē sà xiū sì shè fǎ shè qǔ zhòng shēng yǐ
“若菩萨摩诃萨，修四摄法摄取众生，以

shì yè yuán dé wǎng mǎn zhǐ rú bái é wáng
是业缘得网缦指，如白鹅王。

ruò pú sà mó hē sà fù mǔ shī zhǎng ruò bìng kǔ shí zì
“若菩萨摩诃萨父母、师长若病苦时，自

shǒu xǐ shì zhuō chí àn mó yǐ shì yè yuán dé shǒu zú ruǎn
手洗拭，捉持按摩，以是业缘，得手足软。

ruò pú sà mó hē sà chí jiè wén fǎ huì shī wú yàn yǐ
“若菩萨摩诃萨，持戒闻法，惠施无厌，以

shì yè yuán dé jié huáichōngmǎn shēn máoshàng mí
是业缘得节踝臃满，身毛上靡。

ruò pú sà mó hē sà zhuān xīn tīng fǎ yǎnshuō zhèngjiào
“若菩萨摩诃萨，专心听法，演说正教，

yǐ shì yè yuán dé lù wángshuàn¹⁹⁵
以是业缘得鹿王蹲¹⁹⁵。

ruò pú sà mó hē sà yú zhū zhòng shēng bù shēng hài xīn yǐn
“若菩萨摩诃萨，于诸众生不生害心，饮

shí zhī zú chángyào huì shī zhānbìng jǐ yào yǐ shì yè yuán qí
食知足，常乐惠施，瞻病给药，以是业缘，其

shēnyuánmǎn rú ní jū tuó shù lì shǒuguò xī dǐngyǒuròu jì wú
身圆满如尼拘陀树，立手过膝，顶有肉髻，无

jiàn dǐng xiàng
见顶相。

¹⁹² 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

¹⁹³ 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

¹⁹⁴ 大正藏：三者；永乐北藏及龙藏：三

¹⁹⁵ 大正藏：蹲

ruò pú sà mó hē sà jiàn bù wèi zhě wèi zuò jiù hù jiàn lǚ
“若菩萨摩訶萨，见怖畏者为作救护，见裸

xiǎnzhě shī yǔ yī fú yǐ shì yè yuán dé yīn cángxiàng
跣者施与衣服，以是业缘得阴藏相。

ruò pú sà mó hē sà qīn jìn zhì zhě yuǎn lí yú rén shàn
“若菩萨摩訶萨，亲近智者，远离愚人，善

xǐ wèn dá sǎo zhì xíng lù yǐ shì yè yuán pí fū xì ruǎn shēn
喜问答，扫治行路，以是业缘，皮肤细软，身
máo yòu xuán
毛右旋。

ruò pú sà mó hē sà cháng yǐ yī fú yǐn shí wò jù
“若菩萨摩訶萨，常以衣服、饮食、卧具、

yī yào xiāng huā dēng míng shī rén yǐ shì yè yuán dé shēn jīn sè
医药、香华、灯明施人，以是业缘得身金色，
cháng guāng míng yào
常光明曜。

ruò pú sà mó hē sà xíng shī zhī shí suǒ zhēn zhī wù néng shě
“若菩萨摩訶萨，行施之时，所珍之物能舍

bú lìn bù guān fú tián jí fēi fú tián yǐ shì yè yuán dé qī chù mǎn
不吝，不观福田及非福田，以是业缘得七处满
xiàng
相。

ruò pú sà mó hē sà bù shī zhī shí xīn bù shēng yí yǐ
“若菩萨摩訶萨，布施之时，心不生疑，以

shì yè yuán dé róu ruǎn shēng
是业缘得柔软声。

ruò pú sà mó hē sà rú fǎ qiú cái yǐ yòng bù shī yǐ
“若菩萨摩訶萨，如法求财，以用布施，以

shì yè yuán dé quē gǔ chōng mǎn shī zǐ shàng shēn bì zhǒu chōng xiān
是业缘得缺骨充满、师子上身、臂肘臃纤。

ruò pú sà mó hē sà yuǎn lí liǎng shé è kǒu huì xīn
“若菩萨摩訶萨，远离两舌、恶口、恚心，

yǐ shì yè yuán dé sì shí chǐ bái jìng qí mì
以是业缘得四十齿白净齐密。

ruò pú sà mó hē sà yú zhū zhòng shēng xiū dà cí bēi yǐ
“若菩萨摩訶萨，于诸众生修大慈悲，以

shì yè yuán dé èr yá xiàng
是业缘得二牙相。

ruò pú sà mó hē sà chángzuò shì yuàn yǒu lái qiú zhě
“若菩萨摩诃萨，常作是愿：‘有来求者，
suí yì jǐ yǔ yǐ shì yè yuán dé shī zǐ jiá
随意给与。’ 以是业缘得师子颊。

ruò pú sà mó hē sà suí zhūzhòngshēngsuǒ xū yǐn shí xī
“若菩萨摩诃萨，随诸众生所须饮食，悉
jiē yǔ zhī yǐ shì yè yuán dé wèizhōngshàngwèi
皆与之，以是业缘得味中上味。

ruò pú sà mó hē sà zì xiū shí shàn jiān yǐ huà rén yǐ
“若菩萨摩诃萨，自修十善，兼以化人，以
shì yè yuán dé guǎngchángshé
是业缘得广长舌。

ruò pú sà mó hē sà bú sòng bǐ duǎn bú bàngzhèng fǎ
“若菩萨摩诃萨，不讼彼短，不谤正法，
yǐ shì yè yuán dé fàn yīn shēng
以是业缘得梵音声。

ruò pú sà mó hē sà jiàn zhū yuàn zēng shēng yú xǐ xīn
“若菩萨摩诃萨，见诸怨憎，生于喜心，
yǐ shì yè yuán dé mù jié gān sè
以是业缘得目睫紺色。

ruò pú sà mó hē sà bù yǐn tā dé chēng yáng qí shàn
“若菩萨摩诃萨，不隐他德，称扬其善，
yǐ shì yè yuán dé bái háo xiàng
以是业缘得白毫相。

shàn nán zǐ pú sà mó hē sà xiū xí rú shì sān shí èr
“善男子，菩萨¹⁹⁶摩诃萨修习如是三十二
xiàng yè yīn yuán shí zé dé bú tuì pú tí zhī xīn
相业因缘时，则得不退菩提之心。

shàn nán zǐ yī qiè zhòngshēng bù kě sī yì zhū fó jìng jiè
“善男子，一切众生不可思议，诸佛境界、
yè guǒ fó xìng yì bù kě sī yì hé yǐ gù rú shì sì fǎ jiē xī
业果、佛性亦不可思议。何以故？如是四法皆悉
shì cháng yǐ shì cháng gù bù kě sī yì yī qiè zhòngshēng fán nǎo
是常。以是常故，不可思议。一切众生烦恼
fù zhàng gù míng wéi cháng duàn cháng fán nǎo gù míng wú cháng
覆障，故名为常；断常烦恼，故名无常。

¹⁹⁶ 大正藏：若菩萨；永乐北藏及龙藏：菩萨

ruò yán yī qiè zhòngshēngchángzhě hé gù xiū xí bā shèngdào fēn wèi
若言一切众生常者，何故修习八圣道分为
duànzhòng kǔ zhòng kǔ ruò duàn zé míng wú cháng suǒshòu zhī lè zé
断众苦？众苦若断则名无常，所受之乐则
míngwéicháng shì gù wǒ yán yī qiè zhòngshēngfánǎo fù zhàng bú
名为常。是故，我言一切众生烦恼覆障不
jiàn fó xìng yǐ bú jiàn gù bù dé niè pán
见佛性；以不见故，不得涅槃。”

大般涅槃经卷第二十六

dà bō niè pán jīng juàn dì èr shí qī
大般涅槃经卷第二十七

běiliángtiānzhú sānzàngtán wú chèn yì fàn
北凉天竺三藏昙无讖译 梵

sòngshāmén huì yán huì guāntóng xiè líng yùn zài zhì
宋沙门慧严慧观同谢灵运再治

shī zǐ hǒupú sà pǐn dì èr shí sān zhī sān¹⁹⁷
师子吼菩萨品第二十三之三¹⁹⁷

shī zǐ hǒuyán shì zūn rú fó suǒshuō yī qiè zhū fǎ yǒu
师子吼言：“世尊！如佛所说，一切诸法有

èr zhǒng yīn yī¹⁹⁸ zhèng yīn èr¹⁹⁹ yuán yīn yǐ shì èr yīn
二种因：一¹⁹⁸，正因；二¹⁹⁹，缘因。以是二因

yīng wú fù jiě shì wǔ yīn zhěnniànniànshēngmiè rú qí shēngmiè shéi
应无缚解。是五阴者念念生灭，如其生灭，谁

fù shéi jiě shì zūn yīn cǐ wǔ yīn shēnghòu wǔ yīn cǐ yīn zì miè
缚谁解？世尊！因此五阴，生后五阴，此阴自灭，

bú zhì bǐ yīn suī bú zhì bǐ néngshēng bǐ yīn rú yīn zǐ shēng yá
不至彼阴，虽不至彼，能生彼阴，如因子生牙

²⁰⁰ zǐ bú zhì yá ²⁰¹ suī bú zhì yá ²⁰² ér néngshēng yá ²⁰³ zhòngshēng
²⁰⁰，子不至牙²⁰¹，虽不至牙²⁰²而能生牙²⁰³。众生

yì ěr yún hé fù jiě
亦尔，云何缚解？”

shànnán zǐ dì tīng dì tīng wǒ dāngwèi rǔ fēn bié jiě
“善男子，谛听！谛听！我当为汝分别解

shuō shànnán zǐ rú rén shěmìngshòu dà kǔ shí zōng qīn wéirào
说。善男子，如人舍命受大苦时，宗亲围绕，

háo kū ào nǎo qí rén huáng bù mò zhī yī jiù suī yǒu wǔ qíng
号哭懊恼，其人惶怖，莫知依救，虽有五情，

197 大正藏：师子吼菩萨品之三

198 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

199 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

200 大正藏：芽

201 大正藏：芽

202 大正藏：芽

203 大正藏：芽

wú suǒ jué zhī zhī jié zhàndòng bù néng zì chí shēn tǐ xū lěng
无所觉知，支²⁰⁴节战动，不能自持，身体虚冷，

nuǎn qì yù jìn jiàn xiān suǒ xiū shàn è bào xiàng
暖²⁰⁵气欲尽，见先所修善恶报相。

shànnán zǐ rú rì chuí mò shānlíng duī fù yǐng xiàndōng yí
“善男子，如日垂没，山陵堆阜影现东移，

lǐ wú xī shì zhòngshēng yè guǒ yì fù rú shì cǐ yīn miè shí bǐ
理无西逝。众生业果亦复如是，此阴灭时，彼

yīn xù shēng rú dēngshēng àn miè dēngmiè àn shēng shànnán zǐ
阴续生，如灯生暗灭，灯灭暗生。善男子，

rú là yìn yìn ní yìn yǔ ní hé yìn miè wén chéng ér shì là yìn
如蜡印印泥，印与泥合，印灭文成，而是蜡印

bú biàn zài ní wén fēi ní chū bù yú chù lái yǐ yīn yīn yuán ér
不变在泥，文非泥出，不余处来，以印因缘而

shēng shì wén xiàn zài yīn miè zhōng yīn yīn shēng shì xiàn zài yīn
生是文。现在阴灭，中阴阴生，是现在阴，

zhōng bú biàn wéi zhōng yīn wǔ yīn zhōng yīn wǔ yīn yì fēi zì shēng bù
终不变为中阴五阴，中阴五阴亦非自生，不

cóng yú lái yīn xiàn yīn gù shēng zhōng yīn yīn rú yìn yìn ní yìn
从余来。因现阴故，生中阴阴，如印印泥，印

huài wén chéng míng suī wú chā ér shí jié gè yì shì gù wǒ shuō zhōng
坏文成。名虽无差，而时节各异。是故我说中

yīn wǔ yīn fēi ròu yǎn jiàn tiān yǎn suǒ jiàn
阴五阴非肉眼见，天眼所见。

shì zhōng yīn zhōng yǒu sān zhǒng shí yī sī shí èr
“是中阴中有三种食：一²⁰⁶、思食；二²⁰⁷、

chù shí sān yì shí zhōng yīn èr zhǒng yī shàn yè guǒ
触食；三²⁰⁸、意食。中阴二种：一、善业果；

èr è yè guǒ yīn shàn yè gù dé shàn jué guān yīn è yè gù
二、恶业果。因善业故，得善觉观；因恶业故，

dé è jué guān fù mǔ jiāo huì pàn hé zhī shí suí yè yīn yuán xiàng
得恶觉观。父母交会判²⁰⁹合之时，随业因缘向

204 大正藏：肢

205 大正藏：暖

206 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

207 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

208 大正藏：三者；永乐北藏及龙藏：三

209 大正藏：牒

shòushēngchù yú mǔshēng ài yú fù shēngchēn fù jīngchū shí wèi
受生处，于母生爱，于父生瞋。父精出时谓
shì yǐ yǒu jiàn yǐ xīn yuè ér shēnghuān xǐ yǐ shì sānzhǒngfánǎo
是已有，见已心悦，而生欢喜。以是三种烦恼
yīn yuán zhōng yīn yīn huài shēnghòu wǔ yīn rú yìn yìn ní yìn huài
因缘，中阴阴坏，生后五阴，如印印泥，印坏
wénchéng
文成。

shēng shí zhūgēnyǒu jù bú jù jù zhějiàn sè zé shēng yú
“生时诸根有具、不具，具者见色则生于
tān shēng yú tān gù zé míngwéi ài kuáng gù shēngtān shì míng wú míng
贪，生于贪故则名为爱，狂故生贪是名无明。
tān ài wú míng èr yīn yuán gù suǒjiàn jìng jiè jiē xī diāndǎo wú
贪爱、无明二因缘故，所见境界皆悉颠倒，无
chángjiàncháng wú wǒ jiàn wǒ wú lè jiàn lè wú jìng jiàn jìng yǐ
常见常、无我见我、无乐见乐、无净见净。以
sì dào gù zuòshàn è xíng fánǎozuò yè yè zuò fánǎo shì míng
四倒故，作善恶行，烦恼作业，业作烦恼，是名
xì fù yǐ shì yì gù míng wǔ yīn shēng
系缚。以是义故，名五阴生。

shì rén ruò dé qīn jìn yú fó jí fó dì zǐ zhūshàn zhī shí
“是人若得亲近于佛及佛弟子、诸善知识，
biàn dé wénshòu shí èr bù jīng yǐ wén fǎ gù guānshàn jìng jiè guān
便得闻受十二部经，以闻法故观善境界，观
shàn jìng jiè gù dé dà zhì huì dà zhì huì zhě míng zhèng zhī jiàn dé zhī
善境界故得大智慧，大智慧者名正知见，得知
jiàn gù yú shēng sǐ zhōng ér shēng huǐ xīn shēng huǐ xīn gù bù shēnghuān
见故于生死中而生悔心，生悔心故不生欢
lè bù shēnghuān lè gù néng pò tān xīn pò tān xīn gù xiū bā shèng
乐，不生欢乐故能破贪心，破贪心故修八圣
dào xiū bā shèngdào gù dé wú shēng sǐ wú shēng sǐ gù míng dé jiě
道，修八圣道故得无生死，无生死故名得解
tuō rú huǒ bú yù xīn míng zhī wéimiè mièshēng sǐ gù míng wéimiè dù
脱。如火不遇薪名之为灭，灭生死故名之为灭度，
yǐ shì yì gù míng wǔ yīn miè
以是义故名五阴灭。”

shī zǐ hǒuyán kōngzhōng wú cì yún hé yán bá yīn wú xì
师子吼言：“空中无刺，云何言拔？阴无系

zhě yún hé xì fù
者，云何系缚？”

fó yán shànnán zǐ yǐ fán nǎo suǒ xì fù wǔ yīn lí wǔ
佛言：“善男子，以烦恼锁系缚五阴，离五
yīn yǐ wú bié fán nǎo lí fán nǎo yǐ wú bié wǔ yīn shànnán zǐ
阴已，无别烦恼；离烦恼已，无别五阴。善男子，
rú zhù chí wū lí wū wú zhù lí zhù wú wū zhòngshēng wǔ yīn yì
如柱持屋，离屋无柱，离柱无屋。众生五阴亦
fù rú shì yǒu fán nǎo gù míng wéi xì fù wú fán nǎo gù míng
复如是，有烦恼故，名为系缚；无烦恼故，名
wéi jiě tuō
为解脱。

shànnán zǐ rú quán hé zhǎng xì fù děng sān hé
“善男子，如拳、合掌、系缚等三，合
sànshēng miè gèng wú bié fǎ zhòngshēng wǔ yīn yì fù rú shì yǒu fán
散生灭更无别法。众生五阴亦复如是，有烦
nǎo gù míng wéi xì fù wú fán nǎo gù míng wéi jiě tuō
恼故，名为系缚；无烦恼故，名为解脱。

shànnán zǐ rú shuō míng sè xì fù zhòngshēng míng sè ruò
“善男子，如说名色系缚众生，名色若
miè zé wú zhòngshēng lí míng sè yǐ wú bié zhòngshēng lí zhòngshēng
灭则无众生，离名色已无别众生，离众生
yǐ wú bié míng sè yì míng míng sè xì fù zhòngshēng yì míng zhòng
已无别名色，亦名名色系缚众生，亦名众
shēng xì fù míng sè
生系缚名色。”

shī zǐ hǒu yán shì zūn rú yǎn bú zì jiàn zhǐ bú zì chù
师子吼言：“世尊！如眼不自见，指不自触，
dāo bú zì gē shòu bú zì shòu yún hé rú lái shuō yán míng sè xì fù
刀不自割，受不自受，云何如来说言名色系缚
míng sè hé yǐ gù yán míng sè zhě jí shì zhòngshēng yán zhòng
名色？何以故言名色者即是众生？言众
shēng zhě jí shì míng sè ruò yán míng sè xì fù zhòngshēng jí shì
生者即是名色？若言名色系缚众生，即是
míng sè xì fù míng sè
名色系缚名色。”

fó yán shànnán zǐ rú èr shǒu hé shí gèng wú yì fǎ ér
佛言：“善男子，如二手合时，更无异法而

lái hé yě míng zhī yǔ sè yì fù rú shì yǐ shì yì gù wǒ yán
来合也。名之与色，亦复如是。以是义故，我言
míng sè xì fù zhòngshēng ruò lí míng sè zé dé jiě tuō shì gù wǒ
名色系缚众生，若离名色则得解脱。是故，我
yánzhòngshēng jiě tuō
言众生解脱。”

shī zǐ hǒuyán shì zūn ruò yǒumíng sè shì xì fù zhě zhū
师子吼言：“世尊！若有名色是系缚者，诸
ā luó hàn wèi lí míng sè yì yīng xì fù
阿罗汉未离名色亦应系缚。”

shànnán zǐ jiě tuō èr zhǒng yī²¹⁰ zǐ duàn èr²¹¹
“善男子，解脱二种：一²¹⁰、子断；二²¹¹、
guǒ duàn yán zǐ duànzhě míng duàn fán nǎo ā luó hàn děng yǐ duàn
果断。言子断者，名断烦恼。阿罗汉等已断
fán nǎo zhòng jié làn huài shì gù zǐ jié bù néng xì fù wèi duàn guǒ
烦恼，众结烂坏，是故子结不能系缚。未断果
gù míng guǒ xì fù zhū ā luó hàn bú jiàn fó xìng yǐ bú jiàn gù
故，名果系缚。诸阿罗汉不见佛性，以不见故，
bù dé ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí yǐ shì yì gù kě yán guǒ xì
不得阿耨多罗三藐三菩提。以是义故，可言果系，
bù dé shuō yán míng sè xì fù
不得说言名色系缚。”

shànnán zǐ pì rú rán dēng yóu wèi jìn shí míng zé bú
“善男子，譬如然灯，油未尽时，明则不
miè yóu ruò jìn zhě miè zé wú yí shànnán zǐ suǒ yán yóu zhě
灭；油若尽者，灭则无疑。善男子，所言油者，
yù zhū fán nǎo dēng yù zhòngshēng yī qiè zhòngshēng fán nǎo yóu
喻诸烦恼；灯，喻众生。一切众生烦恼油
gù bú rù niè pán ruò dé duànzhě zé rù niè pán
故，不入涅槃；若得断者，则入涅槃。”

shī zǐ hǒuyán shì zūn dēng zhī yǔ yóu èr xìng gè yì
师子吼言：“世尊！灯之与油，二性各异。
zhòngshēng fán nǎo zé bù rú shì zhòngshēng jí shì fán nǎo fán nǎo
众生烦恼，则不如是，众生即是烦恼，烦恼
jí shì zhòngshēng zhòngshēng míng wǔ yīn wǔ yīn míng zhòngshēng
即是众生。众生名五阴，五阴名众生；

²¹⁰ 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一

²¹¹ 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二

wǔ yīn míng fán nǎo fán nǎo míng wǔ yīn yún hé rú lái yú zhī yú
五阴名烦恼，烦恼名五阴。云何如来喻之于
dēng
灯？”

fó yán shàn nán zǐ yù yǒu bā zhǒng yī shùn yù
佛言：“善男子，喻有八种：一²¹²、顺喻；

èr²¹³ nì yù sān xiàn yù sì fēi yù wǔ xiān
二²¹³、逆喻；三²¹⁴、现喻；四²¹⁵、非喻；五²¹⁶、先

yù liù hòu yù qī xiānhòu yù bā biàn yù
喻；六²¹⁷、后喻；七、先后喻；八²¹⁸、遍喻。

yún hé shùn yù rú jīng zhōng shuō tiān jiàng dà yǔ gōu dú
“云何顺喻？如经中说，天降大雨，沟渎

jiē mǎn gōu dú mǎn gù xiǎo kēng mǎn xiǎo kēng mǎn gù dà kēng
皆满；沟渎满故，小坑满；小坑满故，大坑

mǎn dà kēng mǎn gù xiǎo quán mǎn xiǎo quán mǎn gù dà quán mǎn
满；大坑满故，小泉满；小泉满故，大泉满；

dà quán mǎn gù xiǎo chí mǎn xiǎo chí mǎn gù dà chí mǎn dà chí
大泉满故，小池满；小池满故，大池满；大池

mǎn gù xiǎo hé mǎn xiǎo hé mǎn gù dà hé mǎn dà hé mǎn gù
满故，小河满；小河满故，大河满；大河满故，

dà hǎi mǎn rú lái fǎ yǔ yì fù rú shì zhòng shēng jiè mǎn jiè mǎn
大海满。如来法雨亦复如是，众生戒满，戒满

zú gù bù huǐ xīn mǎn bù huǐ xīn mǎn gù huān xǐ mǎn huān xǐ
足故，不悔心满；不悔心满故，欢喜满；欢喜

mǎn gù yuǎn lí mǎn yuǎn lí mǎn gù ān wěn mǎn ān wěn mǎn
满故，远离满；远离满故，安隐满；安隐满

gù sān mèi mǎn sān mèi mǎn gù zhèng zhī jiàn mǎn zhèng zhī jiàn
故，三昧满；三昧满故，正知见满；正知见

mǎn gù yàn lí mǎn yàn lí mǎn gù hē zé mǎn hē zé mǎn
满故，厌离满；厌离满故，诃责²¹⁹满；诃责²²⁰满

²¹² 大正藏：一者；永乐北藏及龙藏：一
²¹³ 大正藏：二者；永乐北藏及龙藏：二
²¹⁴ 大正藏：三者；永乐北藏及龙藏：三
²¹⁵ 大正藏：四者；永乐北藏及龙藏：四
²¹⁶ 大正藏：五者；永乐北藏及龙藏：五
²¹⁷ 大正藏：六者；永乐北藏及龙藏：六
²¹⁸ 大正藏：八者；永乐北藏及龙藏：八
²¹⁹ 大正藏：呵责；永乐北藏及龙藏：诃责
²²⁰ 大正藏：呵责；永乐北藏及龙藏：诃责

gù jiě tuō mǎn jiě tuō mǎn gù niè pán mǎn shì míng shùn yù
故，解脱满；解脱满故，涅槃满。是名顺喻。

yún hé nì yù dà hǎi yǒu běn suǒ wèi dà hé dà hé yǒu
“云何逆喻？大海有本，所谓大河；大河有

běn suǒ wèi xiǎo hé xiǎo hé yǒu běn suǒ wèi dà chí dà chí yǒu běn
本，所谓小河；小河有本，所谓大池；大池有本，

suǒ wèi xiǎo chí xiǎo chí yǒu běn suǒ wèi dà quán dà quán yǒu běn
所谓小池；小池有本，所谓大泉；大泉有本，

suǒ wèi xiǎo quán xiǎo quán yǒu běn suǒ wèi dà kēng dà kēng yǒu běn
所谓小泉；小泉有本，所谓大坑；大坑有本，

suǒ wèi xiǎo kēng xiǎo kēng yǒu běn suǒ wèi gōu dú gōu dú yǒu běn
所谓小坑；小坑有本，所谓沟渎；沟渎有本，

suǒ wèi dà yǔ niè pán yǒu běn suǒ wèi jiě tuō jiě tuō yǒu běn suǒ
所谓大雨。涅槃有本，所谓解脱；解脱有本，所

wèi hē zé hē zé yǒu běn suǒ wèi yàn lí yàn lí yǒu běn suǒ wèi
谓呵责；呵责有本，所谓厌离；厌离有本，所谓

zhèng zhī jiàn zhèng zhī jiàn yǒu běn suǒ wèi sān mèi sān mèi yǒu běn
正知见；正知见有本，所谓三昧；三昧有本，

suǒ wèi ān wěn ān wěn yǒu běn suǒ wèi yuǎn lí yuǎn lí yǒu běn
所谓安隐；安隐有本，所谓远离；远离有本，

suǒ wèi xǐ xīn xǐ xīn yǒu běn suǒ wèi bù huǐ bù huǐ yǒu běn suǒ
所谓喜心；喜心有本，所谓不悔；不悔有本，所

wèi chí jiè chí jiè yǒu běn suǒ wèi fǎ yǔ shì míng nì yù
谓持戒；持戒有本，所谓法雨。是名逆喻。

yún hé xiàn yù rú jīng zhōng shuō zhòng shēng xīn xìng yóu ruò
“云何现喻？如经中说，众生心性犹若

mí hóu mí hóu zhī xìng shě yī qǔ yī zhòng shēng xīn xìng yì fù rú shì
猕猴，猕猴之性舍一取一。众生心性亦复如是，

qǔ zhuó sè shēng xiāng wèi chù fǎ wú zàn zhù shí shì
取著色、声、香、味、触、法，无暂住时。是

míng xiàn yù
名现喻。

yún hé fēi yù rú wǒ xī gào bō sī nì wáng dà wáng
“云何非喻？如我昔告波斯匿王：‘大王！

yǒu qīn xìn rén cóng sì fāng lái gè zuò shì yán dà wáng yǒu sì dà
有亲信人从四方来，各作是言：‘大王！有四大

shān cóng sì fāng lái yù hài rén mín wáng ruò wén zhě dāng shè
山，从四方来，欲害人民。’王若闻者，当设

hé jì ' wángyán shì zūn shèyǒu cǐ lái wú táo bì chù
何计？’ 王言：‘世尊！设有此来，无逃避处，

wéi²²¹ dāngzhuān xīn chí jiè bù shī wǒ jí zànyán shàn zāi
惟²²¹ 当 专 心 持 戒、 布 施。’ 我 即 赞 言：‘善哉，

dà wáng wǒ shuō sì shān jí shì zhòngshēngshēng lǎo bìng sǐ
大 王！ 我 说 四 山 即 是 众 生 生、 老、 病、 死。

shēng lǎo bìng sǐ cháng lái qiè rén yún hé dà wáng bù xiū jiè
生、 老、 病、 死 常 来 切 人， 云 何 大 王 不 修 戒、

shī wángyán shì zūn chí jiè bù shī dé hé děngguǒ
施？’ 王言：‘世尊！持戒、布施得何等果？’

wǒ yán dà wáng yú rén tiānzhōng duō shòu kuài lè wángyán
我言：‘大王！于人天中多受快乐。’ 王言：

shì zūn ní jū tuó shù chí jiè bù shī yì yú rén tiān shòu ān lè
‘世尊！尼拘陀树持戒、布施，亦于人天受安乐

yé wǒ yán dà wáng ní jū tuó shù bù néng chí jiè xiū xíng
耶？’ 我言：‘大王！尼拘陀树不能持戒、修行

bù shī rú qí néngzhě zé shòu wú yì shì míng fēi yù
布施，如其能者，则受无异。’ 是名非喻。

yún hé xiān yù wǒ jīngzhōng shuō pì rú yǒu rén tān zhuó
“云何先喻？我经中说，譬如有人，贪著

miào huā cǎi²²² qǔ zhī shí wéi shuǐ suǒ piāo zhòngshēng yì ěr tān
妙华，采²²² 取之时，为水所漂。众生亦尔，贪

zhuó wǔ yù wéi shēng lǎo sǐ zhī suǒ piāo mò shì míng xiān yù
著五欲，为生、老、死之所漂没。是名先喻。

yún hé hòu yù rú fǎ jù jīng shuō mò qīng xiǎo è yǐ
“云何后喻？如法句经说：‘莫轻小恶，以

wéi wú yāng shuǐ dī suī wēi jiàn yíng dà qì shì míng hòu yù
为无殃，水滴²²³ 虽微，渐盈大器。’ 是名后喻。

yún hé xiān hòu yù pì rú bā jiāo shēng guǒ zé sǐ yú
“云何先后喻？譬如芭蕉，生果则死；愚

rén dé yǎng yì fù rú shì rú luó huái yān mìng bù jiǔ quán
人得养，亦复如是，如骡怀妊，命不久全。

yún hé biàn yù rú jīngzhōng shuō sān shí sān tiān yǒu bō lì
“云何遍喻？如经中说，三十三天有波利

²²¹ 大正藏：唯

²²² 大正藏：采

²²³ 大正藏：沛

zhì duō shù qí gēn rù dì shēn wǔ yóu xún²²⁴ gāo bǎi yóu xún²²⁵ zhī
质多树，其根入地深五由旬²²⁴，高百由旬²²⁵，枝
yè sì bù wǔ shí yóu xún²²⁶ yè shú zé huáng zhū tiān jiàn yǐ xīn shēng
叶四布五十由旬²²⁶，叶熟则黄。诸天见已，心生
huān xǐ shì yè bù jiǔ bì dāng duò luò qí yè jì luò fù shēng
欢喜：‘是叶不久必当堕落。’其叶既落，复生
huān xǐ shì zhī bù jiǔ bì dāng biàn sè zhī jì biàn sè fù shēng
欢喜：‘是枝不久必当变色。’枝既变色，复生
huān xǐ shì sè bù jiǔ bì dāng shēng pào jiàn yǐ fù xǐ shì
欢喜：‘是色不久必当生疱。’见已复喜：‘是
pào bù jiǔ bì dāng shēng zuǐ²²⁷ jiàn yǐ fù xǐ shì zuǐ bù jiǔ bì
疱不久必当生觜²²⁷。’见已复喜：‘是觜²²⁸不久必
dāng kāi fū kāi fū zhī shí xiāng qì zhōu biàn wǔ shí yóu xún²²⁹ guāng
当开敷。’开敷之时，香气周遍五十由旬²²⁹，光
míng yuǎn zhào bā shí yóu xún²³⁰ ěr shí zhū tiān xià sān yuè shí zài xià
明远照八十由旬²³⁰。尔时，诸天夏三月时在下
shòu lè shàn nán zǐ wǒ zhū dì zǐ yì fù rú shì yè sè huáng zhě
受乐。善男子，我诸弟子亦复如是。叶色黄者，
yù wǒ dì zǐ niàn yù chū jiā qí yè luò zhě yù wǒ dì zǐ tì chú xū
喻我弟子念欲出家；其叶落者，喻我弟子剃除须
fà qí sè biàn zhě yù wǒ dì zǐ bó sì jié mó shòu jù zú jiè
发；其色变者，喻我弟子白四羯磨，受具足戒；
chū shēng pào zhě yù wǒ dì zǐ fā ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí xīn
初生疱者，喻我弟子发阿耨多罗三藐三菩提心；
zuǐ²³¹ zhě yù yú shí zhù pú sà dé jiàn fó xìng kāi fū zhě yù yú
觜²³¹者，喻于十住菩萨得见佛性；开敷者，喻于
pú sà dé ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí xiāng zhě yù yú shí fāng
菩萨得阿耨多罗三藐三菩提；香者，喻于十方
wú liàng zhòng shēng shòu chí jìn jiè guāng zhě yù yú rú lái míng hào wú
无量众生受持禁戒；光者，喻于如来名号无

224 大正藏：延

225 大正藏：延

226 大正藏：延

227 大正藏：嘴

228 大正藏：嘴

229 大正藏：延

230 大正藏：延

231 大正藏：嘴

ài zhōubiàn shí fāng xià sānyuèzhě yù sānsānmèi sān shí sāntiān
碍，周遍十方；夏三月者，喻三三昧；三十三天
shòukuài lè zhě yù yú zhū fó zài dà niè pán dé cháng lè wǒ
受快乐者，喻于诸佛在大涅槃得常、乐、我、
jìng shì míngbiàn yù
净。是名遍喻。

shànnán zǐ fán suǒ yǐn yù bú bì jìn qǔ huò qǔ shǎofèn
“善男子，凡所引喻不必尽取，或取少分、
huò qǔ duō fèn huò fù quán qǔ rú yán rú lái miàn rú mǎnyuè shì
或取多分、或复全取。如言如来面如满月，是
míngshǎo fèn
名少分。

shànnán zǐ pì rú yǒurén chū bú jiàn rǔ zhuǎnwèn tā
“善男子，譬如有人，初不见乳，转问他
yán rǔ wéi hé lèi bǐ rén dá yán rú shuǐ mì bèi
言：‘乳为何类？’ 彼人答言：‘如水、蜜、贝。’
shuǐ zé shī xiàng mì zé tiánxiàng bèi zé sè xiàng suī yǐn sān yù
水则湿相，蜜则甜相，贝则色相。虽引三喻，
wèi jí rǔ shí shànnán zǐ wǒ yándēng yù yù yú zhòngshēng
未即乳实。善男子，我言灯喻，喻于众生，
yì fù rú shì
亦复如是。

shànnán zǐ lí shuǐ wú hé zhòngshēng yì ěr lí wǔ yīn
“善男子，离水无河，众生亦尔，离五阴
yǐ wú bié zhòngshēng shànnán zǐ rú lí xiāng yú lún fú
已，无别众生。善男子，如离箱²³²舆、轮辐、
gǔ wǎng gèng wú bié chē zhòngshēng yì ěr
毂²³³辘，更无别车，众生亦尔。

shànnán zǐ ruò yù dé hé bǐ dēng yù zhě dì tīng dì
“善男子，若欲得合彼灯喻者，谛听！谛
tīng wǒ jīn dāngshuō zhù zhě yù yú èr shí wǔ yǒu yóuzhě yù
听！我今当说。炷者，喻于二十五有；油者，喻
ài míng yù zhì huì chū pò hēi àn yù pò wú míng nuǎn²³⁴
爱；明，喻智慧；除破黑暗，喻破无明；暖²³⁴，

²³² 大正藏：箱

²³³ 大正藏：轴

²³⁴ 大正藏：暖

yù shèngdào rú dēngyóu jìn míngyàn zé miè zhòngshēng ài jìn
喻圣道。如灯油尽，明焰则灭，众生爱尽，
zé jiàn fó xìng suī yǒumíng sè bù néng xì fù suī fù chǔ zài èr shí
则见佛性，虽有名色，不能系缚。虽复处在二十
wǔ yǒu bù wéizhū yǒu zhī suǒ wū rǎn
五有，不为诸有之所污染。”

shī zǐ hǒuyán shì zūn zhòngshēng wǔ yīn kōng wú suǒ yǒu
师子吼言：“世尊！众生五阴空无所有，
shéiyǒushòujiào xiū xí dào zhě ? ”
谁有受教修习道者？”

fó yán shànnán zǐ yī qiè zhòngshēng jiē yǒuniàn xīn huì
佛言：“善男子，一切众生皆有念心、慧
xīn fā xīn qín jīng jìn xīn xìn xīn dìng xīn rú shì děng fǎ suī
心、发心、勤精进心、信心、定心，如是等法虽
niànniànshēngmiè yóu gù xiāng sì xiāng xù bú duàn gù míng xiū dào
念念生灭，犹故相似相续不断，故名修道。”

shī zǐ hǒuyán shì zūn rú shì děng fǎ jiē niànniànmiè shì
师子吼言：“世尊！如是等法皆念念灭，是
niànniànmiè yì xiāng sì xiāng xù yún hé xiū xí ? ”
念念灭亦相似相续，云何修习？”

fó yán shànnán zǐ rú dēng suī niànniànmiè ér yǒuguāng
佛言：“善男子，如灯，虽念念灭而有光
míngchú pò àn míng niàndēngzhū fǎ yì fù rú shì shànnán zǐ
明除破暗²³⁵冥；念等诸法亦复如是。善男子，
rú zhòngshēng shí suī niànniànmiè yì lìng jī zhě ér dé bǎomǎn pì
如众生食，虽念念灭亦令饥者而得饱满；譬
rú shàngyào suī niànniànmiè yì néng yù bìng rì yuèguāngmíng suī niàn
如上药，虽念念灭亦能愈病；日月光明虽念
niànmiè yì néngzēngzhǎngshù lín cǎomù shànnán zǐ rǔ yán niàn
念灭，亦能增长树林草木。善男子，汝言‘念
niànmiè yún hé zēngzhǎng zhě xīn bú duàn gù míngwéizēng
念灭，云何增长？’者，心不断故，名为增
zhǎng
长。

shànnán zǐ rú rén sòngshū suǒ sòng zì jù bù dé yī shí
“善男子，如人诵书，所诵字句不得一时，

²³⁵ 大正藏：闇

qián bú zhì zhōng zhōng bú zhì hòu rén zhī yǔ zì jí yǐ xīn xiǎng jù
前不至中，中不至后。人之与字及以心想俱

niànniànmiè yǐ jiǔ xiū gù ér dé tōng lì
念念灭，以久修故而得通利。

shànnán zǐ pì rú jīn shī cóngchū xí zuò zhì yú hàoshǒu
“善男子，譬如金师，从初习作至于皓首，

sū niànniànmiè qián bú zhì hòu yǐ jī xí gù suǒ zuò suì miào
虽念念灭，前不至后，以积习故，所作遂妙，

shì gù dé chēngshàn hǎo jīn shī dú sòng jīng shū yì fù rú shì
是故得称善好金师；读诵经书亦复如是。

shànnán zǐ pì rú zhǒng zǐ dì yì bú jiào rǔ dāng
“善男子，譬如种子，地亦不教：‘汝当

shēng yá²³⁶ yǐ fǎ xìng gù yá²³⁷ zé zì shēng nǎi zhì huā yì bú
生牙²³⁶。’以法性故，牙²³⁷则自生。乃至华亦不

jiào rǔ dāng zuò guǒ yǐ fǎ xìng gù ér guǒ zì shēng zhòngshēng
教：‘汝当作果。’以法性故而果自生。众生

xiū dào yì fù rú shì
修道亦复如是。

shànnán zǐ pì rú shù fǎ yī bú zhì èr èr bú zhì sān
“善男子，譬如数法，一不至二，二不至三，

sū niànniànmiè ér zhì qiānwàn zhòngshēng xiū dào yì fù rú shì
虽念念灭而至千万；众生修道亦复如是。

shànnán zǐ rú²³⁸ dēng niànniànmiè chūmiè zhī yàn bú jiào
“善男子，如²³⁸灯念念灭，初灭之焰不教

hòu yàn wǒ miè rǔ shēng dāng pò zhū àn
后焰：‘我灭，汝生当破诸暗。’

shànnán zǐ pì rú dú zǐ shēng biàn qiú rǔ qiú rǔ zhī
“善男子，譬如犊子，生便求乳。求乳之

zhì shí wú rén jiào sū niànniànmiè ér chū jī hòu bǎo shì gù dāng zhī
智实无人教，虽念念灭而初饥后饱，是故当知

bù yīng xiāng sì ruò xiāng sì zhě bù yīng yì shēng zhòngshēng xiū dào
不应相似，若相似者，不应异生。众生修道

yì fù rú shì chū sū wèi zēng yǐ jiǔ xiū gù zé néng pò huài yī
亦复如是，初虽未增，以久修故，则能破坏一

²³⁶ 大正藏：芽

²³⁷ 大正藏：芽

²³⁸ 大正藏：譬如；永乐北藏及龙藏：如

qiè fán nǎo
切烦恼。”

shī zǐ hǒu yán shì zūn rú fó suǒ shuō xū tuó huán rén dé
师子吼言：“世尊！如佛所说，须陀洹人得
guǒ zhèng yǐ suī shēng è guó yóu gù chí jiè bù shā dào yín
果证已，虽生恶国犹故持戒，不杀、盗、淫、
liǎng shé yǐn jiǔ xū tuó huán yīn jí cǐ chù miè bú zhì è guó xiū
两舌、饮酒。须陀洹阴即此处灭，不至恶国；修
dào yì ěr bú zhì è guó ruò xiāng sì zhě hé gù bù shēng jìng miào
道亦尔，不至恶国。若相似者，何故不生净妙
guó tǔ ruò è guó yīn fēi xū tuó huán yīn yún hé ér dé bú zuò è
国土？若恶国阴非须陀洹阴，云何而得不作恶
yè yè
业？”

fó yán shàn nán zǐ xū tuó huán zhě suī shēng è guó zhōng bù
佛言：“善男子，须陀洹者虽生恶国终不
shī yú xū tuó huán míng yīn bù xiāng sì shì gù wǒ yǐn dú zǐ wéi yù
失于须陀洹名。阴不相似，是故我引犢子为喻。
xū tuó huán rén suī shēng è guó yǐ dào lì gù bú zuò è yè
须陀洹人虽生恶国，以道力故，不作恶业。

shàn nán zǐ pì rú xiāng shān yǒu shī zǐ wáng shì gù yī qiè
“善男子，譬如香山有师子王，是故一切
fēi niǎo zǒu shòu jué jì cǐ shān wú gǎn jìn zhě yǒu shí shì wáng zhì xuě
飞鸟走兽绝迹此山，无敢近者。有时是王至雪
shān zhōng yī qiè niǎo shòu yóu gù bú zhù xū tuó huán rén yì fù rú shì
山中，一切鸟兽犹故不住。须陀洹人亦复如是，
suī bù xiū dào yǐ dào lì gù bú zuò zhū è
虽不修道，以道力故，不作诸恶。

shàn nán zǐ pì rú yǒu rén fú shí gān lù gān lù suī miè
“善男子，譬如有人服食甘露，甘露虽灭，
yǐ qí lì shì néng lìng shì rén bù shēng bù sǐ
以其力势能令是人长生不死。

shàn nán zǐ rú xū mí shān yǒu shàng miào yào míng lóu jiā lì
“善男子，如须弥山有上妙药名楞伽利，
yǒu rén fú zhī suī niàn niàn miè yǐ yào lì gù bú yù huàn kǔ
有人服之，虽念念灭，以药力故，不遇患苦。

shàn nán zǐ rú zhuàn lún wáng suǒ zuò zhī chù wáng suī bú
“善男子，如转轮王所坐之处，王虽不

zài wú réngǎn jìn hé yǐ gù wángwēi lì gù xū tuóhuán rén
在，无人敢近。何以故？王威力故。须陀洹人
yì fù rú shì suī shēng è guó bù xiū xí dào yǐ dào lì gù bú
亦复如是，虽生恶国不修习道，以道力故，不
zuò è yè shànnán zǐ xū tuóhuán yīn yú cǐ ér miè suī shēng yì
作恶业。善男子，须陀洹阴于此而灭，虽生异
yīn yóu gù bù shī xū tuóhuán yīn
阴，犹故不失须陀洹阴。

shànnán zǐ pì rú zhòngshēng wèiguǒ shí gù yú zhǒng
“善男子，譬如众生，为果实故，于种
zǐ zhōngduō yì zuò yè fèn zhì gài guàn wèi dé guǒ shí ér zǐ fù miè
子中多役作业，粪治溉灌，未得果实而子复灭，
yì dé míngwéi yīn zǐ dé guǒ xū tuóhuán yīn yì fù rú shì
亦得名为因子得果。须陀洹阴亦复如是。

shànnán zǐ pì rú yǒurén zī chǎn jù fù wéi yǒu yī
“善男子，譬如有人，资产巨富，惟²³⁹有一
zǐ xiān jǐ zhōngmò²⁴⁰ qí zǐ yǒu zǐ fù zài tā tǔ qí rén hū
子，先已终没²⁴⁰。其子有子，复在他土。其人忽
rán yǎnbiànzhōngmò²⁴¹ sūn wén shì yǐ huánshōuchǎn yè suī zhī
然奄便终没²⁴¹，孙闻是已，还收产业。虽知
cái huò fēi qí suǒ zuò rán qí shōu qǔ wú zhē hù zhě hé yǐ gù yǐ
财货非其所作，然其收取无遮护者。何以故？以
xìng yī gù xū tuóhuán yīn yì fù rú shì
性²⁴²一故。须陀洹阴亦复如是。”

shī zǐ hǒu pú sà bó fó yán²⁴³ shì zūn rú fó suǒshuō ě²⁴⁴ :
师子吼菩萨白佛言²⁴³：“世尊！如佛所说偈²⁴⁴：

bǐ qiū ruò xiū xí jiè dìng jí zhì huì
比丘若修习 戒定及智慧

dāng zhī shì bú tuì qīn jìn dà niè pán
当知是不退 亲近大涅槃

shì zūn yún hé xiū jiè yún hé xiū dìng yún hé xiū huì ”
“世尊！云何修戒？云何修定？云何修慧？”

239 大正藏：唯

240 大正藏：歿

241 大正藏：亡

242 大正藏：姓

243 大正藏：师子吼言；永乐北藏及龙藏：师子吼菩萨白佛言

244 大正藏：如佛说偈；永乐北藏及龙藏：世尊！如佛所说偈

fó yán shànnán zǐ ruò yǒu rén shòu chí jìn jiè dàn wèi zì
佛言：“善男子，若有人受持禁戒，但为自
lì rén tiān shòu lè bú wèi dù tuō yī qiè zhòng shēng bú wèi hù chí wú
利人天受乐，不为度脱一切众生，不为护持无
shàng zhèng fǎ dàn wèi lì yǎng wèi sān è dào wèi mìng sè
上正法，但为利养，畏三恶道，为命、色、
lì ān wú ài²⁴⁵ biàn wèi jù wáng fǎ è míng huì chēng
力、安、无碍²⁴⁵辩，畏惧王法、恶名、秽称，
wèi shì shì yè rú shì hù jiè zé bù dé míng xiū xí jiè yě
为世事业，如是护戒则不得名修习戒也。

shànnán zǐ yún hé míng wéi zhēn xiū xí jiè shòu chí jiè shí
“善男子，云何名为真修习戒？受持戒时，
ruò wèi dù tuō yī qiè zhòng shēng wèi hù zhèng fǎ dù wèi dù gù
若为度脱一切众生，为护正法，度未度故，
jiě wèi jiě gù guī wèi²⁴⁶ guī gù wèi rù niè pán lìng dé rù gù rú
解未解故，归未²⁴⁶归故，未入涅槃令得入故，如
shì xiū shí bú jiàn jiè bú jiàn jiè xiàng bú jiàn chí zhě bú jiàn guǒ
是修时，不见戒，不见戒相，不见持者，不见果
bào bù guān huǐ fàn shànnán zǐ ruò néng rú shì shì zé míng wéi
报，不观毁犯。善男子，若能如是，是则名为
xiū xí jiè yě
修习戒也。

yún hé fù míng xiū xí sān mèi xiū sān mèi shí wèi zì dù
“云何复名修习三昧？修三昧时，为自度
tuō wèi yú lì yǎng bú wèi zhòng shēng bú wèi hù fǎ wèi jiàn tān
脱，为于利养，不为众生，不为护法，为见贪
yù huì shí dēng guò nán nǚ dēng gēn jiǔ kǒng bú jìng dòu sòng dǎ
欲秽食等过、男女等根、九孔不净、斗讼、打
cì hù xiāng shā hài ruò wèi cǐ shì xiū sān mèi zhě shì zé bù míng
刺、互相杀害，若为此事修三昧者，是则不名
xiū xí sān mèi
修习三昧。

shànnán zǐ yún hé fù míng zhēn xiū sān mèi ruò wèi zhòng
“善男子，云何复名真修三昧？若为众
shēng xiū xí sān mèi yú zhòng shēng zhōng dé píng děng xīn wèi lìng zhòng
生修习三昧，于众生中得平等心、为令众

²⁴⁵ 大正藏：碍

²⁴⁶ 大正藏：无

shēng dé bú tuì fǎ wèi lìng zhòngshēng dé shèng xīn gù wèi lìng zhòng
生得不退法、为令众生得圣心故、为令众
shēng dé dà shèng gù wèi yù hù chí wú shàng fǎ gù wèi lìng zhòng
生得大乘故、为欲护持无上法故、为令众
shēng bú tuì pú tí gù wèi lìng zhòngshēng dé shǒulényán gù wèi lìng
生不退菩提故、为令众生得首楞严故、为令
zhòngshēng dé jīn gāngsānmèi gù wèi lìng zhòngshēng dé tuó luó ní gù
众生得金刚三昧故、为令众生得陀罗尼故、
wèi lìng zhòngshēng dé sì wú ài gù wèi lìng zhòngshēng jiàn fó xìng gù
为令众生得四无碍故、为令众生见佛性故，
zuò shì xíng shí bú jiàn sānmèi bú jiàn sānmèixiàng bú jiàn xiū zhě
作是行时，不见三昧，不见三昧相，不见修者，
bú jiànguǒ bào shàn nán zǐ ruò néng rú shì shì zé míng wéi xiū xí
不见果报。善男子，若能如是，是则名为修习
sānmèi
三昧。

yún hé fù míng xiū yú zhì huì ruò yǒu xiū zhě zuò shì sī wéi
“云何复名修于智慧？若有修者作是思惟：

wǒ ruò xiū xí rú shì zhì huì zé dé jiě tuō dù sān è dào shéi
‘我若修习如是智慧，则得解脱，度三恶道。谁

néng lì yì yī qiè zhòngshēng shéi néng dù rén yú shēng sǐ dào fó
能利益一切众生？谁能度人于生死道？佛

chū shì nán rú yōu tán huā wǒ jīn néng duàn zhū fán nǎo jié bì dé jiě
出世难如优昙华，我今能断诸烦恼结，必得解

tuō guǒ²⁴⁷ shì gù wǒ dāng qín xiū zhì huì sù duàn fán nǎo zǎo dé jiě
脱果²⁴⁷，是故我当勤修智慧，速断烦恼，早得解

tuō²⁴⁸ rú shì xiū zhě bù dé míng wéi xiū xí zhì huì
脱²⁴⁸。’如是修者，不得名为修习智慧。

yún hé míng wéi zhēn xiū xí zhì huì²⁴⁹ zhě ruò guān shēng
“云何名为真修习智慧²⁴⁹者？若观生、

lǎo sǐ kǔ yī qiè zhòngshēng wú míng suǒ fù bù zhī xiū xí wú shàng
老、死苦，一切众生无明所覆，不知修习无上

zhèng dào yuàn wǒ cǐ shēn xī dài zhòngshēng shòu dà kǔ nǎo zhòng
正道，‘愿我此身悉代众生受大苦恼，众

²⁴⁷ 大正藏：解脱；永乐北藏及龙藏：解脱果

²⁴⁸ 大正藏：度

²⁴⁹ 大正藏：修习智慧者；永乐北藏及龙藏：真修习智智者

shēngsuǒ yǒu pín qióng xià jiàn pò jiè zhī xīn tān chēn chī yè yuàn
生 所有 贫穷、下贱、破戒之心、贪瞋痴业，愿
jiē xī lái jí yú wǒ shēn yuànzhūzhòngshēng bù shēngtān qǔ bù wéi
皆 悉 来 集 于 我 身；愿 诸 众 生 不 生 贪 取，不 为
míng sè zhī suǒ xì fù yuànzhūzhòngshēngzǎo dù shēng sǐ lìng wǒ yī
名 色 之 所 系 缚；愿 诸 众 生 早 度 生 死，令 我 一
shēnchǔ zhī bú yàn yuànling yī qiè jiē dé ā nòuduō luó sānmiǎosān pú
身 处 之 不 厌；愿 令 一 切 皆 得 阿 耨 多 罗 三 藐 三 菩
tí rú shì xiū shí bú jiàn zhì huì bú jiàn zhì huì xiàng bú jiàn
提。’ 如 是 修 时，不 见 智 慧、不 见 智 慧 相，不 见
xiū zhě bú jiànguǒbào shì zé míngwéi xiū xí zhì huì shànnán zǐ
修 者，不 见 果 报，是 则 名 为 修 习 智 慧。善 男 子，
xiū xí rú shì jiè dìng zhì huì shì míng pú sà bù néng rú shì
修 习 如 是 戒、定、智 慧，是 名 菩 萨；不 能 如 是
xiū jiè dìng huì shì míngshēngwén
修 戒、定、慧，是 名 声 闻。

shànnán zǐ²⁵⁰ yún hé fù míng xiū xí yú jiè ruò néng pò
“善 男 子²⁵⁰，云 何 复 名 修 习 于 戒？若 能 破
huài yī qiè zhòngshēng shí liù è lǜ yí hé děng shí liù yī zhě wèi
坏 一 切 众 生 十 六 恶 律 仪。何 等 十 六？一 者，为
lì yǎng sì gāoyáng féi yǐ zhuǎnmài èr zhě wèi lì mǎi yǐ
利，养 食 羔 羊，肥 已 转 卖；二 者，为 利，买 已
tú shā sān zhě wèi lì yǎng sì zhū shǐ²⁵¹ féi yǐ zhuǎnmài
屠 杀；三 者，为 利，养 食 猪 豕²⁵¹，肥 已 转 卖；
sì zhě wèi lì mǎi yǐ tú shā wǔ zhě wèi lì yǎng sì niú dú
四 者，为 利，买 已 屠 杀；五 者，为 利，养 食 牛 犊，
féi yǐ zhuǎnmài liù zhě wèi lì mǎi yǐ tú shā qī zhě wèi lì
肥 已 转 卖；六 者，为 利，买 已 屠 杀；七 者，为 利，
yǎng jī lìng féi féi yǐ zhuǎnmài bā zhě wèi lì mǎi yǐ tú shā
养 鸡 令 肥，肥 已 转 卖；八 者，为 利，买 已 屠 杀；
jiǔ zhě diào yú shí zhě liè shī shí yī jié duó shí èr
九 者，钓 鱼；十 者，猎 师；十 一，劫 夺；十 二，
kuí kuài shí sān wǎng bǔ fēi niǎo shí sì liǎngshé shí wǔ
魁 脍；十 三，网 捕 飞 鸟；十 四，两 舌；十 五，
yù zú shí liù zhòulóng néng wèi zhòngshēng yǒng duàn rú shì shí liù
狱 卒；十 六，呪 龙。能 为 众 生 永 断 如 是 十 六

²⁵⁰ 大正藏：复次，善男子；永乐北藏及龙藏：善男子

²⁵¹ 大正藏：豚

è yè shì míng xiū jiè
恶业，是名修戒。

yún hé xiū dìng néng duàn yī qiè shì jiān sān mèi suǒ wèi wú
“云何修定？能断一切世间三昧，所谓无
shēn sān mèi néng lìng zhòng shēng shēng diān dǎo xīn wèi shì niè pán yòu wú
身三昧，能令众生颠倒心谓是涅槃；又无
biān xīn sān mèi jìng jù sān mèi shì biān sān mèi shì duàn sān mèi
边心三昧、净聚三昧、世边三昧、世断三昧、
shì xìng sān mèi shì zhàng fū sān mèi fēi xiǎng fēi fēi xiǎng sān mèi rú
世性三昧、世丈夫三昧、非想非非想三昧，如
shì děng dìng néng lìng zhòng shēng shēng diān dǎo xīn wèi shì niè pán ruò
是等定，能令众生颠倒心谓是涅槃。若
néng yǒng duàn rú shì sān mèi shì zé míng wéi xiū xí sān mèi
能永断如是三昧，是则名为修习三昧。

yún hé fù míng xiū xí zhì huì néng pò shì jiān suǒ yǒu è jiàn
“云何复名修习智慧？能破世间所有恶见。

yī qiè zhòng shēng xī yǒu è jiàn suǒ wèi sè jí shì wǒ yì shì wǒ suǒ
一切众生悉有恶见，所谓色即是我亦是我所，
sè zhōng yǒu wǒ wǒ zhōng yǒu sè nǎi zhì shí yì rú shì sè jí
色中有我，我中有色，乃至识亦如是；色²⁵²即
shì wǒ sè miè wǒ cún sè jí shì wǒ sè miè wǒ miè fù yǒu rén
是我，色灭我存；色即是我，色灭我灭。复有人
yán zuò zhě míng wǒ shòu zhě míng sè fù yǒu rén yán zuò zhě
言：‘作者名我，受者名色。’复有人言：‘作者
míng sè shòu zhě míng wǒ fù yǒu rén yán wú zuò wú shòu zì
名色，受者名我。’复有人言：‘无作无受，自
shēng zì miè xī fēi yīn yuán fù yǒu rén yán wú zuò wú shòu
生自灭，悉非因缘。’复有人言：‘无作无受，
xī shì zì zài zhī suǒ zào zuò fù yǒu rén yán wú yǒu zuò zhě wú
悉是自在之所造作。’复有人言：‘无有作者，无
yǒu shòu zhě yī qiè xī shì shí jié suǒ zuò fù yǒu rén yán zuò zhě
有受者，一切悉是时节所作。’复有人言：‘作者
shòu zhě xī wú suǒ yǒu dì děng wǔ dà míng wéi zhòng shēng shàn
受者，悉无所有，地等五大名为众生。’善
nán zǐ ruò néng pò huài yī qiè zhòng shēng rú shì è jiàn shì zé míng
男子，若能破坏一切众生如是恶见，是则名

²⁵² 大正藏：常

wéi xiū xí zhì huì
为修习智慧。

shànnán zǐ xiū xí jiè zhě wèishēn jì jìng xiū xí sānmèiwèi
“善男子，修习戒者为身寂静，修习三昧为
xīn jì jìng xiū xí zhì huì wèihuài yí xīn huài yí xīn zhě wèi xiū xí
心寂静，修习智慧为坏疑心。坏疑心者，为修习
dào xiū xí dào zhě wèi jiàn fó xìng jiàn fó xìng zhě wèi dé ā nòu
道；修习道者，为见佛性；见佛性者，为得阿耨
duō luó sān miǎo sān pú tí gù dé ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí zhě
多罗三藐三菩提故；得阿耨多罗三藐三菩提者，
wèi dé wú shàng dà niè pán gù dé dà niè pán zhě wèi duàn zhòng shēng
为得无上大涅槃故；得大涅槃者，为断众生
yī qiè shēng sǐ yī qiè fán nǎo yī qiè zhū yǒu yī qiè zhū jiè yī
一切生死、一切烦恼、一切诸有、一切诸界、一
qiè zhū dì gù duàn yú shēng sǐ nǎi zhì duàn dì wèi dé cháng lè
切诸谛故；断于生死乃至断谛，为得常、乐、
wǒ jìng fǎ gù
我、净法故。”

shī zǐ hǒuyán shì zūn rú fó suǒ shuō ruò bù shēng miè
师子吼言：“世尊！如佛所说，若不生灭，
míng dà niè pán shēng yì rú shì bù shēng bú miè hé gù bù dé míng
名大涅槃。生亦如是不生不灭，何故不得名
wéi niè pán
为涅槃？”

shànnán zǐ rú shì rú shì rú rǔ suǒ yán shì shēng
“善男子，如是，如是，如汝所言，是生
suī fù bù shēng bú miè ér yǒu shǐ zhōng
虽复不生不灭，而有始终。”

shì zūn shì shēng sǐ fǎ yì wú shǐ zhōng ruò wú shǐ zhōng
“世尊！是生死法亦无始终，若无始终
zé míng wéi cháng cháng jí niè pán hé gù bù míng shēng sǐ wéi niè pán
则名为常，常即涅槃，何故不名生死为涅槃
yé
耶？”

shànnán zǐ shì shēng sǐ fǎ xī yǒu yīn guǒ yǒu yīn guǒ gù
“善男子，是生死法悉有因果，有因果故，
bù dé míng zhī wéi niè pán yě hé yǐ gù niè pán zhī tǐ wú yīn guǒ
不得名之为涅槃也。何以故？涅槃之体无因果

gù
故。”

shī zǐ hǒuyán shì zūn fū nièpánzhě yì yǒu yīn guǒ rú
师子吼言：“世尊！夫涅槃者，亦有因果。如

fó suǒshuō
佛所说：

cóng yīn gù shēngtiān cóng yīn duò è dào
从因故生天 从因堕恶道

cóng yīn gù nièpán shì gù jiē yǒu yīn
从因故涅槃 是故皆有因

rú fó wǎng xī gào zhū bǐ qiū wǒ jīn dāng shuō shā mén dào
“如佛往昔告诸比丘：‘我今当说沙门道

guǒ yán shā mén zhě wèi néng jù xiū jiè dìng zhì huì dào zhě
果。言沙门者，谓能具修戒、定、智慧；道者，

wèi bā shèng dào shā mén guǒ zhě suǒ wèi nièpán shì zūn nièpán
谓八圣道；沙门果者，所谓涅槃。’世尊！涅槃

rú shì qǐ fēi guǒ yé yún hé shuō yán nièpán zhī tǐ wú yīn wú
如是，岂非果耶？云何说言涅槃之体无因无

guǒ
果？”

shàn nán zǐ wǒ suǒ xuān shuō nièpán yīn zhě suǒ wèi fó
“善男子²⁵³，我所宣说涅槃因者，所谓佛

xìng fó xìng zhī xìng bù shēng nièpán shì gù wǒ yán nièpán wú yīn
性。佛性之性不生涅槃，是故我言涅槃无因。

néng pò fán nǎo gù míng dà guǒ bù cóng dào shēng gù míng wú guǒ shì
能破烦恼故名大果，不从道生故名无果。是

gù nièpán wú yīn wú guǒ
故，涅槃无因无果。”

shī zǐ hǒuyán shì zūn zhòng shēng fó xìng wéi xī gòng yǒu
师子吼言：“世尊！众生佛性为悉共有？

wéi gè gè yǒu ruò gòng yǒu zhě yī rén dé ā nòu duō luó sān miǎo sān
为各各有？若共有者，一人得阿耨多罗三藐三

pú tí shí yī qiè zhòng shēng yì yīng tóng dé shì zūn rú èr shí rén
菩提时，一切众生亦应同得。世尊！如二十人

tóng yǒu yī yuàn ruò yī rén néng chú yú shí jiǔ rén jiē yì tóng chú
同有一怨，若一人能除，余十九人皆亦同除。

²⁵³ 大正藏：佛言：“善男子；永乐北藏及龙藏：“善男子

fó xìngruò ěr yī rén dé shí yú yì yīng dé ruò gè gè yǒu zé
佛性若尔，一人得时，余亦应得。若各各有，则
shì wú cháng hé yǐ gù kě suànshù gù rán fó suǒshuōzhòngshēng
是无常。何以故？可算数故。然佛所说众生
fó xìng bù yī bú èr ruò gè gè yǒu bù yīngshuōyánzhū fó píngděng
佛性不一不二。若各各有，不应说言诸佛平等，
yì bù yīngshuō fó xìng rú kōng
亦不应说佛性如空。”

fó yán shànnán zǐ zhòngshēng fó xìng bù yī bú èr zhū
佛言：“善男子，众生佛性不一不二，诸
fó píngděngyóu rú xū kōng yī qièzhòngshēngtónggòngyǒu zhī ruòyǒu
佛平等犹如虚空，一切众生同共有之。若有
néng xiū bā shèngdào zhě dāng zhī shì rén zé dé míngjiàn shànnán zǐ
能修八圣道者，当知是人则得明见。善男子，
xuěshānyǒucǎo míngyuērěn rǔ niú ruò shí zhī zé chéng tí hú
雪山有草，名曰忍辱，牛若食之，则成醍醐；
zhòngshēng fó xìng yì fù rú shì
众生佛性亦复如是。”

shī zǐ hǒuyán rú fó suǒshuōrěn rǔ cǎozhě yī yé duō
师子吼言：“如佛所说忍辱草者，一耶？多
yé rú qí yī zhě niú shí zé jìn rú qí duōzhě yún hé ér yán
耶？如其一者，牛食则尽；如其多者，云何而言
zhòngshēng fó xìng yì rú shì yé rú fó suǒshuō ruòyǒu xiū xí bā
众生佛性亦如是耶？如佛所说：‘若有修习八
shèngdào zhě zé jiàn fó xìng shì yì bù rán hé yǐ gù dào ruò yī
圣道者则见佛性。’是义不然。何以故？道若一
zhě rú rěn rǔ cǎo zé yīngyǒu jìn rú qí yǒu jìn yī rén xiū yǐ
者，如忍辱草则应有尽；如其有尽，一人修已，
yú zé wú fèn dào ruò duōzhě yún hé dé yán jù zú xiū xí yì bù
余则无分。道若多者，云何得言具足修习？亦不
dé míng sà pó rě zhì
得名萨婆若智。”

fó yán shànnán zǐ rú píngtǎn lù yī qièzhòngshēng xī
佛言：“善男子，如平坦路，一切众生悉
yú zhōngxíng wú zhàng ài zhě zhōng lù yǒu shù qí yīn qīngliáng
于中行无障碍者。中路有树，其荫²⁵⁴清凉，

²⁵⁴ 大正藏：阴

xíng rén zài xià qì jià zhǐ xī rán qí shù yīn cháng zhù bú yì yì
行人在下憩驾止息。然其树荫²⁵⁵常住不异²⁵⁶，亦
bù xiāo huài wú chí qù zhě lù yù shèng dào yīn yù fó xìng
不消坏，无持去者。路，喻圣道；阴，喻佛性。
shàn nán zǐ pì rú dà chéng wéi yǒu yī mén suī yǒu duō rén jīng yóu
善男子，譬如大城，惟有一门，虽有多人经由
rù chū dōu wú yǒu néng zuò zhàng ài zhě yì fù wú rén pò huài huǐ luò
入出，都无有能作障阂者，亦复无人破坏毁落
ér jī chí qù shàn nán zǐ pì rú qiáo liáng xíng rén suǒ yóu yì
而赍持去。善男子，譬如桥梁，行人所由，亦
wú yǒu rén zhē zhǐ zhàng ài huǐ huài chí qù shàn nán zǐ pì rú liáng yī
无有人遮止障阂毁坏持去。善男子，譬如良医，
biàn liáo zhòng bìng yì wú yǒu néng zhē zhǐ shì yī zhì cǐ shě bǐ shèng
遍疗众病，亦无有能遮止是医，治此舍彼。圣
dào fó xìng yì fù rú shì
道佛性亦复如是。”

shī zǐ hǒu yán shì zūn suǒ yǐn zhū yù yì bù rú shì hé
师子吼言：“世尊！所引诸喻，义不如是。何
yǐ gù xiān zhě zài lù yú hòu zé fāng yún hé ér yán wú yǒu zhàng
以故？先者在路，于后则妨，云何而言无有障
ài yú yì jiē ěr shèng dào fó xìng ruò rú shì zhě yī rén xiū shí
阂？余亦皆尔。圣道佛性若如是者，一人修时，
yīng fāng yú zhě
应妨余者。”

fó yán shàn nán zǐ rú rǔ suǒ shuō yì bù xiāng yìng wǒ
佛言：“善男子，如汝所说，义不相应。我
suǒ yù dào shì shǎo fèn yù fēi yī qiè yě
所喻道是少分喻，非一切也。”

shàn nán zǐ shì jiān dào zhě zé yǒu zhàng ài cǐ bǐ zhī yì
“善男子，世间道者则有障阂、此彼之异，
wú yǒu píng děng wú lòu dào zhě zé bù rú shì néng lìng zhòng shēng wú
无有平等。无漏道者则不如是，能令众生无
yǒu zhàng ài píng děng wú èr wú yǒu fāng chù cǐ bǐ zhī yì rú shì
有障阂，平等无二，无有方处此彼之异，如是
zhèng dào néng wèi yī qiè zhòng shēng fó xìng ér zuò liǎo yīn bú zuò shēng
正道，能为一切众生佛性而作了因，不作生

²⁵⁵ 大正藏：阴

²⁵⁶ 大正藏：移

yīn yóu rú míngdēngzhàoliǎo yú wù
因，犹如明灯照了于物。

shànnán zǐ yī qiè zhòngshēng jiē tóng wú míng yīn yuán yú
“善男子，一切众生皆同无明因缘于

xíng bù kě shuōyán yī rén wú míng yīn yuán xíng yǐ qí yú yīng wú
行，不可说言一人无明因缘行已，其余应无。

yī qiè zhòngshēng xī yǒu wú míng yīn yuán yú xíng shì gù shuōyán shí èr
一切众生悉有无明因缘于行，是故说言十二

yīn yuán yī qiè píngděng zhòngshēngsuǒ xiū wú lòu zhèngdào yì fù rú
因缘一切平等。众生所修无漏正道亦复如

shì děngduànzhòngshēngfánnǎo sì shēng zhū jiè yǒudào yǐ
是，等断众生烦恼、四生、诸界、有道，以

shì yì gù míngwéipíngděng qí yǒuzhèngzhě bǐ cǐ zhī jiàn wú
是义故，名为平等。其有证者，彼此知见，无

yǒuzhàng ài shì gù dé míng sà pó rě zhì
有障阂，是故得名萨婆若智。”

shī zǐ hǒuyán yī qiè zhòngshēngshēn bù yī zhǒng huòyǒutiān
师子吼言：“一切众生身不一种，或有天

shēn huòyǒurénshēn chùshēng è guǐ dì yù zhī shēn rú shì
身，或有人身，畜生、饿鬼、地狱之身，如是

duōshēn chābié fēi yī yún hé ér yán fó xìngwéi yī?
多身，差别非一，云何而言佛性为一？”

fó yán shànnán zǐ pì rú yǒurén zhì dú rǔ zhōng nǎi
佛言：“善男子，譬如有人，置毒乳中，乃

zhì tí hú jiē xī yǒu dú rǔ bù mínglào lào bù míng rǔ nǎi zhì tí
至醍醐皆悉有毒。乳不名酪，酪不名乳，乃至醍

hú yì fù rú shì míng zì suī biàn dú xìng bù shī biàn wǔ wèizhōng
醐亦复如是。名字虽变，毒性不失，遍五味中

jiē xī rú shì ruò fú tí hú yì néngshā rén shí bú zhì dú yú tí
皆悉如是。若服醍醐，亦能杀人，实不置毒于醍

hú zhōng zhòngshēng fó xìng yì fù rú shì suī chǔ wǔ dào shòu bié yì
醐中。众生佛性亦复如是，虽处五道受别异

shēn ér shì fó xìngcháng yī wú biàn
身，而是佛性常一无变。”

shī zǐ hǒuyán shì zūn shí liù dà guó yǒu liù dà chéng suǒ
师子吼言：“世尊！十六大国有六大城，所

wèishè pó tí chéng pó zhī duōchéng zhān pó chéng pí shè lí chéng
谓舍婆提城、婆积多城、瞻婆城、毗舍离城、

bō luó nài chéng wángshèchéng rú shì liù chéng shì zhōng zuì dà
波罗捺城、王舍城。如是六城，世中最大，
hé gù rú lái shě zhī zài cǐ biān dì bì è jí lòu ài xiǎo jū shī chéng
何故如来舍之，在此边地弊恶极陋隘小拘尸城

rù bō niè pán
257 入般涅槃？”

shànnán zǐ rǔ bù yīngyán jū shī chéng biān dì bì è
“善男子，汝不应言拘尸城²⁵⁸边地弊恶，
zuì lòu ài xiǎo yīngyán shì chéngwēimiào gōng dé zhī suǒ zhuāngyán hé
最陋隘小，应言是城微妙功德之所庄严。何
yǐ gù zhū fó pú sà suǒ xíng chù gù shànnán zǐ rú jiàn rén shè
以故？诸佛菩萨所行处故。善男子，如贱人舍，
wáng ruò guò zhě zé yīng zàn tàn shì shè yán lì fú dé chéng jiù
王若过者，则应赞叹：‘是舍严丽，福德成就，
nǎi lìng dà wáng huí jià lín gù shànnán zǐ rú rén zhòng bìng fú
乃令大王回驾临顾。’善男子，如人重病，服
huì bì yào fú yǐ bìng yù jí yīng huān xǐ zàn tàn shì yào zuì shàng
秽弊药，服已病愈，即应欢喜赞叹：‘是药最上
zuì miào néng yù wǒ bìng shànnán zǐ rú rén chéng chuán zài
最妙，能愈我病。’善男子，如人乘船，在
dà hǎi zhōng qí chuán cù huài wú suǒ yī yǐ yīn yǐ sǐ shī dé
大海中，其船卒坏，无所依倚，因倚死尸，得
dào bǐ àn dào bǐ àn yǐ yīng dà huān xǐ zàn tàn shì shī wǒ lài
到彼岸，到彼岸已，应大欢喜赞叹：‘是尸我赖
xiāng yù ér dé ān wěn jū shī chéng yì fù rú shì nǎi shì zhū fó
相遇而得安隐。’拘尸城²⁵⁹亦复如是，乃是诸佛
pú sà xíng chù yún hé ér yán biān dì bì è ài lòu xiǎo chéng
菩萨行处，云何而言边地弊恶、隘陋小城？

shànnán zǐ wǒ niàn wǎng xī guò héng shā jié jié míng shàn
“善男子，我念往昔过恒沙²⁶⁰劫，劫名善
jué shí yǒu shèng wáng xìng jiāo shī jiā qī bǎo chéng jiù qiān zǐ
觉。时有圣王，姓憍尸迦，七宝成就，千子
jù zú qí wáng shǐ chū zào lì cǐ chéng zhōu zā zòng guǎng shí èr yóu
具足。其王始初造立此城，周匝纵广十二由

257 大正藏：拘尸那城；永乐北藏及龙藏：拘尸城

258 大正藏：拘尸那城；永乐北藏及龙藏：拘尸城

259 大正藏：拘尸那城；永乐北藏及龙藏：拘尸城

260 大正藏：恒河沙；永乐北藏及龙藏：恒沙

xún²⁶¹ qī bǎozhuāngyán tǔ duōyǒu hé qí shuǐqīngjìng róuruǎn
旬²⁶¹，七宝庄严，土多有河，其水清净，柔软
gānměi suǒwèi ní liánchán hé yī luó bá tí hé xī liánchán hé
甘美，所谓尼连禅河、伊罗跋提河、熙连禅河、
yī sōu mò duī hé pí pó shè yē²⁶² hé rú shì děng hé qí shù wǔ
伊搜末埏河、毗婆舍耶²⁶²河，如是等河，其数五
bǎi hé cǐ²⁶³ bǐ àn shù mù fánmào huāguǒ xiān jié ěr shí rén
百。河此²⁶³彼岸树木繁茂，花果鲜洁。尔时，人
mínshòumìng wú liàng shí zhuàn lún shèngwángguò bǎinián yǐ zuò shì
民寿命无量。时，转轮圣王过百年已，作是
chàngyán rú fó suǒshuō yī qiè zhū fǎ jiē xī wú cháng ruò néng
唱言：‘如佛所说，一切诸法皆悉无常，若能
xiū xí shí shàn fǎ zhě néng duàn rú shì wú cháng dà kǔ rén mín wén
修习十善法者，能断如是无常大苦。’人民闻
yǐ xiángòngfèng xiū shí shàn zhī fǎ wǒ yú ěr shí wén fó míng hào
已，咸共奉修十善之法。我于尔时，闻佛名号，
shòu chí shí shàn sī wéi xiū xí chū fā ā nòuduō luó sān miǎo sān pú
受持十善，思惟修习，初发阿耨多罗三藐三菩
tí xīn fā shì xīn yǐ fù yǐ shì fǎ zhuǎnjiào wú liàng wú biān zhòng
提心。发是心已，复以是法，转教无量无边众
shēng yán yī qiè fǎ wú cháng biàn huài shì gù wǒ jīn xù yú cǐ chù yì
生，言一切法无常变坏。是故我今续于此处亦
shuō zhū fǎ wú cháng biàn huài wéi shuō fó shēn shì cháng zhù fǎ wǒ yì
说诸法无常变坏，唯说佛身是常住法。我忆
wǎng xī suǒ xíng yīn yuán shì gù jīn lái zài cǐ niè pán yì yù chóu bào
往昔所行因缘，是故今来在此涅槃，亦欲酬报
cǐ dì wǎng ēn yǐ shì yì gù wǒ jīng zhōng shuō wǒ juàn shǔ zhě
此地往恩。以是义故，我经中说：‘我眷属者，
shòu ēn néng bào
受恩能报。’

fù cì shànánán zǐ wǎng xī zhòngshēngshòu wú liàng shí
“复次，善男子，往昔众生寿无量时，
ěr shí cǐ chéng míng jū shè bá tí zhōu zā zòngguǎng wǔ shí yóu xún
尔时，此城名拘舍跋提，周匝纵广五十由旬

²⁶¹ 大正藏：延

²⁶² 大正藏：那

²⁶³ 大正藏：此河；永乐北藏及龙藏：河此

264 shí yán fú tí jū mǐn lín jiē jī fēi xiāng jí yǒuzhuàn lún
。时，阎浮提居民邻接，鸡飞相及。有转轮
wáng míngyuēshànjiàn qī bǎochéng jiù qiān zǐ jù zú wàng sì
王，名曰善见，七宝成就，千子具足，王四
tiān xià dì yī tài zǐ sī wéizhèng fǎ dé pì zhī fó shí zhuàn lún
天下。第一太子思惟正法得辟支佛。时，转轮
wángjiàn qí tài zǐ chéng pì zhī fó wēi yí xiáng²⁶⁵ xù shéntōng xī
王见其太子成辟支佛，威仪详²⁶⁵序，神通希
yǒu jiàn shì shì yǐ jí shěwángwèi rú qì tì tuò chū jiā zài cǐ
有，见是事已，即舍王位，如弃涕唾，出家在此
suō luó shù jiān bā wàn suì zhōng xiū xí cí xīn bēi xǐ shě xīn
娑罗树间，八万岁中修习慈心，悲、喜、舍心
gè bā wàn suì shànán zǐ yù zhī ěr shí shànjiànshèngwáng zé wǒ
各八万岁。善男子，欲知尔时善见圣王则我
shēn shì shì gù wǒ jīn cháng lè yóu zhǐ rú shì sì fǎ shì sì fǎ zhě
身是，是故我今常乐游止如是四法，是四法者
míngwéi sānmèi yǐ shì yì gù rú lái zhī shēn cháng lè wǒ
名为三昧。以是义故，如来之身常、乐、我、
jìng shànán zǐ yǐ shì yīn yuán jīn lái zài²⁶⁶ cǐ jū shī chéng²⁶⁷
净。善男子，以是因缘，今来在²⁶⁶此拘尸城²⁶⁷
suō luó shù jiān sānmèizhèngshòu
娑罗树间三昧正受。

shànán zǐ wǒ niàn wǎng xī guò wú liàng jié cǐ chéng ěr
“善男子，我念往昔过无量劫，此城尔
shí míng jiā pí luó wèi qí chéngyǒuwáng míngyuē bái jìng qí wáng
时名迦毗罗卫。其城有王，名曰白净；其王
fū rén míngyuē mó yē wángyǒu yī zǐ míng xī dá duō ěr shí
夫人，名曰摩耶；王有一子，名悉达多。尔时，
wáng zǐ bù yóu shī jiào zì rán sī wéi dé ā nòuduō luó sānmiǎosān pú
王子不由师教，自然思惟得阿耨多罗三藐三菩
tí yǒu èr dì zǐ yī míngshè lì fú èr míng dà mù qián
提。有二弟子：一、名舍利弗；二、名大目犍

264 大正藏：延

265 大正藏：庠

266 大正藏：止

267 大正藏：拘尸那城；永乐北藏及龙藏：拘尸城

268 lián jǐ shì dì zǐ míngyuē ā nán ěr shí shì zūn zài shuāng
连。给侍弟子，名曰阿难。尔时，世尊在双
shù jiānyǎnshuō rú shì dà niè pán jīng wǒ shí zài huì dé yù sī shì
树间演说如是大涅槃经，我时在会，得预斯事，
wén zhū zhòng shēng xī yǒu fó xìng wén shì shì yǐ jí yú pú tí dé bú
闻诸众生悉有佛性。闻是事已，即于菩提得不
tuì zhuǎn xún zì fā yuàn yuàn wèi lái shì chéng fó zhī shí fù mǔ
退转，寻自发愿：‘愿未来世成佛之时，父母、
guó tǔ míng zì dì zǐ shì shǐ zhī rén shuō fǎ jiàohuà rú jīn
国土、名字、弟子、侍使之人、说法教化，如今
shì zūn děng wú yǒu yì yǐ shì yīn yuán jīn lái zài cǐ fū yáng yǎn
世尊等无有异。’以是因缘，今来在此敷扬演
shuō dà niè pán jīng
说大涅槃经。

shàn nán zǐ wǒ chū chū jiā wèi dé ā nòu duō luó sān miǎo sān
“善男子，我初出家未得阿耨多罗三藐三
pú tí shí pín pó suō luó wáng qiǎn shǐ ér yán xī dá tài zǐ ruò
菩提时，频婆娑罗王遣使而言：‘悉达太子！若
wéi shèng wáng wǒ dāng chén shǔ ruò bú lè jiā dé ā nòu duō luó
为圣王，我当臣属。若不乐家，得阿耨多罗
sān miǎo sān pú tí zhě yuàn xiān lái zhì cǐ wáng shè chéng shuō fǎ dù
三藐三菩提者，愿先来至此王舍城说法度
rén shòu wǒ gòng yǎng wǒ shí mò rán yǐ shòu bǐ qǐng
人，受我供养。’我时默然，已受彼请。

shàn nán zǐ wǒ chū dé ā nòu duō luó sān miǎo sān pú tí yǐ
“善男子，我初得阿耨多罗三藐三菩提已，
xiàng jié shé guó shí yī lián chán hé yǒu pó luó mén xìng jiā shè shì
向竭闍国。时，伊连禅河有婆罗门，姓迦叶氏，
yǔ wǔ bǎi dì zǐ zài bǐ hé cè qiú wú shàng dào wǒ wèi shì rén gù wǎng
与五百弟子在彼河侧求无上道，我为是人故往
shuō fǎ jiā shè yán qú tán wǒ jīn nián mài yǐ bǎi èr shí
说法。迦叶言：‘瞿昙！我今年迈，已百二十，
mó qié tuó guó suǒ yǒu rén mín jí qí dà wáng pín pó suō luó xián wèi wǒ yǐ
摩伽陀国所有人民及其大王频婆娑罗咸谓我已
zhèng luó hàn guǒ wǒ jīn ruò dāng zài yú nǚ qián tīng shòu fǎ zhě yī qiè
证罗汉果，我今若当在于汝前听受法者，一切

rén mín huò shēng dào xīn dà dé jiā shè fēi luó hàn yé xìng yuàn qú
人民或生倒心：“大德迦叶非罗汉耶？”幸愿瞿
tán sù wǎng yú chù ruò cǐ rén mín dìng zhī qú tángōng dé shèng wǒ wǒ
昙速往余处，若此人民定知瞿昙功德胜我，我
děng wú yóu fù dé gòng yǎng wǒ shí dá yán jiā shè rǔ ruò yú
等无由复得供养。’我时答言：‘迦叶，汝若于
wǒ bù shēng yīn zhòng dà chēnhènzhě jiàn róng yī xiǔ míng dāng zǎo
我不生殷重大瞋恨者，见容一宿，明当早
qù jiā shè yán qú tán wǒ xīn wú tā shēn xiāng ài zhòng
去。’迦叶言：‘瞿昙！我心无他，深相爱重，
dàn wǒ zhù chù yǒu yī dú lóng qí xìng bào jí kǒng xiāng wēi hài wǒ
但我住处有一毒龙，其性暴急，恐相危害。’我
yán jiā shè dú zhōng zhī dú bú guò sān dú wǒ jīn yǐ duàn
言：‘迦叶，毒中之毒，不过三毒，我今已断。
shì jiān zhī dú wǒ suǒ bú wèi jiā shè fù yán gǒu néng bú wèi
世间之毒，我所不畏。’迦叶复言：‘苟能不畏，
shàn zāi tīng zhù shàn nán zǐ wǒ yú ěr shí gù wèi jiā shè xiàn shí
善哉！听住！’善男子，我于尔时故为迦叶现十
bā biàn rú jīng zhōng shuō ěr shí jiā shè jí qí juàn shǔ wǔ bǎi děng
八变，如经中说。尔时，迦叶及其眷属五百等
bèi jiàn wén shì yǐ zhèng luó hàn guǒ shì shí jiā shè fù yǒu èr dì
辈见闻是已，证罗汉果。是时，迦叶复有二弟：
yī míng qié yē jiā shè èr míng nà tí jiā shè shī tú juàn shǔ
一、名伽耶迦叶；二、名那提迦叶。师徒眷属
fù yǒu wǔ bǎi yì jiē zhèng dé ā luó hàn guǒ shì ²⁶⁹ wáng shè chéng liù
复有五百，亦皆证得阿罗汉果。是²⁶⁹王舍城六
shī zhī tú wén shì shì yǐ jí yú wǒ suǒ shēng dà è xīn wǒ shí
师之徒，闻是事已，即于我所生大恶心。我时
fù xìn shòu bǐ wáng qǐng yì wáng shè chéng wèi zhì zhōng lù wáng
赴信，受彼王请，诣王舍城，未至中路，王
yǔ wú liàng bǎi qiān zhī zhòng xī lái fèng yíng wǒ wèi shuō fǎ shí wén fǎ
与无量百千之众悉来奉迎，我为说法。时闻法
yǐ yù jiè zhū tiān bā wàn liù qiān fā ā nù duō luó sān miǎo sān pú tí
已，欲界诸天八万六千发阿耨多罗三藐三菩提
xīn pín pó suǒ luó wáng suǒ jiāng yíng cóng shí èr wàn rén dé xū tuó huán
心，频婆娑罗王所将营从十二万人得须陀洹

²⁶⁹ 大正藏：时

guǒ wú liàngzhòngshēngchéng jiù rěn xīn jì rù chéng yǐ dù shè
果，无量众生成就忍心。既入城已，度舍
lì fú dà mù qián lián jí qí juànshǔ èr bǎi wǔ shí lìng shěběn xīn
利弗、大目犍²⁷⁰连及其眷属二百五十，令舍本心，
chū jiā xué dào wǒ jí zhù bǐ shòuwánggòngyǎng wàidào liù shī xiāng
出家学道。我即住彼受王供养，外道六师相
yǔ jí jù yì shè wèichéng
与集聚²⁷¹诣舍卫城。

shí bǐ chéngzhōngyǒu yī zhǎngzhě míng xū dá duō wèi
“时，彼城中有一长者，名须达多，为
ér pìn fù yì wángshèchéng jì dá bǐ chéng jì zhǐ zhǎngzhě
儿聘²⁷²妇，诣王舍城。既达彼城，寄止长者
shāntán nà shè shí cǐ zhǎngzhězhōng yè ér qǐ gào zhū juànshǔ
珊檀那舍。时，此长者中夜而起，告诸眷属：

rén děng kě qǐ sù gòngzhuāngyán sǎo zhì zhái shè bàn jù yáo
‘仁等可起，速共庄严，扫治宅舍，办具肴
shàn xū dá wén yǐ xún zì sī wéi jiāng wú yù qǐng mó qié
²⁷³饍。’须达闻已，寻自思惟：‘将无²⁷⁴欲请摩伽

wáng yé wéiyǒuhūn yīn huān lè huì hū sī wéi shì yǐ xún qián
王耶？为有婚姻欢乐会乎？’思惟是已，寻前
wèn yán dà shì yù qǐng mó qié tuó wáng pín pó suō luó yé wéi
问言：‘大士²⁷⁵，欲请摩伽陀王频婆娑罗耶？为

yǒuhūn yīn huān lè huì hū cōng wù bù ān nǎi rú shì yé zhǎng
有婚姻欢乐会乎？忽务不安乃如是耶？’长
zhě dá yán fú yě jū shì wǒ míng qǐng fó wú shàng fǎ wáng
者答言：‘不也。居士，我明请佛无上法王。’

xū dá zhǎngzhě chū wén fó míng shēn máo jiē shù xún fù wèn yán
须达长者初闻佛名，身毛皆竖，寻复问言：

hé děng míng fó zhǎngzhě dá yán rǔ bù wén yé jiā pí
‘何等名佛？’长者答言：‘汝不闻耶？迦毗
luó chéng yǒu shì zhǒng zǐ zì xī dá duō xìng qú tán shì fù míng bái
罗城有释种子，字悉达多，姓瞿昙氏，父名白

²⁷⁰ 大正藏：犍

²⁷¹ 大正藏：聚集；永乐北藏及龙藏：集聚

²⁷² 大正藏：娉

²⁷³ 大正藏：肴

²⁷⁴ 大正藏：非

²⁷⁵ 大正藏：士；永乐北藏：王；龙藏：士；校勘：士

jìng qí shēngwèi jiǔ xiàng shī zhān zhī dìngdāng dé zuòzhuàn lún shèng
净。其生未久，相师占之，定当得作转轮圣
wáng rú ān luóguǒ yǐ zài shǒuzhōng xīn bú yuàn lè shě zhī chū jiā
王，如庵罗果已在手中，心不愿乐，舍之出家，
wú shī zì jué dé ā nòuduō luó sānmiǎosān pú tí tān huì chī
无师自觉，得阿耨多罗三藐三菩提，贪、恚、痴
jìn chángzhù wú biàn bù shēng bú miè wú yǒuyōuwèi yú zhūzhòng
尽，常住无变，不生不灭，无有忧畏，于诸众
shēng qí xīn píngděng yóu rú fù mǔděng shì yī zǐ suǒyǒushēn xīn
生其心平等，犹如父母等视一子，所有身心
zhòngzhōng zuì shèng suī shèng yī qiè ér wú jiāomàn tú gē èr shì qí
众中最胜，虽胜一切而无傲慢，涂割二事其
xīn wú èr zhì huì tōng dá yú fǎ wú ài²⁷⁶ jù zú shí lì sì
心无二，智慧通达，于法无阂²⁷⁶，具足十力、四
wú suǒ wèi wǔ zhì sān mèi dà cí dà bēi jí sānniànchù gù
无所畏、五智、三昧、大慈、大悲及三念处，故
hào wéi fó míngshòu wǒ qǐng shì gù cōngcōngwèi xiá xiāngzhān xū
号为佛。明受我请，是故忽忽未暇相瞻。’须
dá duōyán shàn zāi dà shì²⁷⁷ suǒyán fó zhě gōng dé wú shàng
达多言：‘善哉，大士²⁷⁷！所言佛者，功德无上，
jīn zài hé chù zhǎngzhě dá yán jīn zài cǐ jiānwángshè dà chéng
今在何处？’长者答言：‘今在此间王舍大城，
zhù jiā lán tuó zhú lín jīng shè
住迦兰陀竹林精舍。’

shí xū dá duō yī xīn niàn fó suǒyǒugōng dé shí lì wú
“时，须达多一心念佛所有功德、十力、无
wèi wǔ zhì sān mèi dà cí dà bēi jí sānniànchù zuò shì niàn
畏、五智、三昧、大慈、大悲及三念处。作是念
shí hū rán dà míng qí míng měngshèng yóu rú bái rì jí xún guāng
时，忽然大明，其明猛盛，犹如白日。即寻光
chū zhì chéngmén xià fó shén lì gù mén zì rán kāi jì chū mén
出，至城门外，佛神力故，门自然开。既出门
yǐ lù yǒutiān cí xū dá jīngguò lǐ bài zhì jìng xún huán hēi àn
已，路有天祠，须达经过礼拜致敬，寻还黑暗，
xīn shēnghuáng bù fù yù huán fǎn suǒ zhǐ zhī chù shí bǐ chéngmén
心生惶怖，复欲还返所止之处。时彼城门外，

²⁷⁶ 大正藏：碍

²⁷⁷ 大正藏：士；永乐北藏及龙藏：王校勘：士

yǒu yī tiānshéngào xū dá yán rén zhě ruò wǎng rú lái suǒ zhě duō
有一天神告须达言：‘仁者，若往如来所者，多
huòshàn lì xū dá duōyán yún hé shàn lì tiānyán zhǎng
获善利。’须达多言：‘云何善利？’天言：‘长
zhě jiǎ shǐ yǒu rén zhēn bǎo jiāo luò jùn mǎ bǎi pǐ xiāng xiàng bǎi
者，假使有人真宝交络²⁷⁸、骏马百匹、香象百
tóu bǎo chē bǎi shèng zhù jīn wéi rén qí shù fù bǎi duān zhèng
头、宝车百乘；铸金为人，其数复百；端正
nǚ rén shēn pèi yīng luò zhòng bǎo cè tián shàng miào gōng zhái diàn
女人身佩²⁷⁹缨络，众宝厕填；上妙宫宅、殿
táng wū yǔ diāo wén kè lòu jīn pán yín sù yín pán jīn sù shù
堂、屋宇雕²⁸⁰文刻镂；金槃银粟、银槃金粟，数
gè yī bǎi yǐ shī yī rén rú shì zhǎn zhuǎn jìn yán fú tí suǒ dé gōng
各一百，以施一人，如是展转尽阎浮提所得功
dé bù rú yǒu rén fā yì yī bù yì rú lái suǒ xū dá duōyán
德，不如有人发意一步诣如来所。’须达多言：
shàn nán zǐ rǔ shì shéi yé tiānyán zhǎngzhě wǒ shì shèng
‘善男子，汝是谁耶？’天言：‘长者，我是胜
xiàng pó luó mén zǐ shì rǔ wǎng xī shàn zhī shí yě wǒ yīn wǎng rì
相婆罗门子，是汝往昔善知识也。我因往日
jiàn shè lì fú dà mù qián lián xīn shēng huān xǐ shě shēn dé zuò běi
见舍利弗、大目犍²⁸¹连心生欢喜，舍身得作北
fāng tiān wáng pí shā mén zǐ zhuān zhī shǒu hù cǐ wáng shè chéng wǒ
方天王毗沙门子，专知守护此王舍城。我
yīn lǐ bài shè lì fú děng shēng huān xǐ xīn shàng dé rú shì miào hǎo
因礼拜舍利弗等生欢喜心，尚得如是妙好
zhī shēn kuàng dāng dé jiàn rú lái dà shī lǐ bài gòng yǎng xū
之身，况当得见如来大师，礼拜供养？’须
dá zhǎngzhě wén shì shì yǐ jí huán fù dào lái yì wǒ suǒ dào yǐ
达长者闻是事已，即还复道，来诣我所。到已，
tóu miàn jìng lǐ wǒ zú wǒ shí jí wéi rú yīng shuō fǎ zhǎngzhě wén yǐ
头面敬礼我足，我时即为如应说法，长者闻已，
dé xū tuó huánguǒ jì huò guǒ zhèng fù qǐng wǒ yán rú lái dà cí
得须陀洹果，既获果证，复请我言：‘如来大慈！

²⁷⁸ 大正藏：结

²⁷⁹ 大正藏：佩

²⁸⁰ 大正藏：雕

²⁸¹ 大正藏：犍

wéiyuàn lín gù zhì shè wèichéng shòu wǒ wēigòng wǒ jí wènyán
惟愿临顾至舍卫城，受我微供。’我即问言：

qīngshè wèichéng pō yǒu jīng shè xiāngróngshòu fǒu xū dá duōyán
‘卿舍卫城颇有精舍相容受不？’须达多言：

ruò fó āi mǐn bì jiànchuí gù biàndāng zì jié yíngbànchéng lì
‘若佛哀悯，必见垂顾，便当自竭营办成立。’

shànnán zǐ wǒ yú ěr shí mò ránshòuqǐng xū dá zhǎngzhě
“善男子，我于尔时默然受请。须达长者

yǐ méngtīng xǔ jí bó wǒ yán wǒ cóng xī lái wèi wèi cǐ shì
已蒙听许，即白我言：‘我从昔来未为此²⁸²事，

wéiyuàn rú lái qiǎnshè lì fú zhǐ shòu yí zé wǒ jí gù mìng chì lìng
惟愿如来遣舍利弗指授仪则。’我即顾命勅令

yíngzuǒ shí shè lì fú yǔ xū dá duōgòng zài yī chē wǎng shè wèichéng
营佐。时，舍利弗与须达多共载一车往舍卫城，

wǒ shén lì gù jīng yī rì yè biàndào suǒ zhǐ
我神力故经一日夜便到所止。

shí xū dá duō bó shè lì fú dà dé cǐ dà chéng wài
“时，须达多白舍利弗：‘大德！此大城外，

hé chù yǒu dì bú jìn bù yuǎn duō ráo quán chí yǒu hǎo lín shù
何处有地，不近不远，多饶泉池，有好林树，

huāguǒ wèi²⁸³ mào qīng jìng xián kuàng wǒ dāng yú zhōng wèi fó shì
花果蔚²⁸³茂，清净闲旷？我当于中，为佛世

zūn jí bǐ qiū sēng zào lì jīng shè shè lì fú yán qí tuó yuán lín bú
尊及比丘僧造立精舍。’舍利弗言：‘祇陀园林不

jìn bù yuǎn qīng jìng jì mò duō yǒu quán liú shù mù huāguǒ suí shí
近不远，清净寂寞，多有泉流，树木花果随时

ér yǒu cǐ chù zuì shèng kě lì jīng shè shí xū dá duō wén shì
而有，此处最胜，可立精舍。’时，须达多闻是

yǔ yǐ jí wǎng qí tuó dà zhǎngzhě suǒ yǔ²⁸⁴ qí tuó yán wǒ jīn
语已，即往祇陀大长者所，语²⁸⁴祇陀言：‘我今

yù wèi wú shàng fǎ wáng zào lì sēng fāng wéi rén yuán dì kě yǐ zào lì
欲为无上法王造立僧坊，唯仁园地可以造立，

wú jīn yù mǎi néng jiàn yǔ fǒu qí tuó dá yán shè yǐ zhēn jīn
吾今欲买，能见与不？’祇陀答言：‘设以真金

282 大正藏：斯

283 大正藏：蔚

284 大正藏：告

biàn bù qí dì yóu bù xiāng yǔ xū dá duō yán shàn zāi qí
遍布其地，犹不相与。’ 须达多言：‘善哉！祇
tuó lín dì shǔ wǒ rǔ biàn qǔ jīn qí tuó dá yán wǒ yuán bú
陀！林地属我，汝便取金。’ 祇陀答言：‘我园不
mài yún hé qǔ jīn xū dá duō yán ruò yì bù liǎo dāng gòng
卖，云何取金？’ 须达多言：‘若意不了，当共
wǎng yì duàn shì rén suǒ shí èr zhǎngzhě jí gòng jù wǎng duàn
往诣断事人所。’ 时，二长者即共俱往，断
shì zhě yán yuán shǔ xū dá qí tuó qǔ jīn xū dá zhǎngzhě jí
事者言：‘园属须达，祇陀取金。’ 须达长者即
shí shǐ rén chē mǎ zài fù suí jí bù dì yī rì zhī zhōng wéi wǔ bǎi
时使人，车马载负，随集布地，一日之中唯五百
bù jīn wèi zhōu biàn qí tuó yán yuē zhǎngzhě ruò huǐ suí yì tīng
步，金未周遍。祇陀言曰：‘长者若悔，随意听
zhǐ xū dá duō yán wú bù huǐ yě zì niàn dāng chū hé cáng jīn
止。’ 须达多言：‘吾不悔也，自念当出何藏金
zú qí tuó niàn yán rú lái fǎ wáng zhēn shí wú shàng suǒ shuō
足。’ 祇陀念言：‘如来法王真实无上，所说
miào fǎ qīng jìng wú rǎn gù shǐ sī rén qīng bǎo nǎi ěr jí yǔ xū dá
妙法清净无染，故使斯人轻宝乃尔。’ 即语须达：
yú wèi biàn zhě bú fù xū jīn qǐng yǐ jiàn yǔ wǒ zì wèi fó zào
‘余未遍者，不复须金，请以见与，我自为佛造
lì mén lóu cháng shǐ rú lái jīng yóu chū rù qí tuó zhǎngzhě zì zào
立门楼，常使如来经由出入。’ 祇陀长者自造
mén fāng xū dá zhǎngzhě qī rì zhī zhōng chéng lì dà fáng zú sān bǎi
门坊，须达长者七日之中成立大房，足三百
jiān chán fáng jìng chù liù shí sān suǒ dōng wū xià táng gè gè bié yì
间；禅房静处六十三所；冬屋、夏堂各各别异；
chú fāng yù shì xǐ jiǎo zhī chù dà xiǎo qūn cè wú bú bèi zú suǒ
厨坊、浴室、洗脚之处、大小圜厕无不备足。所
shè yǐ qì jí zhí xiāng lú xiàng wáng shě chéng yáo zuò shì yán suǒ
设已讫，即执香炉，向王舍城遥作是言：‘所
shè yǐ bàn wéi yuàn rú lái cí āi lián mǐn wèi zhū zhòng shēng shòu shì
设已办，惟愿如来慈哀怜悯，为诸众生受是
zhù chù wǒ shí xuán zhī shì zhǎngzhě xīn jí yǔ dà zhòng fā wáng
住处。’ 我时悬²⁸⁵知是长者心，即与大众发王

shè chéng pì rú zhuàng shì qū shēn bì qǐng zhì shè wèi chéng qí tuó
舍城，譬如壮士屈伸臂顷，至舍卫城祇陀
yuán lín xū dá jīng shè wǒ jì dào yǐ xū dá zhǎng zhě yǐ qí suǒ shè
园林须达精舍。我既到已，须达长者以其所设
fèng shī yú wǒ wǒ shí shòu yǐ jí zhù qí zhōng
奉施于我，我时受已，即住其中。

大般涅槃经卷第二十七

● 结诵仪

bǔ quēzhēnyán 补阙真言

(三遍)

ná mó hē là dá nà duō là yè yē qié là qié là jù zhù jù zhù mó
南无喝啰怛那.哆罗夜耶.佉啰佉啰.俱住俱住.摩
là mó là hǔ là hōng hè hè sū dá ná hōng pō mò ná suō pó
啰摩啰.虎啰.吽.贺贺.苏怛拿.吽.泼抹拿.娑婆
hē
诃.

ná mó fó ná mó fǎ ná mó sēng
南無佛 南無法 南無僧 (合掌三称)

ná mó yí qiè rú lái yīng zhèngděngjué
南無一切如来.应.正等觉 (合掌三称)

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南無本师释迦牟尼佛 (合掌三称)

ná mó dà bō niè pánjīng
南無大般涅槃经 (合掌三称)

huíxiàng fā yuàn 回向发愿

zhì xīn chàn huǐ wǒ yǔ yī qiè zhòngshēng cóng wú
志心忏悔。我(某甲)与一切众生，从无
shǐ lái mí shī zhēn xīn liú zhuǎnshēng sǐ liù gēn zuì zhàng wú
始来，迷失真心，流转生死，六根罪障，无
liàng wú biān yuánmiào fó shèng wú yǐ kāi jiě yī qiè suǒyuàn
量无边，圆妙佛乘，无以开解，一切所愿，
bù dé xiànrán wǒ jīn dú sòng dà bō niè pánjīng yǐ cǐ shàngēn
不得现前。我今读诵大般涅槃经，以此善根，

fā lù hēi è guò xiàn wèi lái sān yè suǒ zào wú biānzhòng zuì
发露黑恶，过、现、未来三业所造无边重罪，
jiē dé xiāomiè shēn xīn qīng jìng huòzhàngjuānchú fú zhì zhuāngyán
皆得消灭，身心清净，惑障蠲除，福智庄严，
jìng yīn zēngzhǎng zì tā héngyuàn sù dé yuánchéng yuànzhū rú lái
净因增长，自他行愿速得圆成。愿诸如来
cháng zài shuō fǎ suǒ yǒugōng dé qǐ suí xǐ xīn huí xiàng pú tí
常在说法，所有功德起随喜心，回向菩提，
zhèngcháng lè guǒ mìngzhōng zhī rì zhèngniànxiànrán miànjiàn mí
证常乐果。命终之日，正念现前，面见弥
tuó jí zhūshèngzhòng yī chà nà qǐng shēngliánhuāzhōng pǔ yuàn
陀及诸圣众，一刹那顷，生莲华中。普愿
zhòngshēng jù chéng fó dào
众生，俱成佛道。

huíxiàng jì 回向偈

(一遍)

yuàn yǐ cǐ gōng dé zhuāngyán fó jìng tǔ
愿以此功德庄严佛净土
shàngbào sì chóng ēn xià jì sān tú kǔ
上报四重恩下济三途苦
ruò yǒu jiàn wén zhě xī fā pú tí xīn
若有见闻者悉发菩提心
jìn cǐ yī bào shēn tóngshēng jí lè guó
尽此一报身同生极乐国

sān guī yī 三皈依

zì guī yī fó dāngyuànzhòngshēng tǐ jiě dà dào fā wú shàng xīn
自皈依佛，当愿众生，体解大道，发无上心；
zì guī yī fǎ dāngyuànzhòngshēng shēn rù jīngzàng zhì huì rú hǎi
自皈依法，当愿众生，深入经藏，智慧如海；
zì guī yī sēng dāngyuànzhòngshēng tǒng lǐ dà zhòng yī qiè wú
自皈依僧，当愿众生，统理大众，一切无
ài hé nánshèngzhòng
碍。和南圣众。

